

KYMI-YHTYMÄ

HENKILÖKUNNAN
JULKAISU

SISÄLTÖ:

Johtaja Hugo Hinnerichsen †	1
Olympiakesa	2
<i>Dipl.ins. C. J. Cedercrutz</i> : Kuusankosken tehtaitten korjauspajojen toiminnasta	3
<i>Metsänhoitaja Einari Valleala</i> : Luonnon-suojelusta	10
Millainen keittiö omakotitaloon	14
Kelpaa tyttöjen oppia emännän taitoja ..	18
35 vuotta ammattikoulunopettajina	20
Työntekijöiden kannattaa olla oman työ- kyvyttömyys- ja eläkekassan jäsen	22
Tehtaittemme harrastushiihdot	24
Eläkeläisten kevätjuhla	26
Pitkäaikaisesti palvelleita	28
Merkkipäiviä	30
Vanhat kuvat kertovat	36
Kutomatöiden näyttely	37
Vuolenkosken keväisillä hangilla	38
Halla voitti Voikan painiottelussa	39
Talviurheilukauden päättäjäiset	40
Voikan tehtaan shakkiturnaus	41
PUTKI JA KONE:	
Merkkipäiviä	41
SALON VALIMO:	
Salon valimo esittäytyy	42
Luisti- ja säätöventtiili	44
METSÄOSASTO:	
Metsäneuvos Bj. Bützowille Tapion kultai- nen taitomerkki	50
Henkilötietoja	50

JUANTEHDAS:

Omakotitalot nousevat	53
Näytelmäharrastuksesta	53

HÖGFORSIN TEHDAS:

Harrastusnäyttelymme oli monipuolinen ..	54
Postimerkkeilyharrastus	56
Onnistuneet juhlat tyttökerholaisilla	57
Merkkipäiviä	58
<i>Rva Lyyli Lagerkrantz</i> : Talvisia harras- tuksia	59
Vanhat kuvat kertovat	60

HALLAN TEHTAAT:

Hallan naisväen opetuskeittiö ja askarte- luhuone	61
Henkilötietoja	62
"Kymintehtaan kronikka"	63
Toimituksen tuoilta	64

KANSIKUVA:

Tyttöjen ammattikoulun luokkaopetuskeit-
tiöstä. Liittyy kirjoitukseen "Kelpaa tyt-
töjen oppia emännän taitoja" ss 18—19. Va-
lokuvannut *J. Pitkänen*.

Takakannen sisäsivulla: Yhtiön pääkonttori
kesäisen vihreyden ympäröimänä. Valoku-
vannut *J. Pitkänen*.

TOIMITUS:

Vastaava toimittaja: *Veikko Talvi*.
Toimitussihteeri: *A. Ylikangas*.
Kirjapaino: Kouvolan Kirja- ja Kivipaino.

†

JOHTAJA HUGO HINNERICHSEN.

Huhtikuun 17 p:nä siirtyi manan majoille Kymin Osakeyhtiön johtokunnan varapuheenjohtaja, johtaja Hugo Hinnerichsen lähes 77 vuoden ikäisenä.

Johtaja Hinnerichsen suoritti pitkän ja ansiokkaan päivätyön maamme teollisuuden hyväksi. Jo nuorena ylioppilaana hän aloitti teollisuusmiehen uransa Hackman & Co:n palveluksessa Viipurissa siirtyen sieltä Kaukaan tehtaiden prokuristiksi. Kankaan paperitehtaan isännöitsijänä hän toimi vuosina 1913—14 ja sen jälkeen paperimassan välittäjänä Venäjälle sekä vuosina 1917—21 pankkiiriliike Waldemar von Bonsdorff & Co:n palveluksessa. Jo v. 1918 johtaja Hinnerichsen valittiin Kymin Oy:n hallintoneuvoston ja myöhemmin yhtiön johtokuntaan, jonka varapuheenjohtajana hän oli vuodesta 1937 alkaen. Hän oli aikanaan myös Högforsin Tehtaan

ja tämän tytäryhtiön Hyvinkää—Pyhäjärven Rautatie Oy:n sekä Läskelä Oy:n hallitusten puheenjohtajana. Täten hänellä oli yhtiömme ja siihen liittyneiden yllämainittujen teollisuuslaitosten piirissä erittäin keskeinen asema, ja hänen osuutensa yhtiön kehityksessä onkin ollut merkittävä ja tunnustusta ansaitseva. Hänen lukuisista muista tehtävistään mainittakoon, että hän oli vuodesta 1943 lähtien Lohjan Kalkkitechdas Oy:n hallituksen puheenjohtajana.

Määrätietoisella työllään, väsymättömällä tarmolla ja käytännön koulussa saavuttamansa kokemuksen avulla hän loi itselleen teollisuusmiehen uran, aloittaen vaatimattomasta konttoristin toimesta ja kohoten huomattavaan asemaan maamme teollisuudessa. Hänen elämänsä oli työntäyteinen, mutta juuri työ tuotti hänelle itselleen eniten iloa, ja kun horjuva terveys pakotti hänet viime aikoina säästämään voimiaan, painoi työstä luopuminen hänen mieltään enemmän kuin kuluttava sairaus.

Mutta kuva yhtiömme johtokunnan kunnioitetusta varapuheenjohtajasta jäisi epätäydelliseksi, jollei hänen persoonallisuutensa tulisi myös muilta puolilta valaistuksi. Hänen merkittävin luonteenpiirteensä oli ehkä sittenkin hänen tinkimätön oikeamielisyytensä, joka oli tunnusomaista hänen elämälleen sen kaikissa vaiheissa. Hän oli kanssaihmissiään kohtaan samalla hienostuneen vaatimaton, hänen lämmin huumorintajunsa ei ollut koskaan osaamatta maaliin, ja siksi hänellä olikin paljon ystäviä kaikista piireistä, joiden kanssa hän joutui tekemisiin. Nämä hänen luonteenominaisuutensa yhdessä hänen asiantuntemuksensa ja tarmokkuutensa kanssa tekivät hänestä huomattun ja arvostetun henkilön kaikissa niissä yrityksissä, joiden johdossa hän oli mukana.

Yhtiömme piirissä tunnetaan syvää surua Hugo Hinnerichsenin poismenon johdosta.

OLYMPIAKESÄ.

Pieni, pohjoinen Suomi on tänä kesänä kirkkaassa valokeilassa, koko maailman huomion kohteena. Samanaikaisesti kuin yleisessä poliittisessa tilanteessa vallitsee jatkuva jännitys ja talous kamppailee tasapainottomuuden tilassa, kokoontuvat maailman maiden urheiluvalliot yhteiseen kilpaan pieneen pääkaupunkiimme. On siis olemassa edes joitakin vaarattomia kosketuskohtia, joilla kansainvälinen yhteistyö voi tapahtua sulassa sovussa ja ennakkoluulottomuuden vallitessa.

Maallemme, joka aikanaan on olympialaisilla kilpakentillä niittänyt kullan ja kunnian laakereita, tämä olympiakisojen järjestelytehtävä on huomattava kunnianosoitus. Sillä on kantavuutta laajemmassakin mielessä. Suomi on viimeisten raskaiden sotien myllerryksessä ja suurten valtavimien välisissä kamppailuissa kyennyt säilymään vapaana, itsenäisenä maana, joka haluaa puolueettomana ja rakentavana tekijänä olla mukana kansojen yhteisössä. Sen tähden ei liene väärin tulkita, että olympiakisojen antaminen Suomen järjestettäväksi on samalla erityinen luottamuksenosoitus maallemme.

Kisat ovat tietenkin pääasia. Kilpaillaan kullasta, hopeasta, pronssista ja pisteistä ja kansallista oman arvon tuntoa ravitaan varsin viattomalla ja vaarattomalla tavalla. Mutta ulkolaisten kisavieraittemme mielenkiinto kohdistuu olympialaisten ohella myös maahamme ja kansaamme. Usean vieraan matkan kohde ei ole ainoastaan olympia-Helsinki, vaan samalla tahdotaan nähdä Suomea laajemmalti. Vieraittemme ennakkokäsitykset maastamme ovat useassa tapauksessa hämärät. He ovat lukeneet tai kuulleet kerrottavan tuhansien järvien ja suurten metsien maasta, sisusta, saunasta ja lappalaisista, mutta nuo tiedot ovat pikemminkin olleet omiaan muodostamaan heidän ennakkokäsityksensä maastamme fantastisiksi, joskin heidän uteliaisuutensa on samalla herännyt.

Toivottavasti nuo ennakkokäsitykset muuttuessaan täällä vieraittemme oman näkemän ja kuuleman perusteella todellisuutta vastaaviksi tulevat maallemme myönteisiksi ja tuovat meille uusia ystäviä. Epäilemättä vaatimattomista olosuhteistamme johtuen kisavieraat saavat tyytyä moniin puutteellisuuksiinkin, mutta toivottavasti monet muut seikat korvaavat pienet harmit.

Toivoisimme mahdollisimman monen kisavieraan

voivan tutustua suomalaiseen maisemaan, jolla on niin yksilölliset tunnuspiirteensä ja joka ei voi olla myöskään tehoamatta erikoislaatuisella kauneudellaan. Maamme on myös olennainen osa meistä, kansasta, jota se on vuosisatojen aikana kasvattanut ja karaissut. Meidän erikoislaatuisuutemme on epäilemättä suurelta osalta maaemomme muovailema. Suomalaisen luonnon näkeminen auttaa meidän kansamme luonteen ymmärtämistä.

Metsiemme runsaus ei voi olla hämmästyttämättä vieraitamme. Sielläkin, missä kulttuuri on maisemaa voimakkaasti muuntanut, metsä on yhä hallitsevana taustana. Varmaan he kiinnittävät huomiota myös siihen, mitä metsä meille taloudellisesti merkitsee. Kuinka osaamme jalostaa tämän luonnon antaman raaka-aineen. Siksi pä heitä tuleekin kiinnostamaan luonnonnähtävyyksien ja maalaiskulttuurin ohella myös teollisuutemme ja etenkin puunjalostusteollisuutemme.

Kymenlaakso muodostaa siinä suhteessa mitä kiitollisimman kohteen. Se tarjoaa havainnollisen kuvan siitä yritteliäisyydestä, mitä maassamme 80—90 vuoden kuluessa puun jalostamiseksi on tehty. Tehdasnäkykymme eivät ole savun mustaamia tehdasrykelmiä eikä niiden välittömässä läheisyydessä ole kylki kyljessä lohduttomia työläiskortteleita, millainen teollisuuskuva monen ulkomaalaisen silmissä on varsin tuttu näky. Suomalaiselle puunjalostusteollisuudelle on tunnusomaista tehtaiden sijainti vesistöjen rannoilla sopeutuneena ympäröivään luontoon ja asutuksen leviäminen laajalle alalle ympäristöön. Siinä on välytty siltä sulloutumiselta, mikä monissa teollisuusmaissa on niin tyypillistä suurteollisuudelle.

Tehdasseuduillamme tulee voimakkaasti esille myös eräs ajallemme ominainen ilmiö, nimittäin jälleenrakentaminen. Kuusankosken rakennustoiminta antaa siitä kuvaavan esimerkin. Parhaillaan on menossa huomattavia tehdasuudistus- ja laajennustöitä, joiden avulla pyritään turvaamaan kilpailukelpoisuus maailman markkinoilla. Samanaikaisesti toteutetaan asuntorakennustoiminnan alalla laajaa ohjelmaa, jonka seurauksena on uusien, nykyaikaisten asutusalueiden muodostuminen. Samat ilmiöt on havaittavissa monilla muilla tehdasseuduilla. Aikamme tunnus on siis rakentaminen, paremman tulevaisuuden luominen. Toivokaamme, että olympiavieramme sen huomavat.

Kuusankosken tehtaitten korjauspajojen toiminnasta.

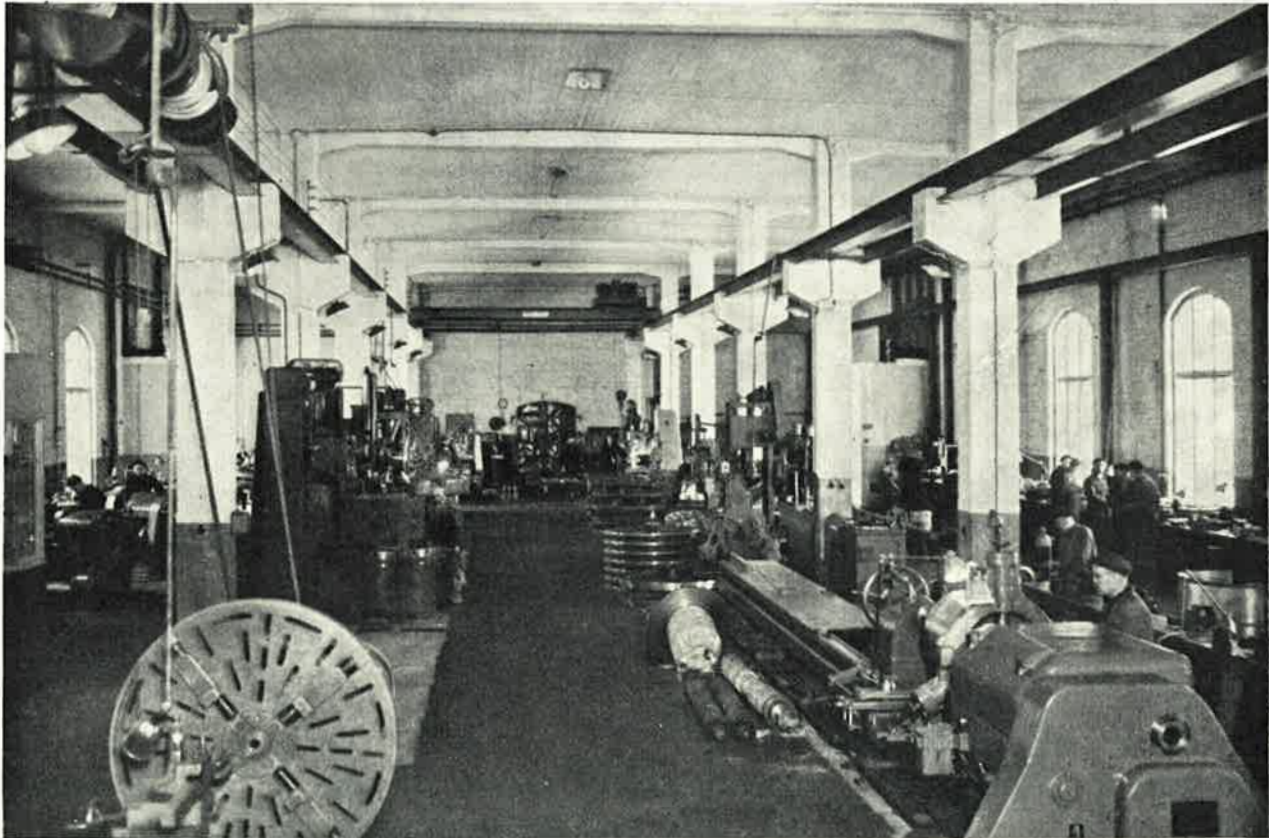
Tehtaissamme on viime vuosina suoritettu huomattavia ajanmukaistamis- ja uusimistöitä, jotka ovat kohdistuneet myös korjauspajoihin. Niihin on hankittu lukuisia uusia koneita, koneitten sijoituksia on muutettu ja kuljetuksia parannettu, ja lisäämällä valaistusta sekä maa-laamalla seinäpintoja on työhuoneet saatu viihtyisämmiksi. Lienee sen vuoksi aihetta esitellä Kymi-Yhtymän palstoilla näitä uuden asun saaneita korjauspajoja ja niiden monipuolisia tehtäviä.

Kuusankosken tehtaissa, joissa on tuhansia useastikin epäedullisissa paikoissa pyöriviä akseleita ja joissa koneet joutuvat kosketuksiin syövyttävien kemikalioiden kanssa, on koneistojen kuluminen huomattava. Jotta koneistot siis säilyisivät tuotantokykyisinä, on alituinen huolto

ja korjaustyö välttämätön. Mutta pelkkä huoltaminenkaan ei riitä. Kilpailu maailman markkinoilla vaatii tuottajalta myös tuotantokoneiston kehittämistä ajan vaatimusten tasalle. Sen tähden koneistoja on jatkuvasti parannettava ja nykyaikaistettava.

Tämän kaiken huolto-, korjaus- ja uusimistyön käytännöllinen toteuttaminen on uskottu tehtaitten korjauspajoille. Työ on sangen vaihtelevaa ja vaatii tekijöiltään monipuolista ammattitaitoa ja mukautumiskykyä sekä kunnollisia ja monipuolisia koneita ja työkaluja. Kuusankosken sijainti melko etäällä suurista konepajoista lisää omien hyvin varustettujen korjauspajojen tärkeyttä, koska apua sitä tarvittaessa ei ole muualta nopeasti saatavissa.

Korjauksista huolehtiminen Kymin ja Voi-

Voikan korjauspajan suuri ja valoisa työstökonehalli.

kan tehtailla on keskitetty korjauspajoihin. Toisin sanoen tuotanto-osastoilla, karbiditehdasta lukuun ottamatta, ei ole omia korjausryhmiä, vaan kaikki korjaukset suoritetaan korjauspajojen toimesta. Korjauspajojen runkona on kaksi melko itsenäistä keskuskorjauspajaa, toinen Voikkaalla ja toinen Kymintehtaalla. Molemmat ovat hyvin varustettuja, mutta tilat, joihin ne on sijoitettu, antavat kummallekin oman leimansa ja määrättyt erikoistehtävänsä. Voikan konepajahalli on tilava ja valoisa, ja kun rautatievaunusta suoraan voidaan nosturin avulla nostaa kappaleita sisälle, on tämä korjauspaja omiaan raskaita töitä varten. Niinpä sinne onkin keskitetty tehtaitten valssinhio-makoneet, samoin kaksi pitkää valssisorvia. Muista raskaista koneista mainittakoon 1600 mm karusellisorvi ja halkaisijaltaan 2000 mm hammaspyöräjyrsin. Kun valimo vuoden vaihteessa siirtyi uusiin tiloihin Voikkaalle, edellyttää sekin omalta osaltaan raskaitten koneitten sijaintia Voikkaalla. Sen sijaan Kymintehtaalla esiintyy taasen huomattavasti enemmän levy- ja putkityötä, ja sen leypaja onkin suurempi ja paremmin varustettu kuin Voikan.

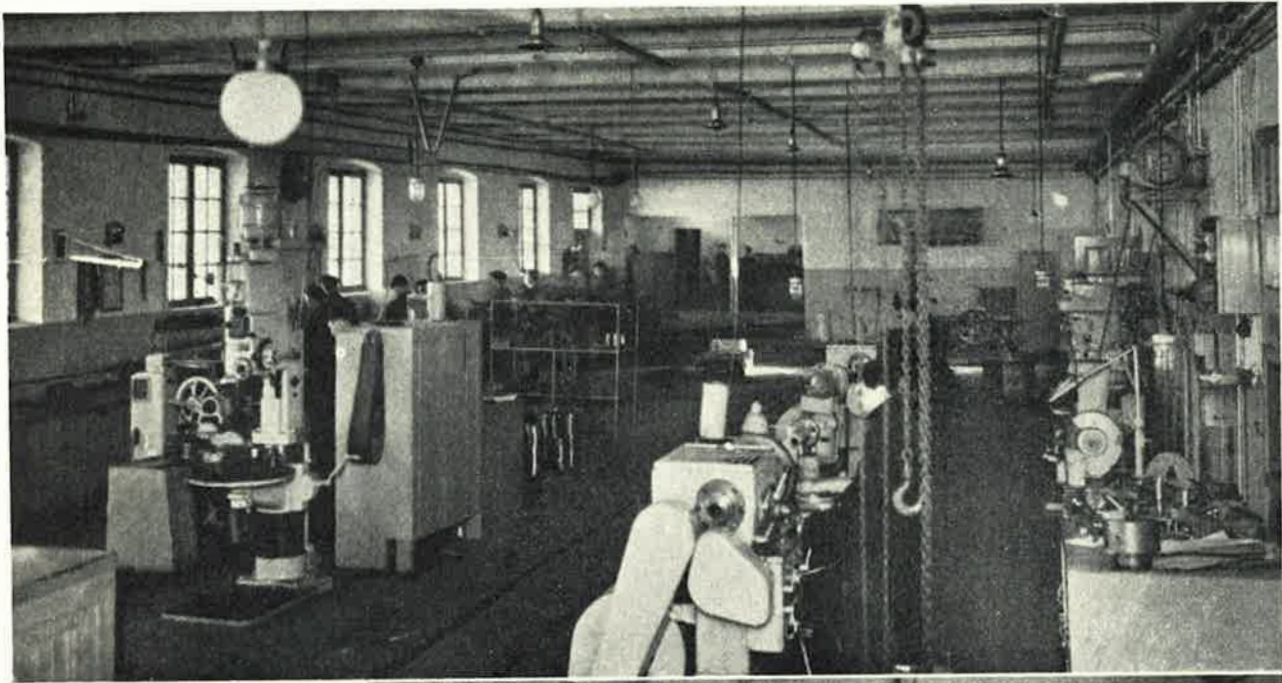
Koska korjauspajojen toiminta-alue on varsin suuri, on katsottu tarpeelliseksi perustaa pieniä haarapajoja keskuspajoista etäällä oleviin paikkoihin. Kuusaan saarella on Kymin keskuskorjaamon alaisuuteen kuuluva klooritehtaan korjauksista huolehtiva haarapaja, ja Voikan selluloosatehtaan korjaukset suorittaa sikäläisen keskuskorjaamon alainen ns. "ylä-verstas".

Työkalujen kunnossapidosta ja jakelusta huolehtivat keskuspajojen työkaluosastot. Näiden osastojen varusteet on koitettu pitää mahdollisimman korkeatasoisina ja monipuolisina, sillä runsas valikoima hyvin hoidettuja työkaluja jouduttaa suuresti töiden suorittamista. Kymin-tehtaan korjauspajan työkaluosasto onkin hiltain uudistettu ja vastannee varsin korkeita vaatimuksia.

Selluloosa- ja klooritehtaalla käytetään runsaasti mittareita. Niiden huoltoa varten on järjestetty Kuusaan saareen pieni mittarinkorjaus-huone, jossa on mittarinponnistuslaitteet, pienet työkalukoneet ja työkalut.

Korjauspajoissa suoritetaan pääasiassa kol-

Ylhäällä: Kuusaan saaren korjauspaja.

Vieressä: Voikan "ylävertas" sijaitsee entisessä, kodikkaassa myllyrakennuksessa.

Viereisellä sivulla: Kymin korjauspajan työstökoneita.

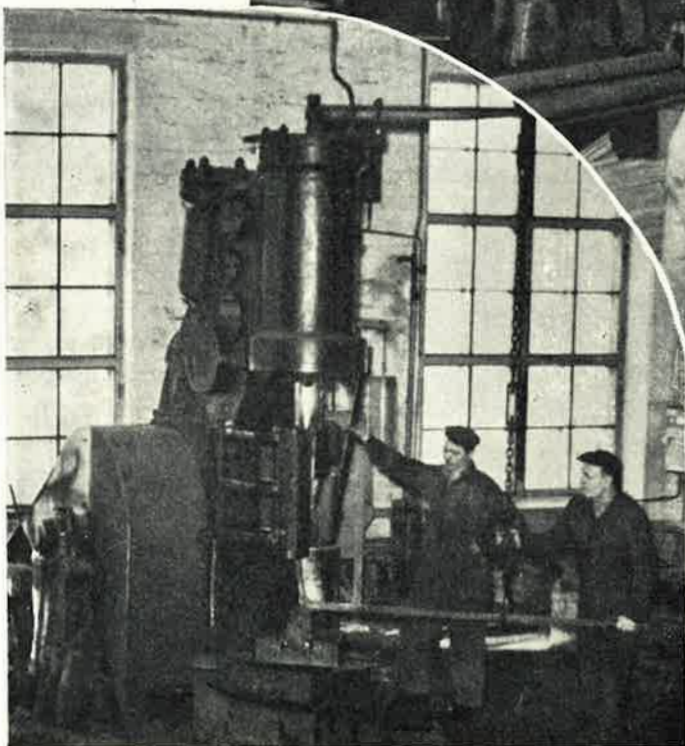
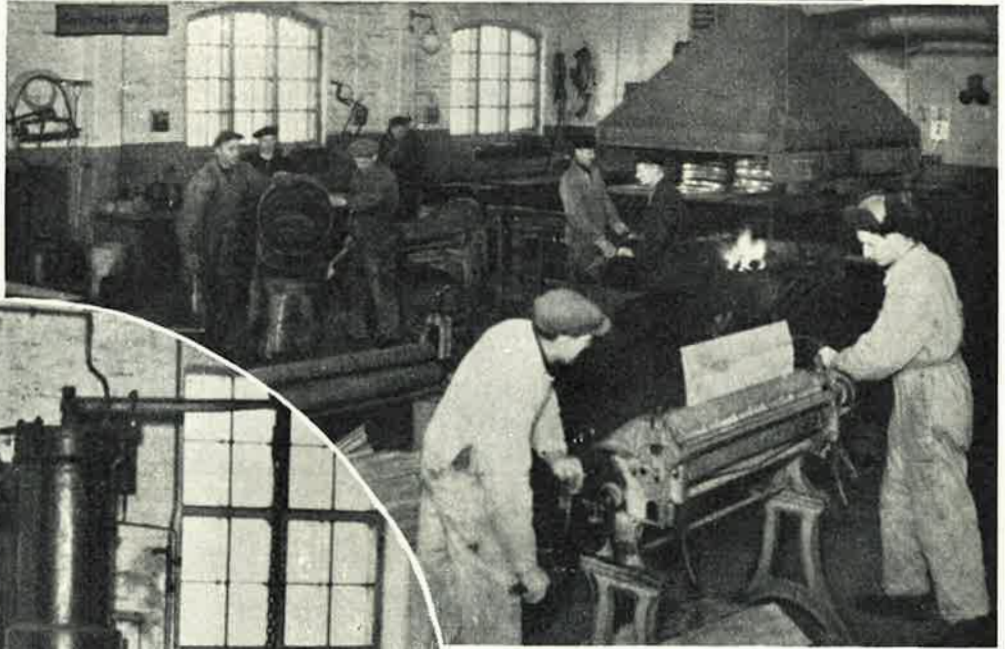
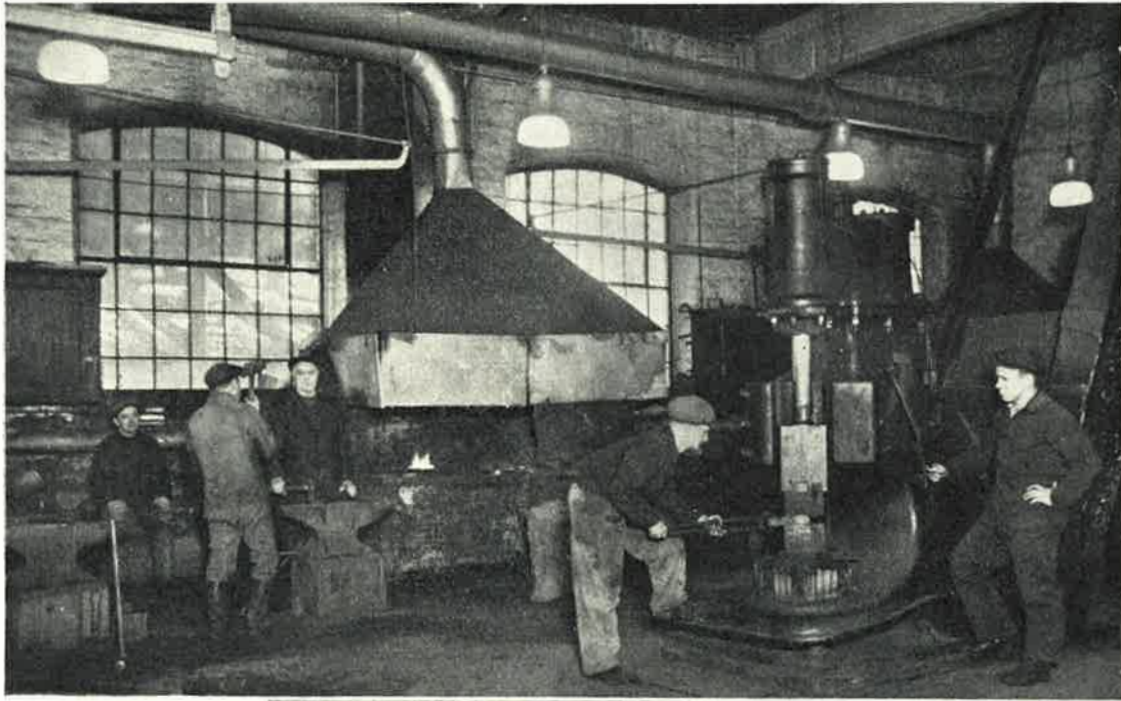

menlaisia töitä. Niistä mainittakoon ensiksi uusien laitteiden rakentaminen ja asentaminen sekä vanhojen muuttaminen piirustusten mukaan. Nämä työt ovat mitä kiitollisimpia suorittaa. Ne on piirustuskonttorissa valmiiksi suunniteltu, työvaiheiden järjestys on määrätty, ja työnsuunnitteluosasto on varannut raaka-aineet ja jakanut työt eri korjausryhmille. Tämän tapaiset työt voidaan suorittaa pääasiassa tavallisena työaikana, koska jo työn suunnittelu- vaiheessa on päätetty, miten tuotanto-osasto uusimistyön kestäessä hoitaa tuotantonsa.

Toisen ryhmän muodostavat "juoksevat työt". Kun tuotantokoneistossa ilmenee vika, on se korjattava mahdollisimman pian. Se suorite-

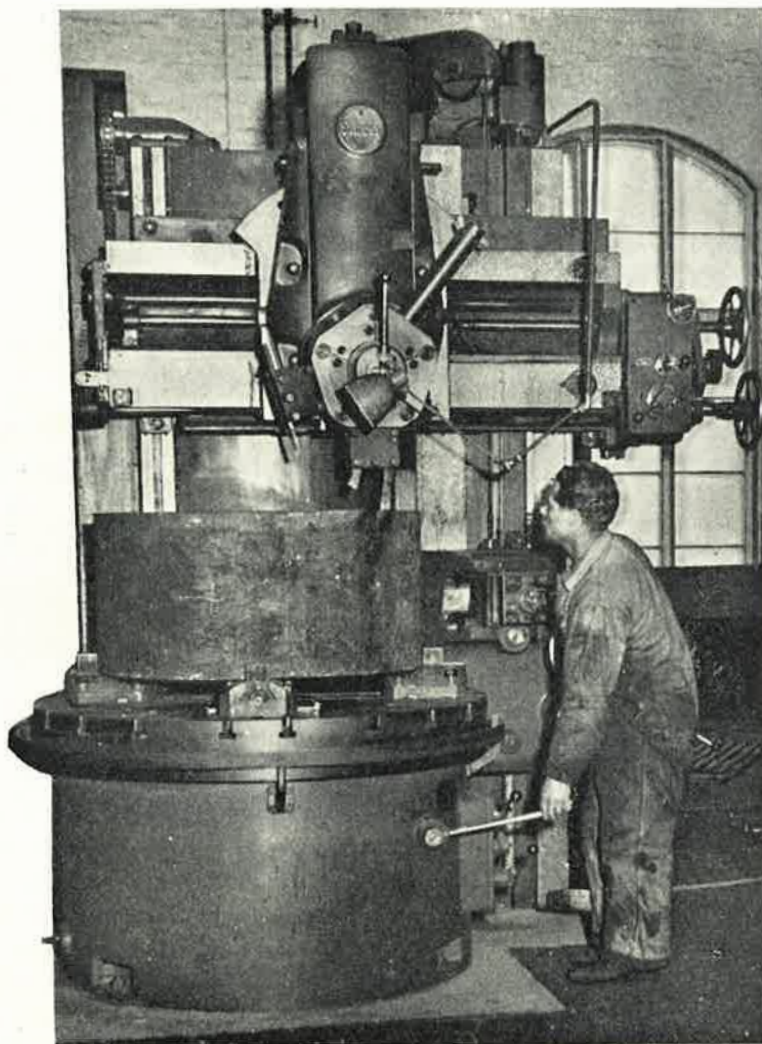
taankin heti, jos se suinkin on mahdollista. Kielteisessä tapauksessa odotetaan siksi, kun koneisto pysähtyy seuraavan kerran. Paperitehtaissa tämä seisahdus tapahtuu pyhäisin. Melkoinen osa huolto- ja korjaustyöstä on sen laatuista, ettei sitä voi suorittaa koneiston käydessä, ja niin keräytyy korjauksia pyhäpäiviksi. Osastot, jotka työskentelevät jatkuvassa vuorotyössä, pysähtyvät vain suurina pyhinä. Häiriöiden sattuessa näillä osastoilla päättää asianomainen johto, miten ja milloin korjaukset on suoritettava, jotta tuotannolle aiheutuisi mahdollisimman vähän häiriöitä.

Kolmas työnlaatu on ns. ehkäisevä huolto. Tällä huoltomuodolla tähdätään siihen, että viat

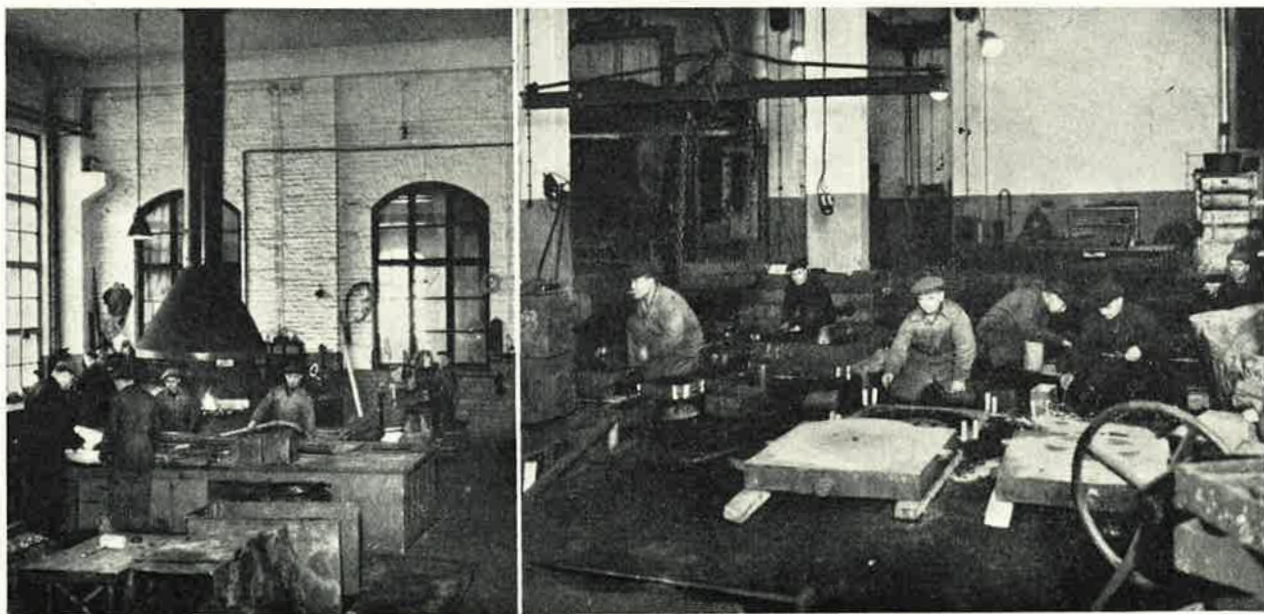
"Pääverstailla" on omat pajansa. Yläkuvas-
sa Kymin paja ja keskellä Kymin kupari-
paja. Vieressä: Voikan pajan jyrävä ilma-
vasara.

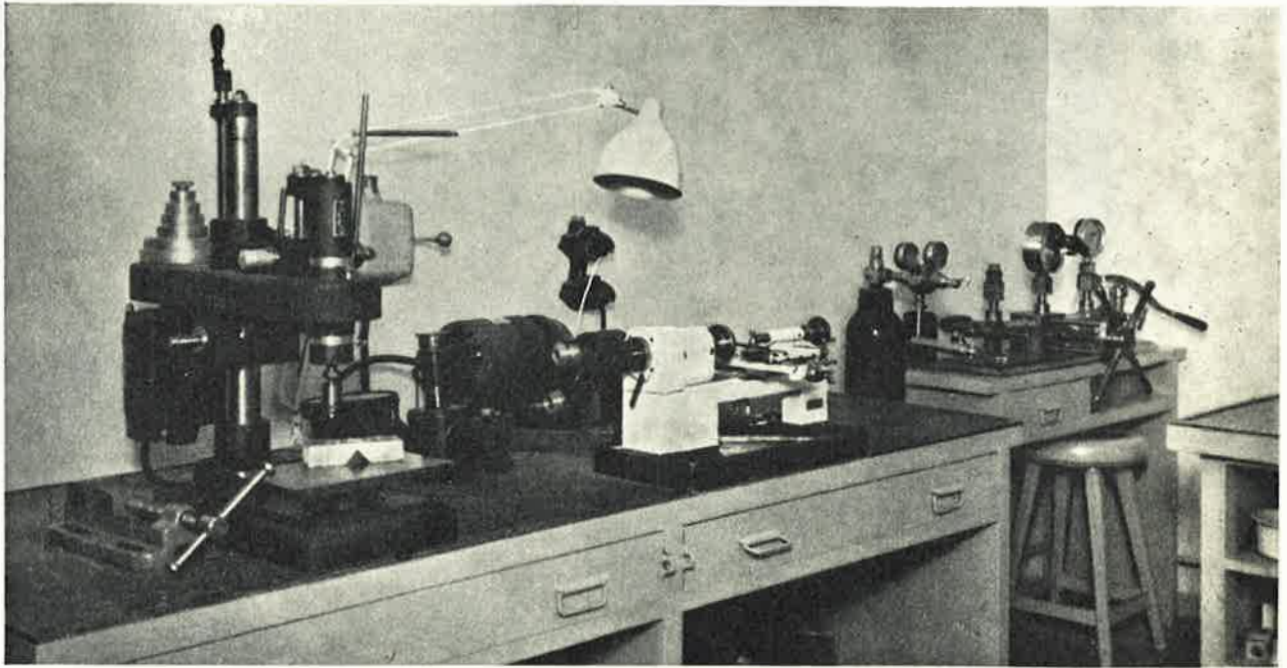
*Vieressä: Voikan korjauspajan suuri-
tehoinen karusellisorvi.*

*Alhaalla vasemmalla: Voikan kupari-
paja.*

*Alhaalla oikealla: Valimo on äskettäin
siirretty Voikkaalle. Etualalla pyörien
kaavaus käynnissä.*

Kuusaan saaren mittarikorjaamo kellosepän koneineen.

pyritään saamaan selville mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, ennen kuin ne ovat aiheuttaneet sanottavampaa vahinkoa. Käytännössä tämä tapahtuu siten, että koneenosat, kuten pumpput, vaihdelaatikot ym. avataan määräajan jälkeen, olipa niissä huomattu vikaa tai ei. Mahdolliset viat korjataan, ja kone alkaa jälleen suorittaa osuuttaan tuotannossa. Tämän menetelmän avulla päästään siihen, että koneet tulevat huolletuiksi silloin, kun siihen tuotannon kannalta on sopivin aika, eikä odoteta käyntihäiriön sattumista, joka mahdollisesti voi aiheuttaa pysähdysten tuotannossa.

Korjauspajojen työntekijämäärä on tällä hetkellä 435, joista Kymintehtaalla 270 ja Voikkaalla 165. Miehet on jaettu tehtäviensä mukaan ryhmiin siten, että kullakin tuotanto-osastolla on oma ryhmänsä viilareita, jotka tuntevat tehtaan jokaisen nurkan ja koneen jokaisen mutterin yhtä hyvin kuin omat housuntaskunsa. Nämä miehet pitävät osastonsa koneiston kunnossa. Kullakin työryhmällä on omat mestarinsa.

Myös tehtaitten laajat putkiverkostot vaativat runsaasti työtä ja huolenpitoa pysyäkseen kunnossa. Molemmissa tehtaissa on tätä huoltoa varten putkimiesryhmät, jotka pystyvät käsittelemään mitä erilaatuisimpia putkia asbestiputkista aina haponkestäviin. Levysepät ja hit-

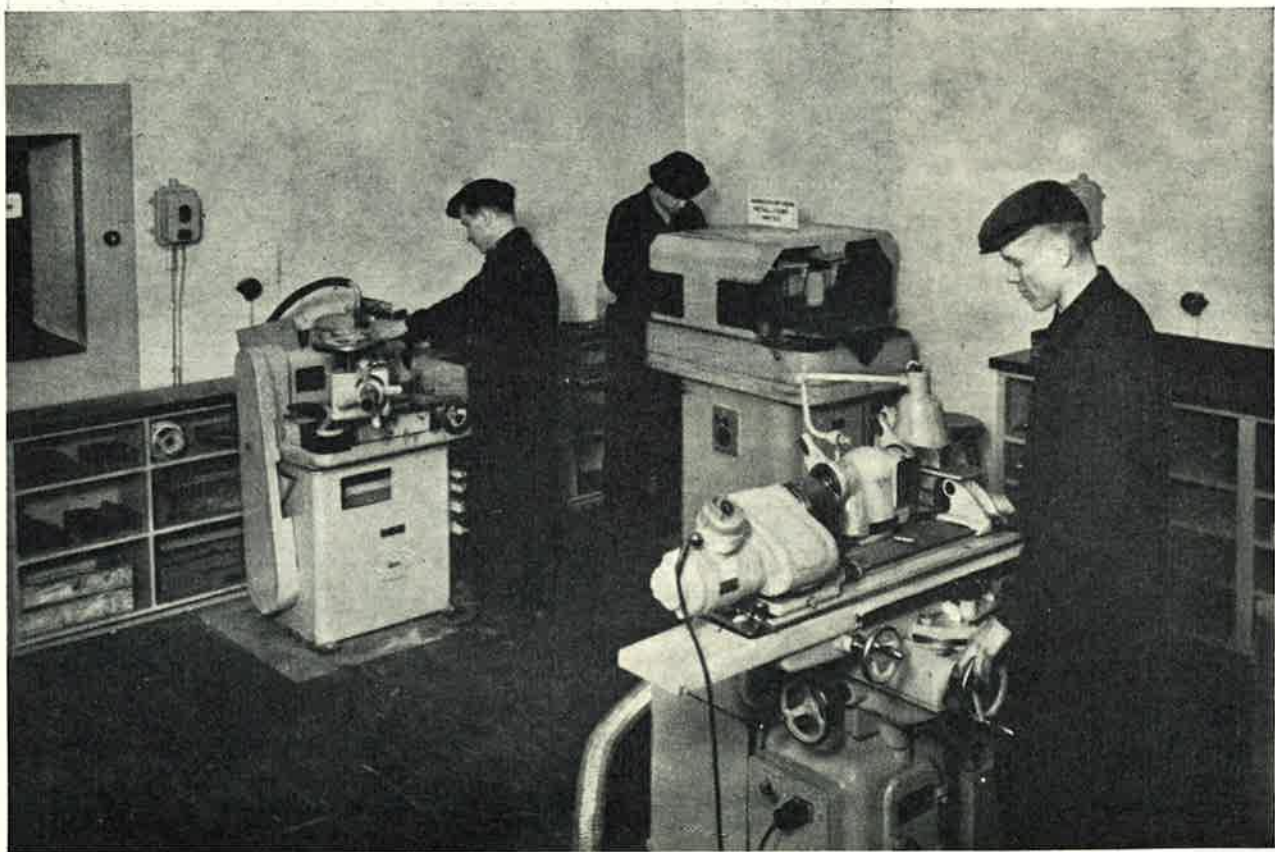
saajat muodostavat niin ikään omat ryhmänsä, joiden toiminta-alue käsittää tehtaas kokonaisuudessaan. Muita ryhmiä erikoistehtäviä varten ovat työkalumiehet, konemiehet, kuparisepät, mallipuusepät, sepät, valurit ja valssien hiojat.

Tietämättömyys siitä, mitä huolia huomispäivä tuo tullessaan, tekee korjaustyöt vaikeasti hoidettaviksi. Yllättäen sattuneet häiriöt ja rikkoutumiset täytyy korjata viipymättä, eikä työn valmisteluun jää näin ollen yhtään aikaa. Tästä johtuen työn tasainen kulku ei olekaan taattu, vaan monesti on vähemmän kiireelliset työt jätettävä kesken, jotta tuotantoa uhkaavat vauriot saataisiin korjatuiksi. Sitä paitsi työn määrä eri tuotanto-osastoilla vaihtelee riippuen niiden yleisestä kunnosta ja kulloinkin suoritettavista uusimistöistä. Tästä syystä korjauspajojen työvoimaa on siirrettävä osastolta toiselle kunkin hetken töiden painopisteestä riippuen.

Korjauspajojen toiminta on häiriytymättömän tuotannon ylläpitämisen kannalta mitä tärkein. Huolellinen ja laadultaan korkeatasoinen työ takaa koneitten jatkuvan käynnin, ja ripeä toiminta vaurion sattuessa vähentää tuotantokoneitten seisomisaikaa. Siten korjauspajat omalta osaltaan takaavat maallemme niin tärkeän vientitavaran häiriytymättömän valmistusprosessin.

*Kymin korjauspajan ajanmukainen työkalujen jakeluosasto.
Alhaalla: Kymin korjauspajan työkaluhiomakoneita.*

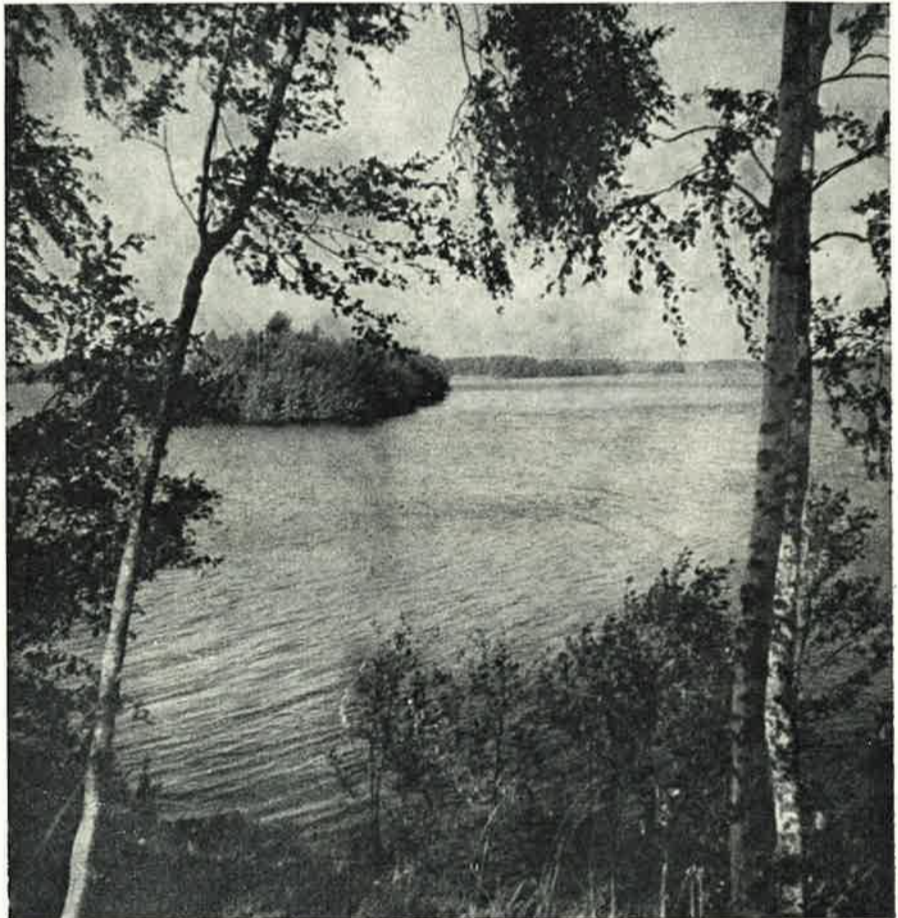

METSÄNHOITAJA EINARI VALLEALA:

LUONNONSUOJELUSTA.

Suomen luonnon rikkaus ja kauneus ovat yhteistä, kallista omaisuuttamme, jota jokainen on velvollinen vaalimaan.

(Reino Kalliola 1941).

Valkorunkoinen koivu ja saarinen järvenselkä — eräs Suomen luonnonkauneuden omimpia piirteitä.

Näin juhannuksen kynnyksellä, odotellessamme suven suurta valon juhlaa, jolloin luonto lukemattomine kukkakimppuineen, laulavine lintukuoroineen ja viileine laineineen on meitä lähempänä kuin koskaan, uhratkaamme ajastamme hetki muutamille mietteille ja ajatuksille meidän, nykyajan ihmisten, suhteestamme luontoon.

Elämme tekniikan aikakautta. Koneet tekevät työt puolestamme, mutta samalla kahlitsevat meidät. Ne ovat tuoneet mukanaan kiireen ja hälinän, joka kuluttaa ja rasittaa ihmistä aivan toisella tavoin kuin elämä ennen koneiden aikakautta. Ne ovat karkoitaneet rauhan jo maaseudultakin ja loitontaneet meidät luonnosta. Ja kuitenkin Suomen kansa elää vie-

lä nykyäänkin lähempänä luontoa kuin tuskin mikään muu sivistyskansa.

Me katselemme luontoa, metsiä, järviä, soita ja ihmisen raivaamia peltoja ja niittyjä aivan toisin silmin kuin esi-isämme vielä pari kolme miespolvea sitten. He elivät laajojen erämaiden keskellä kulttuurin esitaistelijoina, korvenraivaajina, joille metsä merkitsi loppumatonta työkenttää, mutta myös viholista, joka oli aina valmiina valtaamaan takaisin menetyksensä, pellot, joiden hintana on ollut raivaajien ankara työ, kieltäytykset ja puute. Tässä taistelussa kysyttiin sisua ja sitkeyttä, eikä sääliä ja armoa tunnettu. Nyt ovat olosuhteet täysin toiset. Tekniikka on nostanut ihmisen luonnon herraksi.

Hänen sisäinen kehityksensä ei ole aina jaksanut seurata ulkonaisen nopeaa tempoa. Suomen kansa ei ole vielä oppinut ymmärtämään, että luonto on muuttunut sen nöyräksi palvelijaksi, joka palvelee sitä paremmin, mitä viisaammin sitä kohdellaan.

Me nykyajan ihmiset pidämme usein luontoa taloudellisena hyödykkeenä, jonka on tuotettava mahdollisimman paljon. Emme aina muista, että siihen sisältyy runsaasti sellaisia arvoja, joita ei voida markoilla mitata.

Maanviljelijä ja metsätyömiehet ansaitsevat usein kapean leipänsä sitkeällä uurastuksella luonnon itsensä kädestä. Heille ehkä harvemmin jää aikaa luonnon muiden arvojen punnitsemiseen.

Toisin on niiden, jotka ovat luontoon kosketuksissa melkein kuin vieraana. Heille eivät rahalliset arvot merkitse mitään, kun sen sijaan kauneudelliset ja muut rahoilla mittaamattomat kaikkea. Näiden, luonnon vieraiden joukossa on kuitenkin paljon sellaisia, jotka eivät oikein osaa isäntäänsä kohdella. Tästä tarjoavat asutuskeskusten liepeet havainnollisia ja samalla murheellisia esimerkkejä, joihin palaamme myöhemmin.

Jo yli seitsemänkymmentä vuotta sitten alettiin suunnitella ja valtiovalta vaatia toimenpiteitä luonnon turvaamiseksi ihmisen ymmärtämätöntä kohtelua vastaan. Näiden suunnitelmien toteutumista saatiin kuitenkin odottaa yli neljä vuosikymmentä, ennenkuin ne v. 1923 astuivat voimaan luonnonsuojelulain muodossa. Laki ja sen nojalla annetut asetukset rauhoittivat jo aiemmin metsästyslain alaisuuteen kuuluvia riistaeläimiä ja -lintuja, lukuun ottamatta muutamia nisäkäslajeja, kuten lepakot ja siili sekä kaikki linnut, paitsi nimettyjä vahinkolintuja, kuten varis, harakka, närhi, kotivarpunen, räkättirastas sekä kana- ja varpushaukka. Kasveista rauhoitettiin nelisenkymmentä hyvin harvinaista lajia. Edelleen laki sallii valtion maista eroitettavaksi erityisiä luonnonsuojelualueita, joista luonnonpuis-

Juhlallinen haapa Kymen Oy:n Kymen hoitoalueen Parolan piirissä.

tot varataan tutkijoiden yksinomaiseen käyttöön, kun taas kansallispuistot on tarkoitettu yleiseksi nähtävyyksiksi. Myöskin yksityisten omistamia maa-alueita ja luonnonmuistomerkkejä lääninhallitus voi rauhoittaa a.o. maanomistajan anomuksesta. Kansallispuistoista on laajin Pallas—Ounastunturin kansallispuisto, jonka pinta-ala on n. 500 km². Tunnetuimpia lienevät Aulangon ja Puijon kansallispuistot.

Kymen Oy:n mailla ovat seuraavat luonnonsuojelualueet: Lopen pitäjässä n. 4 ha laaja Katinhännänotko-niminen lehtoalue, jossa kasvaa saarneaa, vaahteraa ja lehmusta, sekä läheisessä Kerminotkossa kasvavat saarnet, lehmukset ja vuorijalava, ynnä Kuopiossa kaksi kallioista metsäaluetta luonnonkauneustaan ja Suomen sodasta tunnetun Toivalan salmen rannalla.

Tämän vuoden huhtikuussa annetulla asetuksella on kokonaan rauhoitettu toista sataa harvinaista kasvia, niiden joukossa kangasvuokko ja kaikki punakukkaiset lumpeet. Samalla asetuksella kielletään seuraavien kasvien kaupaksi kerääminen ja myyminen: näsiä, sinivuokko, kevätesikko, keväinen linnunherne, imikkä ja valkolehdokki.

Kangasvuokolle, kuivien hiekkaharjujen keväiselle kaunistukselle on sen kansansuosio käynyt kohtalokkaaksi: se on monelta kasvupaikaltaan hävitetty sukupuuttoon. Kuluheena keväällä annetulla asetuksella se on rauhoitettu kokonaan kaikelta keräilyltä.

Luonnonsuojelun työkenttä ei kuitenkaan rajoitu tähän. Lainsäätäjät on puuttunut vain niihin kohtiin, joissa apu on ollut enimmäin tarpeen. Luonnonsuojelulaki tarjoaa apuaan jokaiselle, joka haluaa erikoisen luonnonesineen tai alueen mailtaan rauhoittaa. Tätä lainkohtaa onkin käytetty hyväksi. Esimerkkeinä tämänluontoisista rauhoituksista voidaan edellä Kymmin Oy:n toimesta rauhoitettujen alueiden lisäksi mainita lukuisat muut lehtoalueet, monet tammen, jalavan, saarnen, vaahteran ja lehmuksen luonnovaraiset esiintymät, vanhat männyt ja kuuset sekä kookkaat katajat ja geologisista muodostumista siirtolohkareet ja hiidenkirnut. Erikoisiksi linnustonsuojelualueiksi on rauhoitettu useita Suomen- ja Pohjanlahden saaria ja saariryhmiä.

Useat rauhoitetuista alueista ja luonnonmuistomerkeistä ovat olleet omistajansa erityisessä suojeluksessa jo kauan ennen rauhoituksen toteuttamista. Kun tällaisia epävirallisia rauhoitusalueita lienee vielä runsaasti, olisi syytä ryhtyä toimenpiteisiin niiden viralliseksi rauhoittamiseksi.

Luonnonsuojelun laajin työkenttä on kuitenkin vielä toistaiseksi esittelemättä.

Kaikkialla, missä ihminen ja luonto joutuvat kosketuksiin toistensa kanssa, on olemassa vaara, että luontoa tarpeettomasti hävitetään ja sen kauneutta turmellaan. Suurten asutuskeskusten ympäristöt kertovat hyvin murheellisia tarinoita retkeilijöistä, jot-

Kalasääsken pesä tasalatvaisen hongan latvuksen päällä. Kalasääski samoin kuin sen pesä puineen on rauhoitettu. Kuva Mäntyharjulta Korpijärven piiristä.

Metsänhoitaja Veli Hakola ikivanhan kelojättiläisen juurella.

ka ajattelemattomuudessaan ovat hetken mielijoh- teesta aiheuttaneet varsin ikäviä jälkiä. Tietysti on hauskaa viedä kotiin pajun kissoja tai hiirenkorvalla olevia koivunoksia tai nupulla olevia tuomenoksia. Talviselta retkeltä ei ole juuri muuta tuotavaa kuin jokunen männynoksa, mutta koristaahan sekin maljakossa huonetta. Totta. Mutta mikä on jälki, kun sadat ja tuhannet samoilijat joka vuosi kurittavat juuri samoja pensastoja? Vielä enemmän iloa on värikkäästä kukkakimpusta. Kukkatkin saattavat loppua. Monesti käy vielä niin ikävästi, että retken alussa poimitut kukat ehtivät lakastua, mutta onhan metsässä uusia ja tuoreita. Seuraukset ovat jo nähtävissä: kangasvuokko on hävinnyt sukupuuttoon paikoista, joissa sitä ennen tiedettiin kasvaneen runsaasti, ja monet muut kevätukut ovat huomattavasti vähentyneet. Sen vuoksi on kangasvuokon keräily kokoelmiinkin kielletty.

Eräs suomalaisen luonteen perisyntejä on puumerkkien tekstaaminen aivan sopimattomiin paikkoihin. Monilla kauniilla näköalapaikoilla kalliot ja kivet ovat täynnä hakattuja nimikirjaimia. Koivun valkoinen tuohi ja männyn ruskea kaarna ovat myös varsin houkuttelevia ja sopivia paikkoja nimikirjaimille. Onkohan tästä asianomaiselle mitään hyötyä tai myöhemmin huviakaan? Tuskinpa!

Viime aikoina on edellä kuvattu vahingonkeko osoittanut vähenemisen oireita. Kiitos tästä lankeaa ainakin osaksi eri retkeilyjärjestöille, joilla tällä alalla on vieläkin edessään melkoinen työmaa.

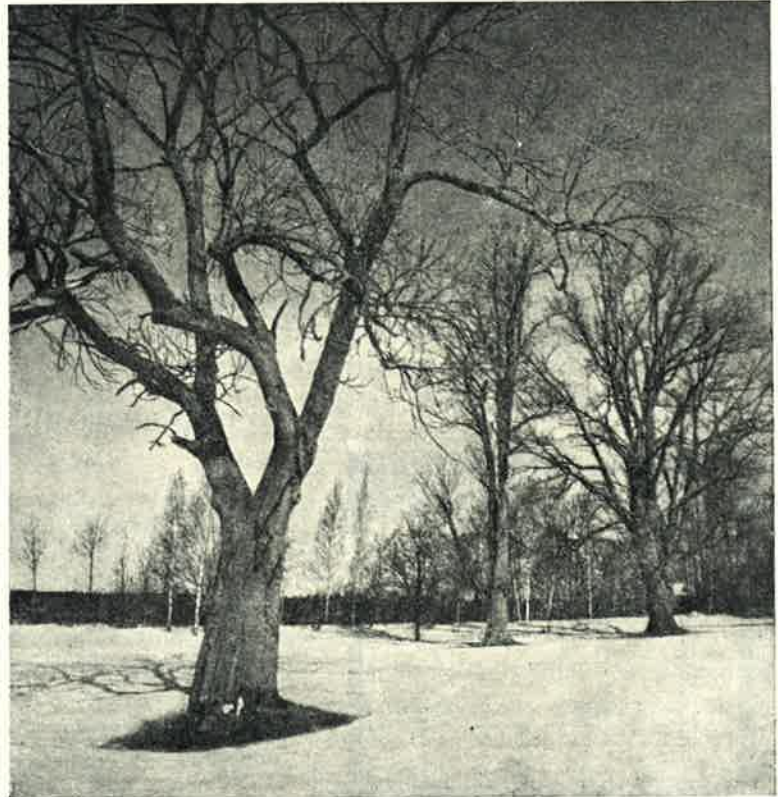
Maamme eteläosissa harvinaisina tavattavat jalot lehtipuut ovat aikaisemmin, vuosisatoja sitten, olleet nykyistä paljon yleisempiä. Joskin ne joutuivat ilmaston muutosten vuoksi väistymään kestävämpien puulajien tieltä, on niiden nykyinen vähälukuisuus lähinnä maanviljelyksen yleistymisen seuraus. Ne vaativat kasvupaikoikseen viljavimpia maita, samoja lehtoja ja kankaita, jotka takasivat korvenraivaajalle runsaimmat sadot. Ja heikommat joutuivat väistymään. Turmiollisimmaksi koitui näille puille kuitenkin niiden hyvä puuaine, joka moniin käyttötarkoituksiin erittäin sopivana houkutteli tarvitsijaa hakemaan niitä pitkienkin matkojen takaa. Tällöin ei ollenkaan ajateltu sitä, että viimeisen puun mukana poistui metsästä eräs sen oleellinen osa todennäköisesti ikuisiksi ajoiksi. Peltojen tunkeutuessa reheviin lehtoihimme hävisi niistä jalojen lehtipuiden mukana niiden rikas pensas- ja ruohokasvillisuus, josta nykyään yleisemmin tavataan vain rippeitä kivikoissa ja kallioiden juurilla sekä siellä täällä peltojen sivuissa.

Vanhojen metsän jättiläisten puuttuminen nykyisistä metsistämme on lähinnä metsän ostajien ja leimaajien aikaansaannosta. Mitä järeämpi puu, sen arvokkaampi se on useimpiin käyttötarkoituksiin. Harmaapintaisista kaarnattomista keloista saatiin

lujaa, melkein pä ikuista puuta moniin vesirakenteesiin. Kun puiden saanti vaikeutui, tehostettiin niiden etsintää. Ja nyt lienee oheisten kuvien esittämiä jättiläisiä enää sängen harvassa etelä- ja keski-Suomen pitäjässä. Surukseen katselee parisatavuotista honkaa, jonka rungossa neljä eriaikaista kylestynyttä leimaa kertoo aikaisempien metsämiespolvien näkemyksistä.

Olemmekin näin siirtyneet tarkasteluissamme maisemanhoidon alalle. Sen tarkoituksena on suunnata metsiämme ja maisemakuvamme käsittelyä niin, etteivät luonnon erikoispiirteet kärsi tarpeettomasti. Sanomattakin on selvä, että ne harvat jättiläispuut, ikihongat ja jalot lehtipuut, tammets, vaahterat, saarnet, jalavat ja lehmukset, jotka nykypäiviin ovat säilyneet, muodostuvat tulevaisuuden maiseman arvokkaiksi helmiksi. Suurimmat mahdollisuudet maisemien hoitoon on luonnollisesti maanomistajalla. Metsäammattimiehet muodostavat kuitenkin sellaisen ammattikunnan, jolla on mahdollisuus vaikuttaa verrattain laajalla alalla. Kun tämän ammattikunnan jokainen jäsen ottaa kunnia-asiakseen käyttää leimakirvestä niin, etteivät maisemat kärsi, on jo paljon voitettu.

Suomen kansan rakkaus luontoon on luja ja syvä. Se tarjoaa luonnonsuojelutyölle otollisen maaperän. Luonnonsuojelu ei ole harvojen tiedemiesten ja luonnonystävien erikoisharrastus. Sen tulee kehittyä sivistykselliseksi ja yhteiskunnalliseksi harrastukseksi, joka on yläpuolella kaikkien eturyhmien.

Jaloja lehtipuita Helsingin liepeillä.
Vasemmalta saarni, vuorijalava ja
tammets.

MILLAINEN KEITTIÖ OMAKOTITALOON?

Jokin aika sitten sosiaaliosasto järjesti neuvottelutilaisuuden, jossa pohdittiin omakotitalon keittiön suunnittelua ja sisustamista. Kotitalousopettaja Pirkko Riihiaho piti tästä aiheesta esitelmän, ja kuulijakunta — rakennusmestareita, muita rakennusalan tuntijoita ja asianharrastajia — otti vilkkaasti osaa keskusteluun. Yleensä oltiin sitä mieltä, että ”nainen vaietkoon seurakunnassa” ei saisi olla vallitsevana käytäntönä, kun on kysymys omakotitalon keittiön suunnittelusta. Päin vastoin perheenemännän pitäisi ottaa aivan yksityiskohtaisesti osaa tämän yksinkertaiselta tuntuvan, mutta todellisuudessa vaikean tehtävän ratkaisuun. Tässä kirjoituksessa kolme asiantuntijaa, arkkitehti, rakennusmestari ja kotitalousopettaja valaisevat haastattelulauseunnoissaan tätä jokaisen omakotirakentajan ja hänen perheensä kannalta tärkeitä kysymystä.

ARKKITEHTI BIRGITTA DONNER:

”Ei pientä ikävää laboratoriokeittiötä — tupakeittiö hyvä ratkaisu.”

Millaiseksi olisi keittiö suunniteltava? — Tätä asiaa on paljon tutkittu. Perheenemännän päivä on pitkä, hän on se perheen jäsenistä, joka on eniten kotona, hänelle kuuluu ruoanlaittaminen, lasten hoitaminen, ompeleminen, silitys ym., ja hän joutuu hyvin usein tekemään ”ylitöitä”. Tutkimukset ovat osoittaneet, että pelkästään ruokataloustyön suorittaminen vie keskimäärin 5 tuntia päivästä. Perheenemännän työt tapahtuvat suurimmaksi osaksi keittiössä — se on kodin keskeinen huone päivällä.

On pyrittävä pois pienestä, ikävästä ”laboratoriokeittiöstä”, joka on enemmän Amerikan olosuhteita varten, ja on järjestettävä riittävästi tilaa eri töitä varten. Miksei vanhan ”tupakeittiön” tapaan? Kodikas huone, jonne koko perhe mahtuu ja jossa jokainen voi tehdä omaa työtään.

Keittiön käyttö- ja kalustamismahdollisuudet riippuvat sekä keittiön koosta että myöskin muodosta ja ikkunoitten ja ovien sijoittamisesta. Vaikkei täydellisistä kalustoa heti voida hankkia, olisi keittiö kuitenkin

suunniteltava sitä silmällä pitäen. Myöhemmin voidaan silloin täydentää ja saada riittävät työpöytä-, kaappi- y.m. tilat. Ruokapöytää varten on varattava sopiva paikka. Liesi on sijoitettava niin, että siihen tulee sopiva valaistus ja ettei se ole lähellä ovea (huom. aputilat lieden viereen.) ja mieluummin niin, ettei se ole liian näkyvällä paikalla. Ajatelkaa, miten työ tapahtuu ja sisustakaa keittiö sen mukaan — oikein sijoitetut työpaikat ja oikea työskentelykorkeus säästävät paljon aikaa ja voimia.

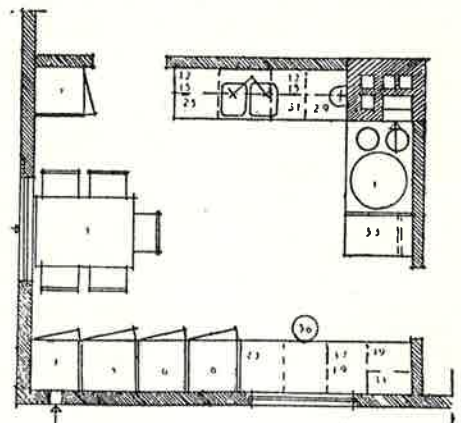
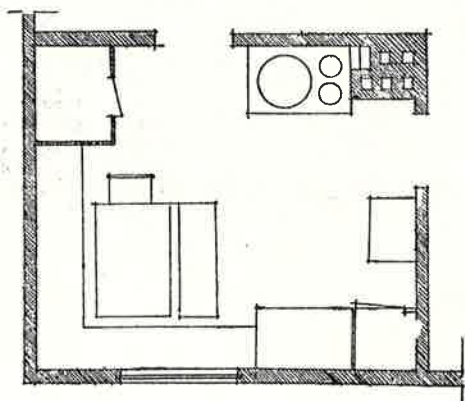
On huolehdittava, että keittiöstä on hyvät yhteydet kellariin ja ulkoilmatiloihin sekä sopiva yhteys myöskin muihin huoneisiin, esim. makuuhuoneeseen suora yhteys, jotta pikkulasten valvominen käy helpommaksi.

Taloudelliselta ja teknilliseltä kannalta on parempi, jos astiainpesupöytä (vesi ja viemäri) voidaan sijoittaa pesuhuoneen seinän toiselle puolelle, koska putkien veto tällöin helpottuu. On vältettävä sitä, että keittiö sijaitsee toisessa päässä ja pesuhuone toisessa päässä rakennusta.

Mikä ilmansuunta? Ei etelään päin, mutta mielellään saa idästä tai lännestä tulla aurinkoa huoneeseen, jossa sentään niin paljon oleskellaan. Silloin

Ei näin — vaan näin.

← — — — — — →
Vasemmalla: Epäkäytännöllinen keittiön sisustus. Lieden vieressä ei ole aputilaa eikä säilöjä ja työpöytäpintaa on liian vähän. Ovet estävät työpaikkojen käytännöllisen sijoituksen. Oikealla: Sama pinta-ala olisi voitu käyttää näin, ja emännän työskentelymahdollisuudet olisivat paljon parantuneet.

Kelpaa emännän tässä ympäristössä työskennellä. Emännän työpaikat ja työvälineiden sekä ruoka-aineiden säilytystilat lieden välittömässä läheisyydessä.

ehkä järjestyisi näköala keittiön ikkunasta pihalle päin.

Valaistus on tärkeä. Ikkunapinta-alaa tulee olla riittävästi. Ikkunat olisi sijoitettava 90 sm. korkeudelle lattiasta, jotta työ- tai ruokapöytä (korkeus 80—85 sm) mahtuisi alle. Valopisteitä on sijoitettava riittävästi ja niin, ettei synny varjoja.

Hyvä tuuletus on järjestettävä keittiöön ja keittiön kaappeihin.

Väritys lisää viihtyisyyttä ja hauskat värit vaikuttavat piristävästi. Seinät on parasta maalata öljyvärillä, samoin keittiönkalusteet, ikkunat ja ovet. Käytäkää siivoamisen takia niin paljon sileitä pintoja kuin mahdollista. Lattia on helpompi pitää puhtaana, jos se päällystetään linoleumilla.

Ihmiset ovat tietysti erilaisia ja jokainen tahtoo suunnitella oman makunsa mukaan. Hyvä onkin, jos syntyy enemmän persoonallisia keittiöitä, kunhan ne suurin piirtein vastaavat nykyajan vaatimuksia. Ei saa suunnitella huonosti, sillä rakentaminen on kallista, ja vielä kalliimmaksi tulee, jos myöhemmin joudutaan tekemään muutoksia ja korjauksia.

RAKENNUSMESTARI AARNE VIRTANEN:

”Perheenemännän mukanaolo välttämätön omakotitaloa ja erityisesti sen keittiötä suunniteltaessa.”

Kysymykseen mitä ajatuksia suunnittelijalla olisi omakotitalojen ja lähinnä niiden keittiöiden pohjasuunnitteluun ja sisustukseen nähden vastaisin, että ensinnä toivoisi myös perheenemäntien olevan jo suunnitteluvaiheessa enemmän mukana tässä perheen yhteisessä omakotiyrityksessä.

Useimmiten omakotitalon piirustuksien tilausasiat ja yhteydenpidon suunnittelijaan hoitaa ”perheen pää”, ja saattaa hänen tietoonsa vain ”sisäministerinsä” terveisinä, että komeroita tulee olla runsaasti varsinkin keittiössä. Mutta siinäpä sitten useimmiten ovat ne ohjeet ja toivomukset — ainakin mitä keittiöihin tulee —, jotka suunnittelijalla on käytettäväänä ryhtyessään ratkaisemaan saamaansa tehtävää. Ehkä tämä johtunee siitä vanhentuneesta käsityksestä, että naisen paikka on kodissa, eikä hänelle kuulu tällaiset tehtävät ja niiden ratkaisut. Mutta tottahan

toki perheenemännän tulee osallistua tuon paikan, siis kodin ja eritoten sen keittiön suunnitteluun. Keittiössähän hän tulee viettämään suuren osan ajastaan ja suorittamaan suuriarvoista työtään perheen hyväksi. Kun tutkimukset ovat osoittaneet, miten valtavan määrän askeleita perheenemännän päivätyö keittiössä vaatii, olisi tosiaankin syytä jo suunnitteluvaiheessa pyrkiä niiden lukumäärää vähentämään ja tällä tavoin hänen työtään helpottamaan.

Miten tämä sitten käytännössä olisi parhaiten toteutettavissa? Ehkä niin, että perheenemäntä jo ennen suunnittelijan puoleen kääntymistä luo itselleen jonkinlaisen, aikaisempiin keittiötyöstä saamiinsa kokemuksiin pohjautuvan käsityksen siitä, millaiselta hänen uuden keittiönsä tulisi näyttää, miten eri tilat olisi sijoitettava ja millaisia "hienouksia" hän siihen toivoisi. Nämä omat ehdotuksensa ja ajatuksensa hänen tulisi esittää suunnittelijalle. Tietenkin suunnittelija saattaa itsekkin ratkaista kysymyksen tyydyttävällä tavalla, mutta neuvottelu olisi asialle varmaan kaikinpuoliseksi eduksi. Ja mikäli tehdasvalmisteisia kalustoja ajatellaan sijoitettavaksi keittiöön, olisi näiden valinta tehtävä jo suunnitteluvaiheessa tarpeellisten tilojen varaamiseksi niitä varten.

Asiallista olisi ehkä tässä vaiheessa pistäytyä myöskin yhtiön sosiaaliosastolla, missä perheenemännille mielihyvin annetaan ohjeita ja neuvoja keittiösisustuksien valintaan nähden.

Olen sitä mieltä, että keittiön tulisi olla kyllin tilava perheen tarpeita silmällä pitäen. Riittävien työtilojen lisäksi tulisi siinä olla vähintään 2x2 m ruokailutila ja ehkä vielä neliön tai parin nurkkaus lasten leikkipaikkaa varten. Useissa tapauksissa perheenäiti huolehtii itse ruoanlaitosta ja taloustehtävistä ja tällöin keittiöstä muodostuu juuri se paikka, missä hän sekä perhe pääasiassa oleskelevat. Siinä tapahtuu ainakin ruokailu ja lapset leikkivät siinä äidin silmälläpidon alaisina hänen suorittaessaan taloustehtäviään.

Tietenkään ei meillä ole taloudellisista syistä johdun mahdollisuuksia saada keittiöihimme kaikkia niitä koneellisia laitteita ja mukavuuksia, joita esim. Amerikassa ja naapurimaassamme Ruotsissa perheenemännillä on käytettävissään. Mutta varmaan on meilläkin asioita tarkasti harkiten paljon mahdollisuuksia saada perheenemäntiemme työtä helpotetuksi paremmin suunniteltujen keittiöiden avulla. Ja kuten sanottu, tässä työssä on perheenemännillä oma tärkeä, kokemuksiinsa perustuva osuutensa hoidettavanaan.

Pyörillä varustettu apupöytä, joka voidaan sijoittaa alakaappien väliseen polvitilaan. Taustalla keittiön yleiskone — emäntien unelma.

KOTITALOUSOPETTAJA PIRKKO RIIHIAHO:

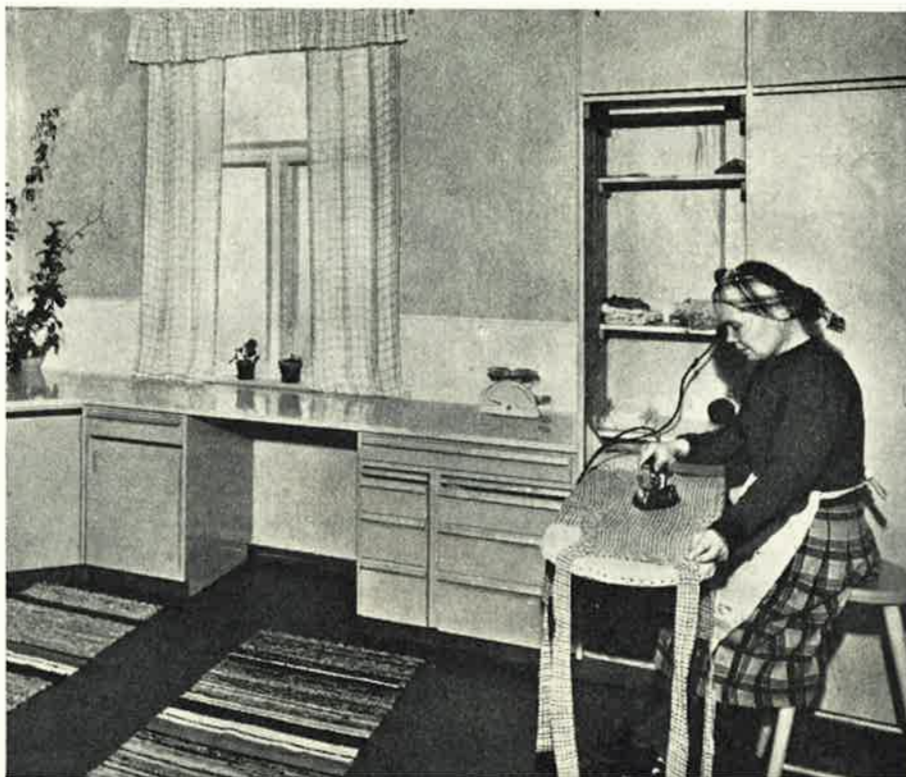
"Keittiö on omakotitalon sydän."

Kaikki muistanevat vanhan jutun isännästä ja emännästä, jotka 50 vuotta kuolemansa jälkeen saapuivat maan päälle. Isäntä meni pellolle ja emäntä keittiöön. Edellinen kauhistui kuitenkin kaikkia näkemiään uusia maanviljelyskoneita ja palasi nopeasti takaisin. Emäntä sen sijaan ihastui — hän löysi keittiönsä täsmälleen samanlaisena kuin se oli ollut hänen siellä emännöidessään.

Jutussa on paljon perää, Keittiön ja yleensä kaikkien naisten työpaikkojen suunnittelussa noudatetaan monta kertaa vanhaa tapaa tai pidetään jotain muuta seikkaa määräävänä tekijänä ja keittiö saa olla sellainen, millaiseksi se sattuu tulemaan. Kuitenkin on niin, että keittiö on omakotitalon sydän, jossa perheenemäntä oleilee ja työskentelee suuren osan elämästään. Sen vuoksi olisi rakennuksen suunnittelu aloitettava myös keittiöstä. Yleisin ja käytännöllisin tapa on, että perhe ruokailee keittiössä, jolloin siihen on varattu paikka tätä varten. Lapset viihtyvät mieluummin äidin läheisyydessä ja niin on keittiö usein heidän leikkipaikkanaan. Siellä on myös paikka om-

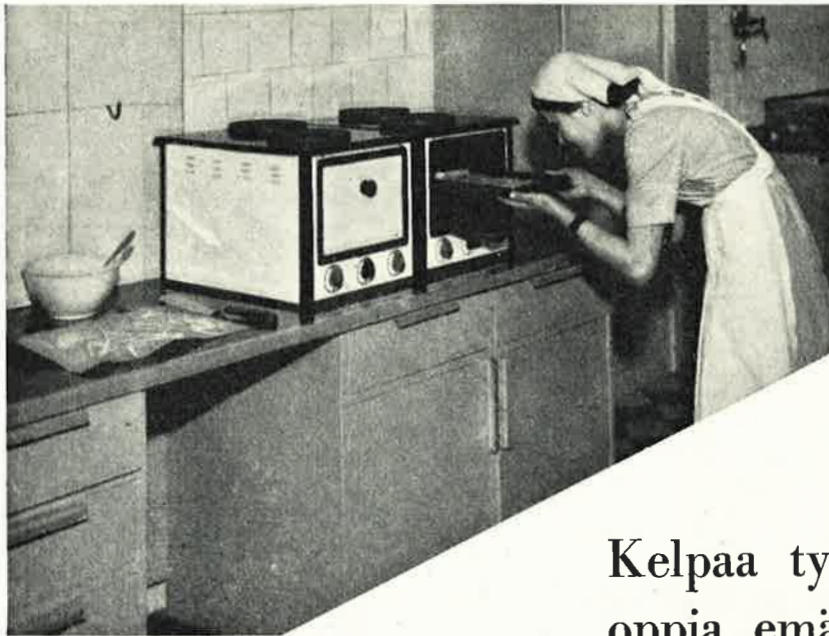
Vanhakin keittiö voidaan sisustaa nykyajan työteho-vaatimuksia vastaavaksi. Huomaa polvitila ikkunan edessä.

pelukoneelle j.n.e. Näin ollen keittiö ei olekaan enää pieni komero, vaan kookas valoisa huone. Jotteivät välimatkat kaapilta toiselle kasvaisi turhan pitkiksi, on emännän työpaikat ryhmitettävä lähelle toisiaan. Hella on keittiön keskus ja emännän muut työpaikat on sijoitettava sen läheisyyteen niiden tärkeysjärjestyksessä. Ne, joita tarvitaan päivän mittaan useimmin lieden luota käsin, sijoitetaan lähimmäksi, harvemmin tarvittavat kauemmaksi liettä. Näistä on tärkein n.s. lieden aputila, pöytäpinta, jolle lieden ääressä työskennellessä voi laskea rynnipussin, kulhon y.m. Myös puulaatikolle on varattava paikka hellan vieressä. Sitten tulevat vesijohto, viemäri, maustekaappi, astiainpesupöytä ja kuivauskaappi. Työtehoseuran erään tutkimuksen mukaan siirtämällä vain suolasalkkari jauhokaapista seinälle lieden yläpuolelle säästää emäntä vuodessa 2 km:n kävelymatkan. Jotta kaikki tärkeimmät työpaikat saataisiin mahdollisimman lähelle liettä, on sen läheisyyteen saatava riittävästi vapaata seinätalaa. Jos hella saadaan keskelle suoraa seinää, on se ihanteellinen ratkaisu. Usein näkee täällä uusissa juuri valmistuneissa omakotitaloissa, että ovet on sijoitettu aivan lieden lähelle, jonka tähden siihen ei mahdu mitään edellä mainituista työpaikoista ja keittäjä joutuu seisomaan keskellä kulkuväylää. Välimatka voi olla myös esim. vain 80 cm, joka on aivan liian pieni tila astiainpesupöytää varten.

Pöytien korkeudet, kaappien syvyydet ja sisustukset on tarkoin harkittava. Kun kaikilla välineillä on oma määrätty paikkansa, säilyy järjestys keittiössä. Sinne on varattava kahdella tuuletusventtiilillä varustettu ruokakomero sekä siivouskaappi harjoja, ämpäreitä ja vateja varten. Työtehoseura on suunnitellut keittiön sarjahuonekalut, jotka voidaan koota 50 cm pituisista kaapeista. Niiden työpiirustuksia on saatavana sosiaaliosastolta, jos joku haluaa itse sellaiset valmistaa. Jo rakennuksen suunnitteluvaiheessa olisi keittiön sisustus ajateltava yksityiskohtaisesti. Silloin ei keittiötä kalustettaessa seinäpinta loppuisi kesken siellä, missä sitä tarvitaan, eikä jäisi turhia kulmauksia sinne, missä niitä ei voida käyttää hyödyksi.

Perheenemännän työnsäästön kannalta olisi omakotirakennuksen suunnitteluvaiheessa kiinnitettävä huomiota myös keittiön ulko-oven ja portaiden sijaintiin talousrakennuksiin ja kaivon nähden, kellarin ja ullakon porraskäytävien leveyteen ja portaiden jyrkkyyteen, vaatekomeroiden määrään ja kokoon, ikkunoiden rakenteeseen pesun helppouden kannalta j.n.e. Parhaiten havaitsee emäntä rakennuspiirustuksessa esiintyvät hänen työnsä kannalta virheelliset seikat, kun hän ajattelee niitä töitä, joita hän päivän mittaan joutuu kodissa suorittamaan. Mutta tämä edellyttää sitä, että hän syventyy kunnolla piirustuksiin, eikä jätä sitä yksinmaan miehensä tehtäväksi, niinkuin valitettavan usein tapahtuu.

Kääretortun taikina on levitetty pellille ja pannaan sähköuuniin paistumaan.

Kelpaa tyttöjen oppia emännän taitoja.

Aikaisemmin olemme kertoneet ammattikoulussamme parhaillaan tapahtuvasta koulu-uudistuksesta. Samanaikaisesti on suoritettu ja yhä jatketaan luokkien uusimis- ja muutostöitä, jotta koulu entistä paremmin soveltuisi tehtäväänsä. Korjaustyöt alkoivat jo viime elokuussa ja ovat jatkuneet koko työkauden siinä laajuudessa kuin se opetusta pahemmin häiritsemättä on ollut mahdollista. Ensi syksyyn mennessä ne saataneen lopullisesti suoritetuiksi.

Tällä aukeamalla esittelemme ammattikoulun tyttöjen puolen uusittuja luokkia ja muutaman kuvanäkymän niissä tapahtuvasta opetuksesta. Toisen kerroksen suuri ryhmäopetuskeittiö on jaettu kahtia sekä ryhmä- että luokkaopetuskeittiöksi. Viimeksi mainittua ei koulussa ole aikaisemmin ollutkaan. 16 oppilaalla on oma sähkölevynsä ja työvälineistönsä (kts. kansikuvaa). Jokainen joutuu siten itse valmistamaan kulloinkin opetettavana olevan ruokalajin opettajan antamien ja näyttämien ohjeiden mukaan. Tällä tavoin opetetaan tavallisten ruokalajien kuten vellien, puurojen, yksinkertaisten kastikkeiden, lihapyöryköiden ja tavallisten leivonnaisten valmistaminen. Leivonnaisten paistaminen tapahtuu kätevissä sähköuuneissa. Kukin oppilas syö valmistamansa ruoan, joten hän voi erittäin kouraantuntuvalla tavalla arvostella aikaansaannostaan. Luokan kalustoon kuuluvat edellä mainittujen lisäksi astiainpesupöydät, opettajan työpöytä ja opetustaulu. Kalustot on tehnyt Työtehoseura opettajakunnan antamien ohjeiden mukaan.

Ryhmäopetuskeittiön pitkällä seinällä ikkunoiden

edessä sijaitsevat ajanmukaiset astiainpesupöydät. Keskelle luokkaa tullaan sijoittamaan uudet työpöydät ja seinille asianmukaiset kaapit.

Ensimmäisen kerroksen ryhmäopetuskeittiö jaetaan kahtia toisen osan jäädessä keittiöksi ja toisen erilliseksi ruokailuhuoneeksi. Kahdesta pienestä varas-

tohuuneesta tehdään keittiön ja olohuoneen käsittävä pikku koti, jossa yksi tai kaksi oppilasta kerrallaan suorittaa emännän tehtäviä, siivoaa, laittaa ruoan, pesee astiat jne.

Muut ensimmäisen kerroksen tilat ovat läpikäyneet perinpohjaisen muutoksen. Kolmannesta ryhmäopetuskeittiöstä on tehty kodinhoitoluokka. Sen perällä on pesutupa Työtehoseuran suunnitteleminen puisine altaineen, joiden ääressä pesijä joutuu seisomaan paljon enemmän pystyasennossa kuin mihin yleensä on totuttu. Pesutuvan kalustoon kuuluu myös pesukone ja linko. Varsinaisessa kotitalousluokassa tapahtuu pyykin vetäminen, mankeloiminen ja silittäminen. Seinällä on tilavat välineistökaapit ja eräässä kaapissa vuode. Sitä havaintovälineenä käyttäen opitaan vuoteen sijaaminen. Tärkeä taito sekkin.

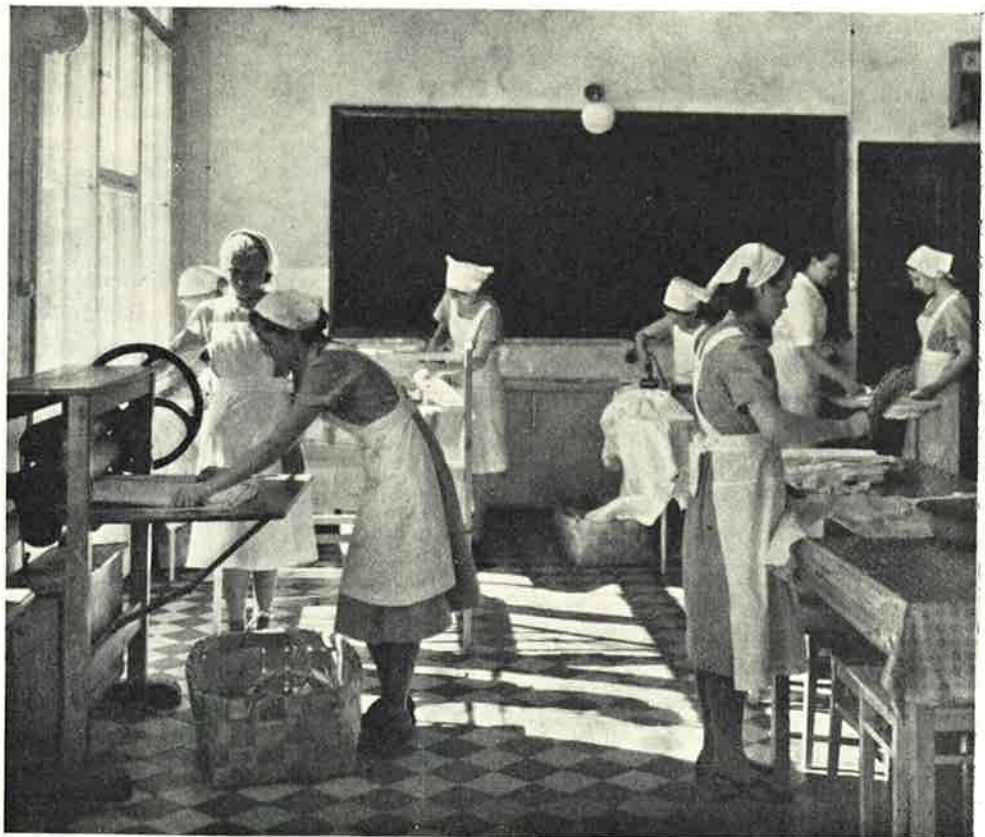
Entisestä ruokasalista on tehty pesuhuone, jota on kipeästi kaivattu. Taloudessa ja kodinhoidossa olevat oppilaat muuttavat siellä pukunsa. Kullakin on vaatekaappinsa, jossa hän säilyttää talouspukunsa, esiliinansa ja päähineensä ja vastaavasti talous- tai kodinhoitotunnilla ollessaan tavallisen koulupukunsa. Penumahdollisuudet ovat hyvät.

Poikien puolella on suoritettu ja parhaillaan suoritetaan vielä suurempia uudistuksia. Niiden esittelyn suoritamme tuonnempana.

Ylhäällä: Ohjausta ja harjoitusta vuoteen sijaamisenkin vaatii. Kun vuode nostetaan pystyasentoon kaappiin, kiinnitetään vuodevaatteet hihnoilla sänkyyn kiinni.

Vasemmalla: Tuskin tässä pitänee paikkansa vanha sananparsi: "Mitä useampi kokki, sitä huonompi soppa." Puuhakkaita tyttöjä ryhmäopetuskeittiön lieden ääressä.

Oikealla: Monipuolista touhua kodinhoitoluokassa: pyykinä vedetään, mankeloidaan ja silitetään. Taustalla kotitalousopettaja Eeva Arppi.

35 vuotta ammattikoulunopettajina

kangaspuiden ja höyläpenkin ääressä.

Tänä kesänä jättää ammattikoulun kaksi pitkän päivätyön paikkakunnan ammatillisen opetuksen hyväksi uurastanutta opettajaa, käsityönopettaja Helmi Rauhala ja puutyönopettaja Manu Salmi siirtyäkseen eläkkeelle. Kymi-Yhtymän toimitus on käynyt heitä tervehtimässä ja haastattelemassa.

Helmi Rauhala n uranvalinta ja opettajankutsumus on kodin perua. Hänen isänsä, vimpeliläinen maanviljelijä, oli perustamassa kotikylään kansakoulua, ja hänen äitinsä toimi koulun ensimmäisenä opettajana. Herännäishenkisessä kodissa vietetty lapsuus jätti kulumattoman muiston kertojamme mieleen. Lauantai-iltaisain talon 12-lapsinen perhe kokoontui avaraan tupaan veisaamaan ja kuuntelemaan isän tai äidin puhetta. Toisinaan luettiin jotakin vakavahenkistä kirjaa. Laulua ja soittoa rakastettiin. Talossa oli urkuharmooni, ja oman väen keskuudesta saatiin kokoon kuorokin. Mutta kodille oli ominaista myös ahkera työnteke. Vimpeliläiset ovat tunnettuja monipuolisesta käsityötaidostaan — pääasiassa sen ansiosta he ovat tehneet pitäjästään vauraan — ja haastattelavammekin kodissa paukkuivat pirrat monissa kangaspuissa yht'aikaa. Kaikki vaatteet tehtiin kotikutoisesta ja paljon kudottiin myytäväksikin.

— 10-vuotiaana aloitin kutomisen ja 13-vuotiaana kudoin kankaita jo Helsinkiin myytäväksi. En ole koskaan väsynyt kutomiseen enkä sen opettamiseen. Käytyäni Kasvatusopillisen Käsityökoulun ja Wetterhoffin Kutomakoulun olin neljä vuotta Jyväskylässä kuuromykkäin koulussa ja v. 1917 tulin tänne ammattikoulun käsityönopettajaksi. Pitkän aikaa kutominen oli vain vapaaehtoisena aineena. Sitä harrastettiin iltaisain ja tuntien aikana luokan perällä muun opetuksen sivussa. Sitten siitä tuli varsinainen pääaineeni, ja iloa se on aina minulle tuottanut. Minun on myös mielihyvin todettava, että tytöt ovat poikkeuksetta pitäneet kutomisesta. Vuosikymmenien kuluessa ovat tyylit ja mallit tietysti moneen kertaan muuttuneet, mutta olen koettanut seurata aikaani. Toisaalta vanha kansanomaisen kudonnaistaiteemme on niin ehtymättömän rikas, että siitä voi jatkuvasti ammentaa. Sen tarjoamia aiheita voi myös mainiosti modernisoida. Minulle pohjalaiselle, voimakkaan kansanperinteen saaneelle, suomalainen kudonnaisaarteisto on ollut kaiken pohjana. Kansallispukujen valmistaminen on myös kuulunut ohjelmaamme ja moni tyttö on koulussa itselleen sellaisen kutonut ja ommellut.

— Olen aina koettanut tutkiskella opettajan tehtävää. Opettaja on kuin peilin edessä. Jos et ole oikeassa vireessä, niin heti huomaat sen seuraukset luokassasi. Opetus ei tahdo sujua sillä tavalla kuin pitäisi. Tietysti on muutenkin tänä pitkänä aikana ollut joskus pettymyksiä, mutta yhtä kaikki väikkyvät menneet vuodet lämmittävänä muistona mielessäni. Kurinpidollisia vaikeuksia, jotka voivat niin ikävällä tavalla raskauttaa opetusta, minulla ei ole ollut. Opettajan tulee aina tarkoin ajatella, ettei anna sellaisia määräyksiä, joita oppilaat eivät voi toteuttaa.

— Kun kuljen Kuusankoskella, tapaan yhtenänsä entisiä oppilaitani ja näen heidän kodeissaan luokkalani tehtyjä töitä. Olen opettanut jo entisten oppilaiteni lapsiakin, ja vaikka olen aina pyrkinyt suhtautumaan kaikkiin samalla tavoin, on minun tunnustettava, että tämä toinen polvi on ollut minulle kaikkein läheisin. Usein entiset oppilaani kutsuvat minut koteihinsa, lähettävät kirjeitä ulkomailta saakka, ja voitte uskoa, että ne ovat lämmittäviä tervehdyksiä. Opettajan olisi aina muistettava, ettei hänen työnsä rajoitu koulun seinien sisäpuolelle, vaan hänen tulisi pitää yhteyttä myös koteihin.

— Tullessani ammattikouluun se toimi hajallaan siellä täällä. Kuitenkin opettajat muodostivat ikään-

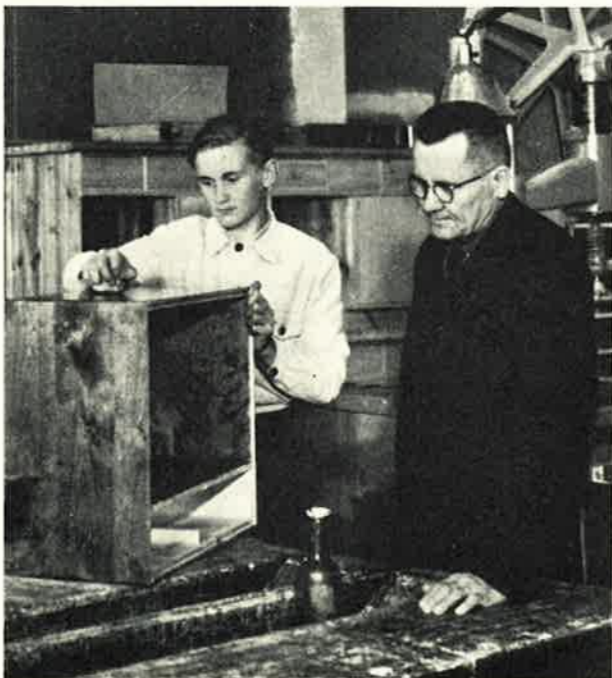
kuin oman perheensä — meitähän oli vähän nykyiseen opettajakuntaan verrattuna, tyttöjen puolen ammattiopettajia vain neljä. Rehtori Niinivaaran ystävällisessä hoivassa kotiuduimme pian ja kiinnymme kouluun. Sittemmin on koulu saanut oman komean koulutalon ja kasvanut suureksi. Vaikka opettajana tunteekin, ettei ole saanut neuvotuksi ja opetetuksi kaikkea sitä, mitä olisi tahtonut, niin sittenkin minulla on sellainen käsitys, että tämä koulu on ollut tälle tehdasseudulle siunaukseksi.

— En malta olla palaamatta vielä mieliaineisiini. Yhtä läheinen kuin kudonnan opettaminen on minulle ollut laulun ohjaaminen. Tosin se on kuulunut työhöni vain vapaaehtoisena harrastuksena, mutta laulutunnit ovat muodostuneet minulle aina virkistykseen ja ilon lähteiksi.

Toinen eläkkeelle siirtyvä opettajaveteraani on **Manu Salmi**, joka on yhtä kauan kuin edellinenkin eli 35 vuotta opettanut ammattikoulussa. On tullut otettua monta askelta höyläpenkin ääreltä toisen luo ja opastettua miehenalkuja ”puusuutarin” jaloon ammattiin.

Manu Salmi on ollut ammattinsa lumoissa nuoruuskaisesta saakka, siitä hetkestä lähtien, kun hän laivoaikana hankkimansa 50-markkanen taskussaan astui Lappeenrannan ja Lapveden Käsityökouluun. Köyhä poika oli asettanut itselleen päämäärän, että jokin ammatti oli opittava ja niin myös tapahtui.

— Kyllä minä aluksi olin lujilla, sillä en ollut käynyt kansakoulua. Minulla ei ollut siihen tilaisuutta,

koska kansakoulu sijaitsi parinkymmenen kilometrin päässä. Onneksi minulla oli käsityökoulussa verraton opettaja, Kaarlo Parola, jolle olen ikuisesti kiitollinen. Hän kutsui minut luokseen joka sunnuntai ja täydensi tietojani. Höyläpenkin ääressä minä kyllä pärjäsin. Olin tainnut osata valita oikean ammatin, sillä tämän 2-vuotisen koulun päästötutkinnossa sain töilläni ensimmäisen palkinnon — kokonaista 10 markkaa, joka oli suuri summa siihen aikaan. Työni lähetettiin vielä Viipuriin johonkin näyttelyyn. Tuosta kouluaajasta en malta olla kertomatta, että vuokraan ja ruokaan meni kuusi ja puoli markkaa kuu-kaudessa. Mutta eipä ateriaankaan sisältynyt kuin kerran päivässä keittoa ja aamuisin jotakin kahvin tapaista. Tämän halvan maksun lisäksi täytyi minun huolehtia puiden ja veden kannosta ja tehdä muitakin palveluksia. Koulupäivä oli pitkä. Kahdeksalta aamulla aloitettiin ja tehtiin iltaan kuuteen ja useasti kahdeksaan saakka.

— Sitten aloitin kisällivuoteni. Eräs kokenut puuseppä neuvoi minua, että jos haluat hyväksi ammattimieheksi, niin koeta ottaa oppia monesta paikasta. Otin neuvosta vaarin ja työskentelin monessa puusepänverstaassa. V. 1912 tulin tänne tehtaan palvelukseen, aluksi puusepänverstaaseen koneiden hoitajaksi ja sittemmin mallipuusepäksi. Eräänä päivänä tuli opettaja Väinö Niinivaara höyläpenkkini ääreen ja ehdotti, että enköhän muuttaisi ammattikouluun puutyönopettajaksi. Minä epäröin, että tokkopa minusta sellaiseen hommaan, en ole omasta mielestäni vielä täysin pätevä ammattimieskään. Niinivaara huomautti siihen, ettei opettaja saakaan koskaan tuntea itseään täysin valmiiksi, vaan on aina koetettava kehittää itseään ja taitoaan. Sitä neuvoa olen myös koettanut toteuttaa. Olen käynyt kolmet valtiovallan taholta järjestetyt ammattialani kurssit ja kaikki vapaa-ajat olen kierrellyt puusepäntehtaissa ja -verstaissa lisäoppia saamassa.

— ”Rokkalassa”, joka oli aikoinaan siellä Kinnastien varrella, aloitin tämän opettajanurani. Kaikki tehtiin silloin nyrkkipelissä. Tässä koulutalossa on meillä sen sijaan ollut alusta alkaen puusepänkoneita. Mutta tuo höyläpenkki se on edelleen tärkein, eikä se ole yhtään muuttanut muotoaankaan, ainoastaan puuruuvien tilalle on tullut rautaiset.

Haastateltavamme näyttää meille kahta uuden uutukaista höyläpenkkiä. Kaksi kolmannen luokan poikaa on sellaisen valmistanut itselleen. Opettaja Salmi tietää kokemuksesta, että se on erityisen suuren kiinnostuksen merkki puusepäntyötä kohtaan. Vuosien kuluessa oppilaat ovat valmistaneet itselleen kymmenittäin höyläpenkkejä, joten monessa talossa

TYÖNTEKIJÖIDEN KANNATTA A OLLA

OMAN TYÖKYVYTTÖMYYS- JA ELÄKEKASSANSA JÄSEN.

Toimintakertomukset — varsinkaan avustuskassojen — eivät ole mitään ajanvietelukemistoja, mutta kun niitä syventyy tutkimaan, kertovat kuivat asiatiedot ja numerot enemmän kuin mitä pikaisen ensilukemisen perusteella luulisikaan. Toimituksemme ryhtyi tutustumaan Kymi-Yhtymän viime numeron mukana jaettuun Kymin Osakeyhtiön Työläisten Työkyvyttömyys- ja Perhe-eläkekassan viime vuoden toimintakertomukseen ja teki eräitä havaintoja, jotka ravistelivat uteliaisuutemme heille.

Kassaan oli vuoden aikana liittynyt ainoastaan 22 uutta jäsentä, joista toinen puoli oli miehiä ja toinen naisia. Sen sijaan saman ajan kuluessa oli eronnut 226 jäsentä. Taulukko viiden viime vuoden eli kassan koko olemassaolon ajalta osoittaa laskusuuntaa kassan jäsenistön lukumäärässä. Tänä aikana on jäsenistö pudonnut 1.365:sta 813:aan, mutta sen sijaan eläkeläisten kohdalta on vähennys suhteellisesti paljon pienempi vastaavien lukujen ollessa 326 ja 297. Selityksenä mainitaan, että tämä jäsenmäärän huomattava aleneminen johtui sääntöjen muutoksesta, mutta samalla todetaan, että työläiset ovat osoittaneet laimeata harrastusta kassansa kohtaan. Samanaikaisesti korkotulot ovat kuitenkin kasvaneet ja kassan taloudellinen asema muutenkin vahvistunut, mistä johdun viime vuoden aikana alimpia eläkkeitä voitiin korottaa 25 prosentilla. Eräät muutkin seikat kehoittivat meitä hankkimaan lisätietoja ja sen vuoksi käännyimme kassan eräiden joh-

tohenkilöiden puoleen voidaksemme kertoa lukijoillemme tarkemmin työläisten omasta työkyvyttömyys- ja perhe-eläkekassasta.

Eläkekassan hallituksen puheenjohtaja, kunnallisneuvos Eino Wallenius:

Kuten muistettaneen, tapahtui Kuusankosken tehtaitten työläisten avustuskassatoiminnassa huomattava muutos muutama vuosi sitten. Tämä aiheutui lähinnä uudesta avustuskassalaita. Vuoden 1947 alusta lukien lakkasi työläisten sairas- ja hautausapu- sekä eläkekassan toiminta ja sen tehtävät siirtyivät kahdelle uudelle kassalle, nimittäin yhtiömme työläisten sairaus- ja hautausavustuskassalle sekä työkyvyttömyys- ja perhe-eläkekassalle.

Järjestelyvaikeuksista ja ennakkoluuloista huolimatta tämä uusi systeemi on osoittautunut entistä paremmaksi ja siihen on myös totuttu. Pääpaino on tietenkin sairaus- ja hautausavustuskassalla, johon jokaisen on pakko kuulua, mutta sen toimintaa täydentää työkyvyttömyys- ja perhe-eläkekassa. Siihen liittyminen on — päin vastoin kuin edelliseen — kokonaan vapaaehtoisuuden pohjalla, ja siitä johtuukin, että kaikki eivät varmaan riittävästi harkitse, kannattaako liittyä vai ei. Kassan jäseneksi pääseminen on tehty mahdollisimman väljäksi. Jäseneksi on oikeutettu liittymään kassan toimintapiiriin kuuluva, täysin työkykyinen, 17 vuotta täyttänyt, mutta alle 50-vuotias mieshenkilö ja alle 45-vuotias naishenkilö.

pojat ovat nikkaroineet koulunkäynnin jälkeenkin, vaikka heistä ei ehkä olekaan tullut ammattipuuseppiä.

— Olen pitänyt tästä opetustyöstäni. Pojat ovat inostuneita, kunhan opettaja on heidän kanssaan väsymättömästi mukana. Vain joillakin on peukalo keskellä kämmentä, mutta heidän taipumuksensa viittaavat taasen johonkin muuhun ammattiin. Monta kotia on luokassani tehdyillä huonekaluilla kalustettu. Useat entiset oppilaani ovat myöhemminkin, varsinkin naimisiin mennessään käyneet kysymässä, että kuinka se liitos ja työ oikein suoritettiin. Hauskaa

on ollut antaa heille neuvoja. Tänä vuonna on tehty pääasiassa uutta kalustoa koulun tarpeiksi, ja jääköön se muistoksi minun viimeiseltä luokaltani.

Olemme haastatelleet kahta työssään harmaantunutta opettajaa. Toinen on opettanut kangaspuiden, toinen höyläpenkin ääressä. He ovat vaalineet arvokkaita käsityöläisperinteitä, kehittäneet käden ja silmän taitoa ja samalla kasvattaneet kelpo kansalaisia. Varmaan ammattikoulu ja heidän suuri oppilasparvensa kiitollisina muistavat heidän työtään.

Liittymisen tulee tapahtua kolmen kuukauden kuluessa yhtiön palvelukseen tulosta, mutta suoritettuaan takautuvasti puolet jäsenmaksuista asianomaisella on mahdollisuus liittyä kassaan vielä sen jälkeenkin viiden seuraavan vuoden kuluessa. Tätä mahdollisuutta eivät saisi unohtaa ne, jotka eivät ole heti tulleet liittyneeksi kassan jäseneksi. Nykyaikaisessa yhteiskunnassa vakuutusten ottaminen ja eläkkeiden turvaaminen on tullut yhä yleisemmäksi, ja lainsäädäntö on puolestaan niitä edistänyt. Tämä työläistemme oma työkyvyttömyys- ja perhe-eläkekassa turvaa omalta osaltaan jäsentensä tulevaisuutta pahojen päivien varalta.

Eläkekassan kamreeri Jussi Verona:

Tämän eläkekassan jäsenmaksut ovat niin pienet, että ne eivät muodostu sanottavaksikaan rasitukseksi. Työkyvyttömyysvakuutuksesta kassan jäsen maksaa 65 markkaa ja perhe-eläkevakuutuksesta, joka käsittää leskeneläkkeen mahdollisine lapseneläkkeineen, 210 markkaa kuukaudessa. Mikäli viimeksi mainittu käsittää vain lapseneläkkeen, on vakuutusmaksu 45 markkaa kutakin lasta kohti. Yhtiö puolestaan maksaa kannatusmaksuna muun osan vakuutusmaksusta, ja yhtiön osuus määräytyy kunkin jäsenen iän perusteella. Esimerkiksi viime vuonna yhtiön osuus oli hieman enemmän kuin kassan jäsenten suorittamat vakuutusmaksut.

On tietenkin ymmärrettävää, että maksujen ollessa näin vaatimattomat ei voida maksaa suuren suurta eläkkeitä, mutta mielestäni vähänkin on parempi kuin ei mitään. Työkyvyttömyyseläke on miehelle 44.400 ja naiselle 42.000 markkaa vuodessa. Perhe-eläkkeen suuruus leskelle on 22.200 markkaa vuodessa lisätynä 4.500 markalla vuodessa kunkin alle 18-vuotiaan lapsen osalta ja lapselle 9.000 markkaa vuodessa, jos eläkettä saamassa on vain lapsia. Jos jäsen liittyessään kassan jäseneksi on täyttänyt 35 vuotta, pienennetään eläkettä 2 prosentilla kutakin täyttä ja osavuotta kohti, millä liittymisikä ylittää 35 vuotta. Eläkemaksujen korottaminen on kokonaan riippuvainen vakuutusmaksurahaston suuruudesta. Tulkoon mainituksi, että lainsäädännön mukaan tällainen työkyvyttömyys- ja eläkekassa ei perustu samalle periaatteelle kuin esimerkiksi sairaus- ja hautausapukassa, jossa suorastaan vakuutusmaksuja käytetään korvausten maksamiseen. Työky-

vyttömyys- ja perhe-eläkekassan on turvattava eläkkeen maksaminen jokaiselle siinäkin tapauksessa, että kassan toiminta jäsenmäärän pienentyessä lakkaisi. Mitään "riskiä" ei siis eläkemaksujen saannissa ole olemassa. Tämän johdosta kassa tarvitsee suuria pääomia, ja kassan perustamisen tekikin mahdolliseksi vain se, että entisellä kassalla oli melkoisesti varoja, joita yhtiö puolestaan lahjoituksillaan kartutti. Vakuutusmaksurahasto on jatkuvasti jonkin verran kasvanut ja sen johdosta pienimpiä eläkkeitä voitiin viime vuoden aikana hieman korottaa.

Eläkekassa antaa suojaa jäsenilleen niiden 20 vuoden aikana, jolloin heillä ei ole mahdollisuutta eläkkeen saamiseen työnantajan taholta työkyvyttömyyden sattuessa. Sairaus- ja hautausavustuskassa ojentaa kyllä auttavan käteensä määräkuukausiksi, mutta pitempiäaikaisen tai pysyvän työkyvyttömyyden kohdatessa avustukset lakkaavat, ja tällöin työläisten oma eläkekassa antaa hänelle edes osittaista turvaa. Siksi olisi toivottavaa, ettei tämän kassan tarjoamaa eläkemahdollisuutta jätettäisi käyttämättä hyväksi. On lukuisia esimerkkejä siitä, kuinka tämän kassan apu on osoittautunut tuiki tarpeelliseksi, mutta myös tapauksia, joissa kassan jäsenyyttä olisi kipeästi tarvittu. Onpa käynyt niinkin ikävästi, että on sanouduttu irti kassan jäsenyydestä, ja jonkin ajan kuluttua sen apua olisi kuitenkin välttämättä tarvittu.

Eläkekassan hallituksen ent. varapuheenjohtaja, maalari Armas Töyrihuoma:

Viime kesän aikana jouduin palvelusvuosieni perusteella eroamaan kassasta, ja yhtiö takaa minulle nyt eläkkeen. Näin ollen voisin sanoa, että olen maksanut vakuutusmaksuni turhaan. Mutta niin ei koskaan tulisi ajatella. Tahtoisin verrata eläkevakuutusta palovakuutukseen. Varmaan nykyään jokainen vakuuttaa omaisuutensa tulipalon varalta, mutta on onnellinen, kun ei tarvitse nostaa vakuutusrahoja, toisin sanoen onnellinen siitä, ettei tulipalo ole tehnyt tuhoaan. Tämän työläisten eläkevakuutuksen laita on samalla tavoin. Kassan jäsen on tyytyväinen säilyttäessään työkykynsä ja perhe onnellinen saadessaan pitää huoltajansa. Mutta koskaan ei tiedä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Vahinko ei tule kello kaulassa. Jonakin päivänä terveys voi kääntyä sairaudeksi

TEHTAITTEMME HARRASTUSHIIHDOT.

KYMIN—KUUSANKOSKEN TEHTAILLA.

Kymin—Kuusankosken tehtaiden harrastushiihtokilpailuun oli osanotto viime talvena varsin vilkasta, mitä todistaa se, että majoilla kävi päivittäin keskimäärin 225 henkilöä, vastaavan määrän oltua edellisenä talvena 184. Käyntien kokonaismäärä jäi kuitenkin pienemmäksi kuin talvella 1951, mikä johtui siitä, että kilpailu-aika oli nyt 3 viikkoa lyhyempi. Käyn- tejä kertyi kaikkiaan 11.269 (13.635) ja kilometrejä 155.918 (173.472). Majoittain jakautuivat käynnit seuraavasti: Nauhanaho 4.164, Kukkomäki 2.026, Lap- pakoski 1.883, Ahola 1.430, Sääksniemi 698, Puhjon- mäki 625 ja Käyrälampi 443. Kilpailuun osallistui yhteensä 1.442 henkilöä (v. 1951 1.630). Lomapalkinto- arvontaan pääsi mukaan 156 miestä ja 74 naista eli yhteensä 230 hiihtäjää (viime vuonna 132 miestä ja 64 naista eli yhteensä 196). Viiden arvan tuloksen saa- vutti 21 miestä ja 8 naista.

Julkaisemme seuraavassa osan tulosluettelosta.

Miehet: 1) Emil Laitinen, Ky.sell., 923 km. 2) Eino Moberg, Ky.pap., 916. 3) Viljo Pajari, Ky.sell., 854. 4) Usko O. Pimiä, rak.os., 844. 5) Leevi Ollila, Ky.sell., 808. 6) Veikko Saarinen, Ky.pap., 728. 7) Seppo Järnvall, kloorit., 631. 8) Ilmari Tikkala, Ky. pap., 607. 9) Urmas Laakso, rak.os., 603. 10) Jouko Lindberg, Ky.sell., 582. 11) Felix Halava, Ky.sell., 550. 12) Pertti Levänen, rak.os., 548. 13) Veikko Honka- nen, sähköos., 540. 14) Veikko Lahtinen, Kuu.pap., 538. 15) Jorma Heikkilä, Kuu.korjausp., 521. 16) Toivo Puhjo, Ky.pap., 517. 17) Viljo Rihu, Ky.sell., 513. 18) Aake Aalto, Ky.pap.: 508. 19) Toivo Korjala, puuhio- mo, 506. 20) Pentti Laakso, korjauspaja, 500. 21) Kal- le Helander, kloorit., 495. 22) Erkki Jyräs, höyryos.,

468. 23) Esko Honni, Ky.sell., 445. 24) Ossi Vilenius, korjauspaja, 427. 25) Olavi Suleva, Ky.pap., 403. 26) Arvo Toivonen, Kuu.korjausp., 392. 27) Bruno Ärling, Ky.sell., 386. 28) Yrjö Rajala, Ky.sell., ja Tauno Vä- hänen, Ky.pap., 366. 30) Otto Pukki, Kuu.pap., 365. 31) Erkki Vainio, korjauspaja, 364. 32) Oskari Lahti, Kuu.pap., ja K. V. Rosenback, konttori, 363. 34) Sulo Kihlström, Ky.pap., 353. 35) Ole Rautalin, kuljetus, 351.

Naiset: 1) Eeva Railo, Ky.sell., 739 km. 2) Vieno Roitto, kloorit., 512. 3) Olga Myyrä, talousos., 449 (vaimo). 4) Vieno Pörsti, korjauspaja, 433. 5) Sievä Rinne, höyryos., 374 (vaimo). 6) Annikki Klén, raitio- tiet, 360. 7) Maire Vauhkonen, konttori, 353. 8) Terttu Kyöperi, Kuu.pap., 350. 9) Eva Rask, korjauspaja, 318. 10) Hilda Toivonen, spriit., 263. 11) Saima Ahokanta, päälaborat., 223. 12) Aili Kaartinen, konttori, 210. 13) Hilppa Pohjonen, Kauppa Oy., 197. 14) Anneli Kalliola, kloorit., 196. 15) Kirsti Pekkola, konttori, 194. 16) Oili Salenius, laborat., 193. 17) Annikki Aranko, saha, 187. 18) Vilma Siro, päälaborat., 179. 19) Vieno Kempainen, päälaborat., 174. 20) Anna-Liisa Suur- mäki, Ky.pap., 169 (vaimo). 21) Rauha Lonka, Ky. pap., 168. 22) Hely Viljakainen, höyryos., 165. 23) Lai- na Sihvola, Kauppa Oy., 164. 24) Kaisa Perätalo, kor- jauspaja, 155. 25) Ida Suihkonen, spriit., 152. 26) Hilka Mauno ja Kerttu Virtanen, päälaborat., 151. 27) Kirsti Lagman, Ky.pap., 150.

Pojat: 1) Anssi Malin, höyryos., 503 km. 2) Aaro Koskipuro, spriit., 489. 3) Mikko Kainulainen, Ky.sell., 364. 4) Erkki Hytönen, kuljetusos., 352. 5) Osmo Hel- minen, Ky.pap., 344. 6) Muisto Tuominen, Kauppa Oy., 301. 7) Lasse Tuominen, sähköos., 297. 8) Veikko Tol- vanen, sähköos., 271. 9) Antero Pokki, korjauspaja,

ja seurauksena saattaa olla työkyvyn menetys joko osittain tai kokonaan. Yhtä tärkeä on kas- san apu silloin, kun perhe menettää huoltajan- sa. 5-vuotisena varapuheenjohtajakautenani jouduin näkemään monta tapausta, joissa ly- hytnäköisesti ennen aikojaan oli luovuttu kas- san jäsenyydestä ja jouduttu sitä myöhemmin katumaan. Tein myös sen havainnon, että useat tyytyivät vain omakohtaiseen vakuutukseen ottamatta perhevakuutusta. Mielestäni tällöin on jääty puolitiehen, sillä totta kai perheen pään kaiken varalta tulisi ottaa myös perhe- vakuutus.

Eläkekassan hallituksen nykyinen varapuheen- johtaja, kirvesmies Viljo Hälikkä:

Valitettavasti suurin osa uusista työntekijöis- tä suhtautuu välinpitämättömästi eläkekassaan. He saavat kyllä työnvälitystoimistossa töihin

ilmoittautuessaan käteensä tiedoituslappusen, jossa mainitaan molemmista kassoista ja kehoi- tetaan tutustumaan niiden sääntöihin. Nähtä- västi tätä kehoitusta ei kuitenkaan oteta kyllin vakavasti ja siten asia varsinkin vapaaehtoiseen liittymiseen perustuvan eläkekassan kohdalta jää epäselväksi. Jotkut voivat jäädä jopa sellai- seen käsitykseen, että eläke-eduista päästään ilman muuta osallisiksi.

Puhuen ja selittäen nämäkin asiat selvene- vät. Esimerkiksi Sampo-tehtaassa, jossa olen töissä, jokainen on liittynyt eläkekassan jäse- neksi, kun olen työtovereilleni selvittänyt kas- san tarpeellisuuden ja sen tarjoamat edut. Toi- voisin, että kassan jäsenet suorittaisivat tällais- ta valistusta työpaikoillaan ja varsinkin uusien tulokkaitten keskuudessa, jotta kukaan ei aina- kaan väärinkäsityksistä ja tietämättömyydestä jäisi eläkekassan ulkopuolelle.

255. 10) Matti Seppälä, rak.os., 242. 11) Pentti Roitto, kloorit., 235. 12) Reino Pulkka, korjauspaja, 225. 13) Seppo Lupunen, kloorit., 218. 14) Eino Halttunen, talousos., 203. 15) Jouni Suurmäki, Ky.pap., 196. 16) Toivo Tolvanen, sähköos., 184. 17) Seppo Pukki, Kuu.pap., 177. 18) Hannu Salo, rak.-os., 166. 19) Taisto Rämä, Ky.pap., 154.

Työt: 1) Eeva Pienanen, Kuu.pap., 392 km. 2) Sirpa Backman, Ky.pap., 319. 3) Ritva Lehtinen, Ky.sell., 302. 4) Sinikka Roitto, kloorit., 288. 5) Leena Ojanen, saha, 276. 6) Seija Backman, Ky.pap., 270. 7) Seija Toivonen, spriit., 251. 8) Pirkko Vilenius, Ky.pap., 239. 9) Anita Sipiläinen, korj.paja, 226. 10) Anja Romo, Kuu.pap., 198. 11) Helena Klén, talousos., 169. 12) Ritva Vilenius, Ky.pap., 166. 13) Sirpa Tuukkainen, talousos., 156. 14) Nelly Sihvonen, kuljetusos., 146. 15) Marjatta Väärälä, Ky.sell., 130. 16) Pirjo Kujala, korjauspaja, 127. 17) Eeva Kettula, kuljetusos., 114.

Lisäleijonia saivat seuraavat: Kolme leijonaa: Terttu Kyöperi, Kuu.pap., Veikko Honkanen, sähköos., Pentti Laakso, Ky.korjausp., Toivo Puhjo, Ky.pap. ja Ilmari Tikkala, Ky.pap. — Kaksi leijonaa: Eeva Raito, Ky.sell., Sievä Rinne, höyryos., Felix Halava, Ky.sell., Emil Laitinen, Ky.sell., Veikko Lahtinen, Kuu.pap., Jouko Lindberg, Ky.sell., Eino Moberg, Ky.pap., Leevi Ollila, Ky.sell., Vilho Pajari, Ky.sell., Usko Pimiä, rak.-os., Veikko Saarinen, Ky.pap. ja Aaro Koskipuro, spriit.

Kangasmerkin saivat: Annikki Klén, raitiotiet, Olga Myyrä, talousos., Vieno Roitto, kloorit., Vieno Pörsti, Ky.korjausp., Maire Vauhkonen, konttori, Eeva Pienanen, Kuu.pap., Seppo Järnvall, kloorit., Toivo Korjala, puuhiomo, Urmas Laakso, rak.-os., Pertti Levänen, rak.-os., Anssi Malin, höyryos., Viljo Rihu, Ky.sell., Erkki Hytönen, kuljetusos., Mikko Kainulainen, Ky.sell., Jorma Heikkilä, Kuu.korjauspaja ja Aake Aalto, Ky.pap.

VOIKAN TEHTAALLA.

Voikan tehtaan harrastushiihtokilpailu järjestettiin tänä vuonna 26.1.—16.3. välisenä aikana. Huonosta alkutalvesta johtuen jouduttiin kilpailu alkamaan tavallista myöhemmin, mutta siitä huolimatta päästiin jälleen erinomaisiin saavutuksiin. Kilpailun aikana vallinneet hyvät hiihtokelit houkuttelivat runsaasti hiihtäjiä ladulle ja kaikkiaan saatiin liikkeelle 971 eri henkilöä. Lyhyestä kilpailuajasta johtuen ei majakäyntejä voida tasavertaisina rinnastaa edellisen vuoden vastaaviin lukuihin, mutta ottamalla huomioon keskimääräinen tulos päivää kohden oli suorituskerroja viime vuonna 106, vastaavan luvun ollessa tänä vuonna 123. Kokonaiskilometrimäärä nousi 91.214 kilometriin. Lomapalkintojen arvontaan oikeuttavan kilometrimäärän hiihti 217 henkilöä.

Parhaat tulokset olivat seuraavat:

Miehet: 1) Väinö Lehtinen, korjauspaja, 1100 km. 2) Sulo Houni, sell., 886. 3) Pauli E. Vehmassalmi, sell., 850. 4) Eino Puranen, sell., 845. 5) Toivo Ahonen, paperi, 832. 6) Erkki Knapp, korjauspaja, 832. 7) Niilo Vepsäläinen, puuhiomo, 812. 8) Esko Rantanen, korjauspaja, 624. 9) Toivo Nikkinen, puu-

hiomo, 555. 10) Eino Peltola, talous, 528. 11) Eino Kauppila, höyry, 524. 12) Erkki Roitto, ulkotyö, 519. 13) Jorma Raschka, paperi, 506. 14) Olavi Ylönen, karbidi, 506. 15) Väinö Kuhanen, puuhiomo, 500.

Naiset: 1) Selma Vepsäläinen, puuhiomo, 854 km (vaimo). 2) Eila Tiihonen, sell., 640 (vaimo). 3) Anna Hänninen, sell., 548. 4) Elma Vanhala, paperi, 533. 5) Anja Lahdelma, paperi, 474. 6) Eira Peltonen, paperi, 426. 7) Aune Peltola, talous, 400. 8) Sanni Kääriäinen, sell., 372. 9) Aino Ylönen, karbidi, 372 (vaimo). 10) Aino Saario, sell., 365. 11) Irma Talastie, konttori, 365. 12) Toini Luoranen, paperi, 355. 13) Annikki Lonka, ulkotyö, 351. 14) Elna Jokinen, talous, 256. 15) Iita Virta, Kauppa Oy., 252.

Pojat: 1) Teuvo Toivonen, rak.-os., 474 km. 2) Dag Hansen, sell., 424. 3) Hannu Qvick, sähkö, 412. 4) Unto Pöyhönen, paperi, 406. 5) Hannu Kääpä, sell., 385. 6) Markku Parvinen, puuhiomo, 377. 7) Teuvo Turpeinen, paperi, 368. 8) Pauli O. Vehmassalmi, sell., 364. 9) Ilkka Tirkkonen, karbidi, 354. 10) Matti Tirkkonen, karbidi, 354.

Työt: 1) Oili Leppänen, sell., 372 km. 2) Ritva Salo, sell., 364. 3) Ulla Salo, sell., 364. 4) Raili Houni, sell., 350. 5) Leila Houni, sell., 350. 6) Sirkka-Liisa Tiihonen 279. 7) Anneli Ahonen, sell., 271. 8) Maija-Liisa Pakarinen, talous, 252. 9) Anja Munne 226. 10) Anneli Nikkinen, puuhiomo, 221.

Majakäynnit jakautuivat seuraavasti:

	V. 1950	V. 1951	V. 1952
Kilpailu-	Kilpailu-	Kilpailu-	
aika 57 pv.	aika 74 pv.	aika 50 pv.	
<u>Nauhanaho</u>	2242	3579	2410
<u>Haarankallio</u>	2132	3682	2420
<u>Kuusankosken hiihtomaja</u>	—	447	360
<u>Riihilampi</u>	374	139	—
<u>Kukkomäki</u>	—	—	992
Yhteensä	4755	7847	6182

Lomapalkintojen arvonnassa lankesivat virkistyslomat seuraaville: Naiset: Sanni Kääriäinen, sell. (5 arpa) ja Aini Kallio, puuhiomo (1 arpa). Miehet: Johannes Nokelainen, rak.-os. (1 arpa), Toivo Nikkinen, puuhiomo (5), Jorma Raschka, paperi (5), Olavi Rämä, paperi (3), Aimo Junnila, korjauspaja (1), Väinö Lehtinen, korjauspaja (5) ja Jaakko Saarela, korjauspaja (5). Puolisot: Selma Vepsäläinen, puuhiomo (5) ja Aino Ylönen, karbidi (5).

Loma-aika oli Vuolenkoskella 24.—28.3.52.

Osastojen välinen prosenttikilpailu:

1) Talous 100 % ja Maatalous 100 %. 3) Sähköosasto 78. 4) Korjauspaja 65,04. 5) Selluloosa 58,49. 6) Sampo 54,55. 7) Paperitehdas 53,41. 8) Höyryosasto 53,19. 9) Karbiditehdas 51,72. 10) Puuhiomo 48,42. 11) Konttori 38,10. 12) Rakennusosasto 37,58. 13) Ulkotyöosasto 34,23. 14) Varasto 27,27. 15) Asunto-osasto 22,86. 16) Kuljetusosasto 5,56.

ELÄKELÄISTEN KEVÄTJUHLA.

Kuten tunnettua, on yhtiömme toimesta jo useana vuotena järjestetty eläkeläisille ja näiden puolisoille sekä manan majoille siirtyneiden eläkeläisten leskille joulujuhlia, joita on vähän ennen varsinaisia joulunpyhiä pidetty sekä Kuusankoskella että Voikkaalla. Nämä arvokasohjelmaiset tilaisuudet, joille kahvitarjoilu on antanut kodikkaan leiman, ovat muodostuneet odotetuiksi ja toivotuiksi, niistä puhutaan jo viikkoja ennen ja niitä muistellaan kauan jälkeen päin. Ja niihin saavutaan miltei sataprosenttisesti — yleensä vain sairaus tai jokin muu voittamaton este aiheuttaa poissa olon. Tällainen ”yleisömenestys” joutune osaksi myös siitä, että eläkeläiset mielellään haluavat tavata entisiä työtovereitaan, joiden kanssa jopa vuosikymmenien ajan on yhdessä aherrettu joko koneitten ääressä tai muilla työpaikoilla ja joiden parissa nyt on tilaisuus viivähtää hetkinen menneitä muistellen ja nykyisiä omakohtaisia kuulumisia ker- toillen.

Joulujuhlia järjestämällä yhtiö on tahtonut osoittaa huomaavaisuuttaan ja kiitollisuuttaan vanhuuden lepoon vetäytyneille entisille työntekijöilleen. Nämä puolestaan ovat monin tavoin ilmaisseet ilonsa siitä, että heitä jatkuvasti muistetaan.

Kun on huomattu, mitenkä mieluisia tällaiset tilaisuudet eläkeläisille ovat, päätti yhtiön johto ryhtyä järjestämään niitä kahdesti vuodessa, joulujuhlan lisäksi myös kevätjuhlan. Käytännölliset toimenpiteet sai sosiaaliosasto nytkin hoitaakseen, ja niinpä lienee eläkeläisille varmaankin tuottanut iloisen yllätyksen, kun heille eläkettään noutaessaan ojennettiin kutsukortti, jossa heitä pyydettiin saapumaan omaan kevätjuhlaansa. Monen kasvot kirkastuivat kutsukorttia lukiessa ja eräs huumorintajuinen vanhus tokaisi, että ”eihän täs joula enää muut kuin kemuis käymäh!”

Ja niin näitä ”kevätkarnevaaleja” — sekin eläkeläisten keksimä nimitys — pidettiin sitten sekä Kuusankoskella että Voikkaalla, Kuusankosken Seuratalossa huhtikuun 27 p:nä ja Voikan Seuratalossa toukokuun 11 p:nä.

KUUSANKOSKEN JUHLASSA

aloitti ohjelman suorituksen Kymintehtaan Työväen Musiikkiyhdistyksen torvisoittokunta puhaltamalla kapellimestarinsa Erkki Kuuselan johdolla Merikantosäveliä. Tervehdyspuheen piti sosiaalipäällikkö Åke Launikari korostaen sen työn merkitystä, joka rakkaudella ja uskossa tulevaisuuteen on suoritettu sekä

yhtiön että samalla koko yhteiskunnan hyväksi. Vaatimattomaksi osoitukseksi siitä, että yhtiön johto arvostaa tätä työtä, se on järjestänyt myös tämän viihdytystilaisuuden, jonka puhuja toivoi muodostuvan virkistäväksi yhdessä oloksi yhtiössä päivätyönsä suorittaneille. Puheen päätyttyä lauloi rva Alli Lampila rva Sirkka Antellin säestämänä kolme laulua: Melartinin ”Leivo”, Ikosen ”Juhannus” ja Merikannon ”Pieni tyttö sinisilmä”. Tämän jälkeen saatiin kuulla kuorolaulua, jota esitti Kymintehtaan Sekakuoro ”Kaiku” ammattiopettaja Alvar Korven johtamana. Ohjelmaan kuuluivat Hannikaisen ”Kevätlaulu”, Laethénin ”Keinu”, Tobiaksen ”Varas” ja Hannikaisen ”Annin laulu”, jossa rva Anna Toppila lauloi soolo-osan. Seuranneella väliajalla tarjoiltiin juhlavieraille hedelmiä ja makeisia torvisoittokunnan kajautelessa säveleitään. Lopuksi nähtiin Maila Talvion kirjoittama näytelmä ”Huhtikuun Manta”, jonka Kuusankosken Teatteri esitti. Juhla päättyi torvisoittokunnan soittamaan marssiin.

Poislähtiessään ilmaisivat kutsuvieraat kiitollisuutensa tästä heille järjestetystä ”kevätempauksesta”, joka kaikesta päättäen vastasi tarkoitustaan.

VOIKKAALLA

sujui juhla samoissa merkeissä ja ohjelmakin oli suunnilleen samanlainen, vaikka esittäjät osaksi toisia. Torvisoitosta huolehti Voikan Työväen Musiikkiyhdistyksen torvisoittokunta johtajanaan Eero Willadsen. Aluksi kuultiin Melartinin juhلامarssi ”Prinsessa Ruususesta”, Merikannon ”Merellä” ja Hufinen ”Bassot”. Juhlavieraat lausui tervetulleiksi Voikan tehtaan sosiaalipäällikkö, varatuomari Aunis K. Kantonen, joka ajatusriikkaassa puheessaan sovitti sanansa niin, että jo elämänsä ehtoopuolelle ehtinyt kuulijakin väkevästi tunsu keväisen kohahduksen sisimmässään ja tunsu myös, että tämä oli hänen juhlaansa ja juuri hänen viihtyisyydekseen järjestetty. Yksinlaulua esitti täälläkin rva Alli Lampila, mutta säestyksestä huolehti nyt yhteiskoululainen Kalle Varis. Merikannon ”Laula tyttö”, Kaupin ”Karjatiellä” ja Hannikaisen ”Aidin silmät” löysivät tiensä suoraan kuulijan sydämeen, erityisesti viimeksi mainittu laulu, joka samaksi päiväksi sattuneen äitien päivän johdosta kohotti ja herkisti tunnelmaa. Samaan sävyyn virittyi myös seuraava ohjelmanumero, tyttösen Riitta Seppälän lausuntaesitys. Kaikki kolme runoa, joista kaksi oli lausujan äidin Helka Seppälän käsialaa ja kolmas Hilja Haahden kirjoittama, olivat ni-

Eläkeläisten kevätjuhlien erinomainen yleisömenestys toi mieleen entisten aikojen kunnan iltamat. Yläkuva Kuusankosken ja alakuva Voikan juhlasta.

mittain äideille omistettuja. Sitten seurasi kuorolaulun vuoro. Johtajaopettaja Paavo Laurikaisen johtama Voikan Sekakuoro kajautti Hannikaisen "Kevätlaulun", Schumannin "Vedenhaltijan", Moringin "Alppilaulun" ja Similän "Sillanpään hymnin". Väliajalla kiertelivät kansallispukuiset rouvat ja neitokset salissa tarjoillen koreistaan appelsiineja ja suk-

laakonvehteja. Torvisoittokunta esitti samanaikaisesti viihdemusiikkia. Lopuksi oli ohjelmassa sama näytelmä kuin Kuusankoskellakin, ja kun se oli nähty, puhalsi soittokunta marssin merkiksi juhlan päättymisestä.

Tyytyväisyys tuntui Voikkaallakin olleen yleinen. Se tuotiin hyvästellessä julki sekä sanoin että ilmein.

Antti Juho Erola.

John Sandroos.

Einar Heikkilä.

Pitkäaikaisesti palvelleita.

HISSINKULJETTAJA ANTTI JUHO EROLA

Kuusankosken paperitehtaalta tulee 16. 7. 52 olleeksi 45 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 5. 4. 1880 Iitissä ja tullut työhön v. 1903 hiomomieheksi Voikan puuhiomoon. Oltuaan välillä 4 vuotta muualla hän palasi takaisin samalle osastolle hiojaksi. V. 1929 hän siirtyi hiomakoneenhoitajaksi Kymin puuhiomoon ja sieltä v. 1943 massankuljettajaksi Kuusankosken paperitehtaalle. Nykyisessä toimessaan hän on ollut vuodesta 1944. Vapaa-aikoinaan Erola harrastaa puusepäntöitä omaksi tarpeeksi.

HERRA JOHN SANDROOS

Kymin Oy:n hallituksen konttorista Helsingissä tuli 1. 6. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 2. 1. 1898 Helsingissä. Kesäkuun 1 p:nä 1912 hän astui palvelukseen mainittuun konttoriin, missä siitä lähtien on yhtäjaksoisesti työskennellyt. Hra Sandroos on innokas palokuntamies ja kuulunut vuodesta 1924 lähtien Helsingin Vapaaehtoiseen Palokuntaan, jossa hän vuodesta 1937 on toiminut komppanian päällikkönä.

VIILAAJA EINAR VOLMAR HEIKKILÄ

Kymin korjauspajalta tulee 30. 6. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 17. 8. 1894 Iitissä. Jo 14-vuotiaana hän tuli työhön Kuusankosken paperitehtaalle, missä siihen aikaan oli vain kaksi paperikonetta. Aluksi hän toimi isänsä apulaisena paperin paalauksessa. Oltuaan paperiteh-

taalla vuoteen 1912 ja sen jälkeen eräillä muilla osastoilla hän siirtyi v. 1917 Kuusankosken korjauspajalle. Kymin korjauspajalla hän on ollut vuodesta 1933. Heikkilän nuoruuden aikaisista harrastuksista oli ensi sijalla metsästys.

KORJAUSMIES VILLE RONKANEN

Kymin ulkotyöosastolta tulee 8. 7. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt 2. 3. 1888 Pieksämäellä. Yhtiön palvelukseen hän tuli 21. 11. 1911 apumieheksi Kymin selluloosatehtaalle. Oltuaan välillä vuoden verran rakennusosastolla hän siirtyi takaisin selluloosatehtaalle, lämmittäjäksi pannuhuoneelle. Sieltä hän 23. 5. 1916 tuli Kymin ulkotyöosastolle halkojen käärykseen selluloosatehtaan pannuhuoneelle ja onkin siitä lähtien uskollisesti työskennellyt samalla osastolla erilaisissa lastaus- ja purkaustöissä, m.m. yhtäjaksoisesti 11 vuotta kalkkikivien kääryjänä selluloosatehtaalle. Nykyisin hän on varasto- ja korjausmiehenä talouspuuvajalla.

PUUTYÖNOPETTAJA MANU SALMI

ammattikoulusta tulee 15. 8. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 5. 9. 1887 Luumäellä ja tuli vuonna 1912 työhön puusepäksi rakennusosastolle. Hän joutui suorittamaan etupäässä konepuusepän vaativia tehtäviä. 1. 9. 1917 hän siirtyi ammattikoululle puutyönopeettajaksi, missä toimessa on yhtäjaksoisesti ollut lähes 35 vuotta. Salmi on nähnyt ammattikoulumme kehityksen miltei alusta asti. Ensin hän joutui toimimaan ahtaissa ja osit-

Ville Ronkanen.

Emil Nieminen.

Emil Virtanen.

tain puutteellisissakin tiloissa ja siirtyi sitten koulun mukana uuteen taloon. Monet ovat ne oppilaspolvet, jotka ovat ammattitaitonsa hänen johdolla oppineet. Hän kuuluu niihin "maan hiljaisiin", joille työ on muodostanut pääasiallisen elämänsisällyksen. Salmi omistaa pienen myllylaitoksen ja mökin Luumäen puolella ja ne sekä kalastus ovat olleetkin hänen harrastustensa kohteita varsinaisen työn ohella. Viittaamme Salmea koskevaan haastatteluun toisaalla lehtemme tässä numerossa.

ULKOTYÖNTEKIJÄ EEMIL NIEMINEN

Voikan ulkotyöosastalta tulee 29. 8. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 27. 8. 1888 Heinolassa. Jo poikasena hän oli yhtiömme metsä- ja uittotöissä Heinolan piirissä 5 vuoden ajan. V. 1911 hän lähti tehtaille tutkimaan, mitenkä hänenkin valmistamilleen pölleille lopulta käy. Näin hän päätyi Voikkaalle, missä sitten onkin neljä vuosikymmentä vierähtänyt. Ensin hän oli vuoden ulkotyöosastolla, sitten 7 vuotta korjauspajalla ja 4 vuotta puuhiomolla. Vuodesta 1925 lähtien hän on ollut jälleen ulkotyöosastolla, missä nykyisinkin työskentelee

telee pääasiallisesti purkaus- ja kuormaustöissä. Yhteys korpiin ei Niemiseltä kuitenkaan hänen tehtaille tultuaan jäänyt. Pyssy olalla hän samosi metsissä niiden riistaa reppuunsa pyytämässä. Nykyisin vievät kotiaskareet kaiken vapaa-ajan.

VANHEMPI ASENTAJA JOHAN EMIL VIRTANEN

Voikan sähköosastolta tulee 7. 9. 52 olleeksi 40 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 23. 9. 1895 Hartolassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli 15-vuotiaana työskennellen talvet Voikan ulkotyöosastolla ja kesät uitoissa. V. 1925 hän siirtyi sähköosastolle, missä on nykyisin vanhempana asentajana. Virtasen vapaa-ajat kuluivat aikaisemmin miltei tyystin oman talon rakentamisessa ja kunnossa pidossa. Palokuntatyöhön hän on aktiivisesti osallistunut jo kolmen vuosikymmenen ajan.

Yhtiön johto pyytää kauttamme kiittää kaikkia edellä mainittuja työn veteraaneja heidän uskollisesta uurastuksestaan yhtiön ja samalla koko yhteiskunnan hyväksi ja toivottaa heille parhainta menestystä tulevien vuosien varalle.

Ihmisen elämä on hänen sisimmän tahtonsa hedelmä.

Johannes Jørgensen.

Oi, olenko sitten sitä varten tullut kahdeksankymmenen vuotiaaksi, että aina ajattelisin samaa? Ennemmin pyrin päivittäin ajattelemaan jotain muuta, jotain uutta, jotta en tulisi ikävystyttäväksi. Ihmisen täytyy aina muuttua, uudistua, nuortua, jotta hän ei ummehtuisi.

J. W. v. Goethe.

Luottamus ja kunnioitus ovat rakkauden eroittamat peruspylväät, joita ilman se ei voi pysyä pystyssä. Ilman kunnioitusta on rakkaus arvoton ja ilman luottamusta on se iloton.

H. v. Kleist.

Jos ihmiset milloin sinua kiusaavat, älä vihaa heitä, vaan pidä heitä kasveina, jotka ehkä ovat istutetut maaperään, joka ei ole heille oikea.

Clemens Brentano.

Taavi Tähtimö.

Nestor Lehto.

Johan Alvar Virtanen.

Elwira Reiman.

MERKKIPÄIVIÄ.

75-VUOTIAS.

Taavi Eelis Tähtimö, Voikan talousosastolta 15. 8. 52. Hän on syntynyt Artjärveltä. Työskentelyn yhtiössämme hän aloitti elokuussa 1904 Kymin rakennusosastolla muurarina. Myöhemmin hän toimi muurarina eri tehdastyömailla, mm. Voikan voimalaitostyömaalla. V. 1931 hänet siirrettiin Virtakiven sauna- ja pesulaitoksen vahtimestariksi. Nykyisinkin hän työskentelee siellä, mutta varsinainen vastuu on nuoremmissa käsissä.

70-VUOTIAITA.

Hioja Nestor Lehto, Voikan puuhiomolta, 23. 7. Hän on syntynyt Iitissä. Jo 15-vuotiaana hän tuli isänsä kanssa ensimmäisen kerran Kuusaalle töihin. Voikkaalle hän siirtyi v. 1904 työpaikkanaan saha. Oltuaan välillä eri osastoilla ja käytyään koettamassa onneaan Kajaanissa ja Porissa hän palasi takaisin Voikkaalle ja on vuodesta 1923 lähtien työskennellyt pääasiallisesti puuhiomossa, viimeksi hiojana. Lehto on osaltaan lievittänyt asuntopulaa paikkakunnalla, sillä hän on rakennuttanut kolme taloa. Itse hän viettää viimeksi Pilkanmaahan valmistuneessa talossaan vanhuuden päiviään. Suurelle tontilleen hän on kunnostanut puutarhan, jossa kasvattelee omenapuita,

marjapensaita, mansikoita ja ruusuja ja saapa vielä leipäviljankin ja perunan omasta maasta.

Kalanterikoneenkäyttäjän Johan Alvar Virtanen, Kymin paperitehtaalta, 20. 8. 52. Hän on syntynyt Nastolassa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli Kuusankosken paperitehtaalle v. 1903, joten hän ensi vuonna tulee palvelleeksi yhtäjaksoisesti 50 vuotta. Oltuaan välillä lyhyehköjä ajanjaksoja työssä Kuusankosken selluloosatehtaalla, keskuspuutarhassa ja Kymin tehdas- ja asuinrakennusosastoilla hän tuli v. 1918 Kymin paperitehtaalle kalanterikoneenkäyttäjäksi, missä toimessa on edelleenkin. Pitkäaikaisen kokemuksen omaavana Virtanen on saavuttanut kyvykkään ammattimiehen maineen. Hänen vapaa-aikansa ovat kuluneet suureksi osaksi oman talon rakentamisessa ja kunnossa pidossa. Nuorempana harrasti Virtanen myös kalastusta.

Sekatyömies Elias Kirvesniemi, Kymin talousosastolta, 19. 9. 52. Hän on syntynyt Valkealassa ja tullut yhtiömme palvelukseen 15. 5. 1944 hevostmieheksi puutarhaan, mistä 16. 9. 48 siirtyi talousosaston kirjoihin.

60-VUOTIAITA.

Hylkypaperihollanterimies Abel Simpanen, Voikan paperitehtaalta, 1. 7. 52. Hän on syntynyt Pie-

Sulo Pajari.

J. H. Kalho.

Martti Ukkola.

Emil Kola.

Nestor Savolainen.

Laina Isomäki.

Svante Mäkelin.

Uno Armas Salmi.

lavedellä. Yhtön palvelukseen hän tuli tammikuussa 1938 Keltin voimalaitosrakennukselle, mistä vielä samana vuonna siirtyi Voikan puuhiomolle. Siellä hän sitten työskentelikin suurimman osan tähänastisesta palvelusajastaan. Nykyisin hän on työssä Voikan paperitehtaalla.

Paperinlajittelija Elvira Reiman, Kuusankosken paperitehtaalta, 8. 7. 52. Hän on syntynyt Valkealassa ja tullut yhtiön palvelukseen ensimmäisen kerran v. 1912 Kymin paperitehtaalle. Oltuaan sitten aika ajoittain Kuusankosken paperitehtaalla ja Kymin ulkotoyosastolla ja välillä poissakin yhtiöstä hän tuli v. 1923 jälleen Kuusankosken paperitehtaalle, missä siitä lähtien on yhtäjaksoisesti työskennellyt lukuun ottamatta muutamia lyhyitä "vieraskäyntejä" Kymin paperitehtaalla. Vapaa-ajat ovat kuluneet kotihommissa ja kotipuutarhan hoidossa.

Kirvesmies Sulo Pajari, Kymin rakennusosastolta, 8. 7. 52. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiöme palvelukseen ensimmäisen kerran v. 1919. Oltuaan välillä muissa yhtiöissä, mm. insinööri-toimisto Palmbergin palveluksessa Helsingissä ja Kymen Rakennusosakeyhtiön palveluksessa Kuusankosken keskuskansakoulun rakennustyömaalla, hän tuli v. 1941 takaisin yhtiöme palvelukseen Kymin rakennusosastolle, missä edelleenkin työskentelee. Pajari on tunnollinen ja pidetty työntekijä. Vapaa-aikoinaan hän nuorempana harrasti keskimatkojen juoksua.

Kirvesmies Fabian Volanen, Kymin asunto-osastolta, 18. 7. 52. Hän on syntynyt Jaalassa. Jo 10-vuotiaana poikasena hän lähti kotoaan leipäänsä hankimaan ollen ensin paimenpoikana, sitten renkipoikana ja myöhemmin metsätoissa, jolloin tuli oppineeksi myös kirvesmiehen työt. Yhtiöme palvelukseen hän tuli v. 1916 ja on siitä lähtien yhtäjaksoisesti työskennellyt samalla osastolla 36 vuotta. Volasen ahkeruutta ja uutteruutta todistaa myös puhdetöinä rakennettu oma talo puutarhoineen, jota paitsi häneltä on riittänyt apua monille naapureillekin. Nuorempaan hän oli innokas kalamies ja metsänkävijä.

Puuseppä Emil Joukanen, Kymin rakennusosastolta, 21. 7. 52. Hän on syntynyt Iitissä ja siellä viettänyt lapsuus- ja nuoruusvuotensa. Saatuaan puuseppäopin Kausalassa hän suuntasi askeleensa kohti Kuusankoskea ja tuli v. 1914 työhön yhtiöme rakennusosastolle. Hän on keskeytyksittä työskennellyt

puuseppänä kohta lähes 40 vuotta. Joukasen vapaa-ajan harrastuksista on kalastus mieluisin. Myös puutarhamaa vie suuren osan kesäiltojen vapaahetkistä.

Osastopäällikkö, insinööri J. H. Kalho Voikkaalla 21. 7. 52. Hän on syntynyt Jyväskylässä. Käytyään 8 luokkaa lyseota Helsingissä hän valmistui rakennusinsinööriksi Tampereen teknillisestä opistosta v. 1918. Opintojaan hän täydensi v. 1923 Dresdenin teknillisessä korkeakoulussa Saksassa. Monipuolisen rakentajanuransa alkutaipaleen ins. Kalho suoritti suureksi osaksi ulkomailla, Virossa ja Venäjällä, toimien työpäällikkönä mm. Estonia-teatterin ja Pohjoismaisen Paperi- ja Selluloosatehtaan rakennustöissä Virossa sekä itärintamalla Uraliin evakuoitujen tehdaslaitosten jälleerakentamisessa. Hänen kotimaassa suorittamistaan töistä mainittakoon Lielahden selluloosatehdas ja Suomen Kaapelitehdas. V. 1920 hän tuli Kymin Oy:n Voikan tehtaalle, missä toimii rakennus- ja ulkotoyosastojen päällikkönä. Täällä hänen johdolla rakennetuista tehdasrakennuksista ovat huomattavimmat vesivoimalaitos, kattilahuoneen laajennukset, puuhiomo ja karbiditehdas. Myös Pessankosken perkaus oli hänen tehtävään. Suuresta työmäärästään huolimatta ins. Kalho on toiminut eri liikeyritysten hallintoelimissä sekä luottamus- ym. tehtävissä, mm. Hiomakivitehdas Sammon teknillisenä johtajana ja johtokunnan jäsenenä, Voikan Urheilukaupan ja Kotikalja Oy:n johtokuntien puheenjohtajana, 8 vuotta Kuusankosken kunnanvaltuuston jäsenenä, Suomen Rakennusmestariiliiton ja Pohjois-Kymenlaakson Rakennusmestarien yhdistyksen jäsenenä, Voikan Urheilu-Veikkojen monivuotisena puheenjohtajana ja Kuusankosken Kansannäyttämön johtokunnan varapuheenjohtajana. Vapaa-aikansa hän käyttää metsästyksen ja kalastukseen, joissa ja varsinkin viimeksi mainitussa hän on ehdoton asiantuntija. — Ins. Kalho tunnetaan täsmällisenä ja vaativana miehenä, joka kaikkea pinnallisuutta välttämättä aina pyrkii asian ytimeen. Ehdottomalla oikeudenmukaisuudellaan hän on saavuttanut alaistensa kunnioituksen.

Apumies Martti Ukkola, Kymin korjauspajalta, 27. 7. 52. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiöme palvelukseen v. 1919 Kymin rakennusosastolle. V. 1920 hän siirtyi Kymin korjauspajalle päällelyöjäksi, missä toimessa oli aina vuoteen 1942, jolloin hän siirtyi nykyiseen toimeensa apumieheksi konetarhalle.

Lauri Liesi.

Oskari Katomaa.

Frans V. Vuorinen.

Martta Sopero.

Ukkola kuului aikaisemmin 3 vuotta kirkkovaltuustoon. Nykyään ovat hänen vapaa-aikojensa harrastuksia uskonnolliset asiat sekä kirjallisuus ja kotipuutarhan hoito.

Varastomies Emil Kola, Kymin korjauspajalta, 1. 8. 52. Hän on syntynyt Luumäellä. Oltuaan aluksi kotonaan manviljelyshommissa ja Enso-Gutzeitilla metsätöissä hän tuli v. 1928 yhtiömme palvelukseen päällytyöjäksi Kymin korjauspajalle, missä toimessa oli vuoteen 1940. Sen jälkeen hän oli vuoroviilaajana, ainevaraston hoitajana ym. erilaisissa tehtävissä, kunnes joulukuussa 1951 siirtyi nykyiseen toimeensa varastomieheksi työkaluosastolle. Vapaa-aikoinaan harrasti Kola nuorempana urheilua ja kalastusta. Keskiptkien matkojen juoksut olivat hänen "leipälajejaan". Kilpailuista on vieläkin muistona joukko "prenikoita" ja muita palkintoja. Nykyään kuluvat vapaa-ajat oman talon kunnossa pidossa ja puutarhan hoidossa.

Sepän apumies Nestor Savolainen, Kymin korjauspajalta, 1. 8. 52. Hän on syntynyt Ruokolahdella ja tuli yhtiömme palvelukseen v. 1934 Kymin rakennusosastolle, missä työskenteli vuoteen 1941, jolloin siirtyi sepän apulaiseksi Kymin korjauspajalle ollen siinä toimessa edelleenkin. Savolaisen vapaa-aikojen harrastuksista mainittakoon kirjallisuus ja kotipuutarhan hoito.

Rullatappien sorvaaja Selma Lydia Qvick, Kuusaan sahalla, 9. 8. 52. Hän on tullut yhtiön palvelukseen 18. 6. 1913 Kuusankosken puuhiomoon ja siirtyi sahalle v. 1925. Hänen mieliharrastuksensa on kukkien hoitaminen.

Siivooja Laina Isomäki, Voikan paperitehtaalta, 13. 8. 52. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 31. 3. 1909 ja on työskennellyt eri osastoilla sekä Kymin—Kuusankosken että Voikan puolella yhteensä noin 36 vuotta. Hän osallistui aikoinaan yhtiön massahiihtoihin suoriutuen monasti sarjansa voittajaksi.

Portinvartija Edvard Rask, Kymin talousosastolta, 1. 9. 52. Hän on syntynyt Valkealassa. Jo 14-vuotiaana hän joutui lähtemään kotoaan ja hankki toimeentulonsa maatalous- ja tukkitöissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 12. 5. 1913 Kymin paperitehtaalle työskennellen hollanterimiehenä sekä riisi- ja saksikoneilla. 26. 8. 1918 hän siirtyi Kymin ulkotyöosastolle ja sieltä 12. 6. 1919 hevostomieheksi Kuusaan tal-

lille. Nykyisessä toimessaan portinvartijana hän on ollut 22. 3. 51 lähtien. Nuorena oli Rask innokas kalamies. Viime vuosina on puuhailu vapaa-aikoina kohdistunut perunan ja vehnän viljelyyn omalla tonttimaalla.

Kirvesmies Svante Mäkelin, Kymin asuntoosastolta, 26. 9. 52. Hän on syntynyt Iitissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1920 Voikan koskityömaalle. Parin pienen katkon jälkeen hän on vuodesta 1936 lähtien yhtäjaksoisesti työskennellyt nykyisellä osastollaan. Mäkelinin harrastuksiin kuuluivat nuorempana kalastus ja metsästyminen, mutta nykyisin kuluvat vapaa-ajat kodin piirissä.

50-VUOTIAITA.

Hiilikuljettimien hoitaja Uno Armas Salmi, Kymin höyryosastolta, 30. 6. 52. Hän on syntynyt Verlan tehtaalla Jaalassa. Muutettuaan vanhempiensa mukana Kuusankoskelle ja käytyään täällä kansakoulun hän tuli 30. 4. 1919 porapojaksi Ky.-Kuu. ulkotyöosastolle, missä sitten työskenteli eri ammateissa. Suoritettuaan asevelvollisuutensa hän tuli 5. 6. 24 Ky.-Kuu. raitiotieosastolle vaununvoitelijaksi. Oltuaan välillä vuoden yksityisen palveluksessa Helsingissä hän palasi takaisin Kuusankoskelle ja sai 19. 8. 37 paikan sahalla riihimiehenä. Sahalta hän jo parin kuukauden kuluttua siirtyi klooritehtaalle, missä työskenteli talvisotaan saakka. Klooritehtaalta hänet siirrettiin Haukkasuolle veturilämmittäjäksi ja myöhemmin hän toimi veturinkuljettajana aina 1. 3. 51 saakka, jolloin siirtyi nykyiseen toimeensa. Salmi tunnetaan hiljaisena ja tunnollisena työntekijänä. Hän harrasti nuorempana mieskuorolaulua, mutta ostettuaan talon Kuusankoskelta hänen aikansa on mennyt talon ja puutarhan kunnossa pidossa.

Työnjohtaja Lauri Liesi, Voikan ulkotyöosastolta, 3. 7. 52. Hän on syntynyt Nakkilassa, käynyt keskikoulun Kouvossa ja sahateollisuuskoulun v. 1929 Viipurissa. Tietojaan hän on täydentänyt työnjohtajakursseilla. Vuoteen 1933 hän oli Jaalassa R. Saarisen puutavaraliikkeen vastaavana hoitajana. Oltuaan sitten vuoden työnjohtajana Saastamoisen Faneeritehtaalla Kuopiossa hän tuli v. 1934 Kymin Oy:n palvelukseen Voikan uitolle, missä edelleenkin työskentelee työnjohtajana. Liesi osallistui talviso-

Matti Ilmari Korpi.

Toivo Turpeinen.

Lauri Honkanen.

Lauri Rihu.

taan komppanian päällikkönä. Suojeluskuntaan hän kuului sen lakkauttamiseen saakka ja toimi m.m. Jaalan sk:n paikallispuhallikkona 3 vuotta. Hänen vapaa-aikojensa harrastuksista ovat metsästys ja ampumaurheilu olleet etutilalla.

Arkinvastaanottaja Ilma Johanna Helander, Voikan selluloosatehtaalta, 3. 7. 52. Hän on syntynyt Valkealassa ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1920 Voikan puuhiomolle, mistä v. 1937 siirtyi Voikan selluloosatehtaalle. Vapaa-aikansa hän viettää etupäässä kodin piirissä.

Laboratorioapulainen Martta Elina Leppänen, Voikan selluloosatehtaalta, 16. 7. 52. Hän on syntynyt Valkealassa ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1920, joten palvelusvuosia on kertynyt jo yli 30. Hän on koko ajan työskennellyt samalla osastolla. Nti Leppänen tunnetaan iloisena ja huumorintajuisena ihmisenä. Hänen vapaa-aikansa kuluvat pääasiallisesti kodin piirissä. Oma talo aiheuttaa touhua tarpeeksi sekä sisällä että ulkona. Lukeminen on hänen mieliharrastuksiaan ja myös musiikki sekä urheilu kiinnostavat häntä.

Sekatyömies Otto Makkonen, Kymin selluloosatehtaalta, 20. 7. 52. Hän on syntynyt Kangasniemellä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1924 ulkotyöosastolle, mutta lähti jo seuraavana vuonna etsimään onneaan muualta. Pian hän palasi kuitenkin takaisin ja tuli 22. 8. 1927 työhön Kymin selluloosatehtaalle, siirtyi samana vuonna höyryosastolle lämmittäjäksi, v. 1934 sahalle samanlaiseen tehtävään ja v. 1938 jälleen Kymin selluloosatehtaalle työskennellen siellä erilaisissa tehtävissä m.m. rasvaajana. Sodassa saamansa vamman takia hän joutui kuitenkin siitä toimesta luopumaan ja toimii nykyisin apulaisena varaosavartossa. Makkonen tunnetaan lupsakkana ja sanavalmiina miehenä.

Rullatappien sorvaaja Lydia Elvira Kytö, Kuusankosken sahalla, 22. 7. 52. Hän on tullut yhtiömme palvelukseen 6. 12. 1921 Kymin paperitehtaalle, mistä 3. 5. 24 siirtyi Kymin ulkotyöosastolle työskennellen siellä kolmeen eri otteeseen yhteensä 10 vuotta. Nykyisessä toimensaan hän on ollut vuodesta 1942 lähtien.

Kärrääjä Oskari Kataoma, Voikan puuhiomolta,

22. 7. 52. Hän on syntynyt Mäntyharjussa ja tuli ensimmäisen kerran yhtiömme palvelukseen v. 1922 Voikan talliosastolle. Oltuaan välillä suorittamassa asevelvollisuuttaan ja sen jälkeen rakentamassa Korian siltaa hän tuli uudelleen palvelukseen v. 1928 Voikan ulkotyöosastolle, missä työskenteli kahteen otteeseen. Välillä hän oli Vo. höyryosastolla. Voikan puuhiomolle hän tuli v. 1944 ja toimii siellä nykyisin kärrääjänä tikkumassakoneilla. Vapaa-aikoinaan hän harrastaa puutarhan hoitoa ja kalastusta.

Voima-aseman hoitaja Frans Viktor Vuorinen Voikan sähköosastolta, 23. 7. 52. Hän on syntynyt Karkussa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli v. 1919 prässipojaksi Voikan paperitehtaalle, mistä v. 1926 siirtyi Voikan uitto-osastolle. Oltuaan siellä kymmenkunta vuotta hän siirtyi Voikan paperitehtaalle rotatiokoneen apumieheksi ja nimitettiin v. 1938 rotatiokoneen etumieheksi, missä toimesta oli talvisodan alkuun asti, jolloin joutui rintamalle. Sodan päätyttyä hän oli Kuusankosken voimalaitoksen patorakennuksella sukeltajien patokirvesmiehenä ja joutui sieltä lähtemään jatkosotaan. Sodasta vapauduttuaan hän tuli Voikan voimalaitokselle tasavirta-aseman hoitajaksi ja on tässä toimesta edelleenkin. Vapaa-aikansa Virtanen käyttää oman talonsa kunnossa pitämiseen ja kotipuutarhansa hoitamiseen. Kalassa käynti kuuluu hänen mieliharrastuksiinsa.

Siivooja Martta Soperö, Kymin paperitehtaalta, 26. 7. 52. Hän on syntynyt Valkealassa. Mieheensä kuoleman jälkeen hän tuli v. 1941 yhtiömme palvelukseen siivoojaksi Kymin paperitehtaalle ja on samassa toimesta edelleenkin.

Martta Knapp, Voikan rakennusosastolta, 26. 7. 52. Hän on syntynyt Mäntyharjussa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1942 tilapäistöihin Voikan paperiosastolle makuupussien valmistukseen. Sen jälkeen hän työskenteli vuoden rakennus- ja ulkotyöosastoilla. Mieheensä kuoltua hän tuli v. 1946 Voikan rakennusosastolle, missä toimii muurarin apulaisena.

Maalari Matti Ilmari Korpi, Kymin asunto-osastolta, 2. 8. 52. Hän on syntynyt Valkealassa. Jo ammattikoulua käydessään hän oli oppipoikana yhtiössä ja koulunkäyntinsä päätettyään siirtyi v. 1917 vakinaiseksi. Korven paras huvi on nykyisin onkiminen, mutta nuorempana oli hänellä muitakin harrastuksia.

Lauri Syväjärvi.

Huugo Salonen.

Vilho Kosonen.

Emil Lehtinen.

Innokkaana voimistelijana hän kuului monet vuodet urheiluseuraan toimien jonkin aikaa Kisan voimistelunohjaajanakin. Musikaalisista harrastuksista mainittakoon torvisoitto, jonka aakkoset hän oppi jo opettaja Niinivaaran oppilassoittokunnassa. Myöhemmin hän kuului työväenyhdistyksen torvisoittokuntaan.

Koneenhoitaja Toivo Turpeinen, Voikan paperitehtaalta, 3. 8. 52. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiömme palvelukseen hän tuli 17. 6. 1920 Voikan paperitehtaalle, missä onkin sitten paria kuukautta lukuun ottamatta yhtäjaksoisesti työskennellyt. Koneenhoitajaksi hänet nimitettiin elokuussa 1933.

Vahtimestari Lauri Honkanen, Voikan talousosastolta, 6. 8. 52. Hän on syntynyt Mäntyharjussa ja tuli yhtiömme palvelukseen v. 1920 apumieheksi paperikoneelle. Työskenneltään sen jälkeen eri tehtävissä ja oltuaan välillä jonkin aikaa muualla hän palasi v. 1935 takaisin yhtiöön. Taitavana ammattimiehenä hänet nimitettiin v. 1949 paperikoneenhoitajaksi. Pitkää aikaa hän ei kuitenkaan ehtinyt olla tällä vaativalla paikalla, kun hänen oli työssä sattuneen tapaturman takia siirryttävä muihin tehtäviin. Nykyisin hän on Kymenrannan saunalla sauna- ja pesulaitoksen vahtimestarina.

Viilaaja Lauri Rihu, Voikan korjauspajalta, 8. 8. 52. Hän on syntynyt Valkealassa. Oltuaan ensin työssä Hevosojan kartanossa hän tuli v. 1922 Voikkaalle apumieheksi selluloosatehtaan korjauspajalle, missä edelleenkin työskentelee, nykyisin vanhempana viilaajana. Nuorempana Rihu oli innokas urheilumies edustaen Voikan Viestiä. Hän on osallistunut ammatilliseen järjestötoimintaan kuuluen metallityöväen liittoon.

Hioja Lauri Syväjärvi, Voikan puuhiomolta, 13. 8. 52. Hän on syntynyt maanviljelijän poikana Jämsässä. Kotitalon hoidossa menikin aika siihen asti, kun hän v. 1927 tuli työhön Voikan rakennusosastolle. Oltuaan välillä uitto-osastolla hän siirtyi takaisin rakennusosastolle, mistä v. 1923 tuli Voikan puuhiomolle työskennellen siellä nykyisin ensimmäisenä hiojana. Tultuaan Voikkaalle ja asetuttuaan asumaan Pilkanmaahan Syväjärvi oli perustamassa v.- ja u-seura Pilkanmaan Pilkettä, jonka rahastonhoitajana hän on ollut seuran perustamisesta lähtien. Osastonsa luottamusmiehenä hän on ollut vuodesta 1950.

II keittäjä Huugo Salonen Voikan selluloosa-

tehtaalta, 17. 8. 52. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiön palvelukseen ensimmäisen kerran v. 1917 Voikan sahalle. Työskenneltään useaan otteeseen eri osastoilla hän tuli v. 1932 Voikan selluloosatehtaalle. Nuorempana Salonen harrasti jalkapalloilua ja kalastusta.

Kalanterikoneenkäyttävä Vilho Adolf Kosonen, Kymin paperitehtaalta, 3. 9. 52. Hän on paikkakunnan poikia, täällä syntynyt ja kasvanut ja täällä myös heti koulusta päästyään aloittanut työnteon. Vakinaiseen palvelukseen hän tuli v. 1919 Kuusankosken selluloosatehtaalle. Oltuaan välillä lyhyehköjä aikoja talli- ja rakennusosastoilla hän siirtyi Kymin paperitehtaalle, missä onkin sitten suurimman osan palvelusajastaan työskennellyt. Kosonen on nuoruudessaan saakka harrastanut musiikkia. Jo mykän elokuvan aikana hän kuului elokuvateatterin jousikvartettiin, ja kun työväenopiston orkesteri yli 20 vuotta sitten perustettiin, hän oli jo silloin mukana ja on jatkuvasti ollut mainitun orkesterin toiminnan jatkajan Kuusankosken Orkesterin jäsenenä. Myös urheilu on ollut hänen mieliharrastuksiaan. Jo vuodesta 1919 lähtien hän on kuulunut Kuusankosken Puhtiin, ensin aktiiviurheilijana, keskimatkojen juoksijana, ja myöhemmin vapaajäsenenä.

Apumies Emil Lehtinen, Kymin rakennusosastolta, 3. 9. 52. Hän on syntynyt Jaalasta. Nuorena miehenä hän oli erilaisissa maataloustöissä, mutta myöhemmin alkoi etsiä uutta alaa ja siirtyi rakennustyömaille. Yhtiömme palvelukseen hän tuli v. 1941, kun Kuusankosken voimalaitosta alettiin rakentaa. Lehtinen on kuulunut työväenyhdistykseen ja ammattiosastoon useita vuosia. Nuorempana hän harrasti hiihtoa ja osallistui nuorisoseuratyöhön. Hän on innokas kalamies ja sunnuntait kuluvatkin melkein säännöllisesti järvellä. Myös puutarhan hoitoa hän harrastelee vapaahetkinään.

Korjausmies Vilho Mankki, Kymin rakennusosastolta, 5. 9. 52. Hän on syntynyt Valkealassa. Yhtiön palvelukseen hän tuli ensimmäisen kerran v. 1920 Kymin rakennusosastolle ollen siellä työssä vuoteen 1923. Kymmenen vuoden poissa olon jälkeen hän palasi takaisin samalle osastolle, missä edelleenkin työskentelee. Välillä hän oli vuoden Kymin korjauspajalla. Mankki oli aikoinaan innokas urheilija, päälajeina pikamatkat ja hypyt. Hän on käynyt useil-

Vilho Mankki.

Otto L. Bäckman.

Niilo Holmberg.

Waldemar Johansson.

la kilpailumatkoilla myös ulkomailla, mm. Saksassa. Kaukaasiassa, Virossa ja Latviassa. Monet palkinnot todistavat, etteivät nämä matkat ole olleet turhia. Mankki kuuluu Kuusankosken Urheiluseuraan ja Ky.—Kuu. VPK:hon ja on näissä molemmissa johtokunnan jäsenenä. Nykyisin ovat harrastukset supistuneet talvella hiihtoon ja kesällä kalastukseen Pyhäjärvellä, missä hänellä on oma kalamökki.

Työnhakutoimiston hoitaja Otto Ludvig Bäckman Voikkaalta 7. 9. 52. Hän on syntynyt Kuusankoskella, mutta jo vuoden ikäisestä ollut Voikkaalla. Käytyään keskikoulun Kouvolassa hän tuli v. 1921 yhtiömme palvelukseen tunkikirjuriksi silloiselle koskityömaalle. Suoritettuaan asevelvollisuutensa hän tuli työnjohtajaksi Voikan ulkotoimistolle ja oli tässä toimessa 15 vuotta, minkä jälkeen siirtyi vasta perustetulle Voikan talousosastolle tehtävien säilyessä entisellään. Hänen komennossaan olivat yhtiön kuorma-autot, hevoset ym. kuljetusvälineet. Kun Voikan konttoriin v. 1948 perustettiin ns. työhönsijoittajan vakanssi, siirrettiin Bäckman paikalliset työlöt ja työntekijät hyvin tuntevana sitä hoitamaan ja tässä virassa hän on edelleenkin. Bäckmanin harrastuksista oli aikaisemmin sk.-toiminta etusijalla ja hän kuuluikin suojeluskuntaan sen perustamisesta aina lopettamiseen saakka. Hän oli myös innokas amatöörintyöntekijä. Palokuntaan hän on kuulunut vuodesta 1945 alkaen ja kuului ennen sotia useana vuotena VUV:n johtokuntaan. Myös ammatilliseen yhdistystoimintaan hän on osallistunut kuuluen Kuusankosken Teollisuustoimihenkilöiden Yhdistyksen johtokuntaan ja toimien toimihenkilöiden valitsemana varajäsenenä Voikan tehtaan tuotantokomiteassa.

Siivooja Vieno Jaakkola, Kuusankosken paperitehtaalta, 18. 9. 52. Hän on syntynyt Iitissä. Yhtiömme palvelukseen hän tuli v. 1920 Kuusankosken rakennusosastolle, mistä v. 1923 siirtyi Kuusankosken sahalle ja sieltä seuraavana vuonna Kuusankosken paperitehtaalle. V. 1927 hän erosi ja tuli takaisin yhtiöön vasta v. 1934 Kuusankosken selluloosatehtaalle. Siellä hän oli vuoteen 1942, jolloin siirtyi nykyiselle osastolleen oltuaan välillä lyhyen aikaa sahalla. Siivoojana hän on ollut vuodesta 1951 lähtien.

Tikkusihtimies Niilo Holmberg, Voikan puuhioimolta, 21. 9. 52. Hän on syntyperäisiä kuusankoskelaisia. Yhtiömme palvelukseen hän tuli ensimmäisen

kerran v. 1920 Kymin talliosastolle. Työskenneltyään sen jälkeen useammilla eri osastoilla hän siirtyi v. 1948 Voikan puuhioimolle, missä on edelleenkin työssä. 1930-luvulla Holmberg rakensi itselleen talon Maunukselaan ja harjoittaa tontillaan kioskikauppaa. Viime aikoina hänestä on tullut innokas automies ja hän kuuluu jäsenenä MAL:ään.

KOUVOLAN KIRJA- JA KIVIPAINO.

50-VUOTIAS.

Kirjaltaja Frans Waldemar Johansson 17.5. Hän on syntynyt Porvoossa. Kirjaltajanuransa hän aloitti latojanoppilaana syntymäkaupungissaan. Työskenneltyään sitten kirjapainoissa Keravalla ja Oulunkylässä sekä uudelleen Porvoossa hän tuli v. 1923 Kouvolan Kirja- ja Kivipainon palvelukseen. Siellä hän on ollut latojana yhtäjaksoisesti 29 vuotta lukuun ottamatta vähäistä aikaa v. 1928, jolloin hän "pistäytyi" Werner Söderstömin kirjapainossa Porvoossa. Johansson on pätevä ammattimies. Hän on mm. osallistunut koko maan käsittäviin latomakilpailuihin saaden kerran jopa toisen palkinnon. Lehtemme taittamisesta hän on huolehtinut pitkän aikaa ja tehnyt sen mitä suurimmalla huolella ja taidolla. Hän on saanut Kymin Oy:n 25-vuotisansioimerkin. Johanssonin vapaa-ajat ovat kuluneet suurimmaksi osaksi urheilun parissa. Sen hyväksi hän on sekä innokkaana aktiiviurheilijana että utterana toimihenkilönä epäitsekkäästi aikaansa ja vaivojaan säästämättä työskennellyt. Jo Kouvolan Hiihtoseuraa v. 1924 perustettaessa hän oli mukana ja siitä lähtien hänet on nähty lukuisissa hiihtokilpailuissa, jota paitsi hän on toiminut mainitun seuran sihteerinä ja rahastonhoitajana. Myös Kouvolan Urheilijain riennöihin hän on yhtä kauan osallistunut. 1930-luvulla hän edusti seuraa pitkien matkojen juoksijana ja myöhemmin hän on ollut sen suunnistamisjaoston puheenjohtajana. Suunnistamisurheilua paikkakunnalla hän on monin tavoin edistänyt ja häntä on käytetty mm. radan suunnittelijana eräissä suurissakin kilpailuissa. Mainittakoon vielä, että Johansson on kahteen otteeseen ollut Skandinavian maihin lähetetyn hiihtojoukkueemme johtajana.

Vanhhat kuvat kertovat . . .

Yllä oleva vanha kuva esittää Kuusankosken puuhiomo- ja massaosaston henkilökuntaa noin 60 vuotta sitten. Valitettavasti emme ole onnistuneet saamaan tietoomme kaikkien siinä näkyvien nimiä, mutta useimmat heistä voimme kuitenkin lukijoillemme esitellä, tosin eräät ilman ristimänimeä. Henkilöt ovat vasemmalta lukien seuraavat:

1 rivi: Anton Mikkola, Sylvester Rasi, tuntematon, Taavi Heikkilä, insinööri Anders Gustafsson, insinööri John Hedbäck, Johan Laiho, Villberg, Hasu, tuntematon, Nurminen.

2 rivi: Selma Stenroos, Ida Marja-aho, tuntematon, Korja, Anna Ukkola, Hanna Lampila, Marja Lampila, Amanda Kettula, Ida Kajander, Vendla Blomqvist, Anna Killing, Anna Backman.

3 rivi: Miina Huhtalampi, Olga Laitinen, Liinu

Stenroos, Anna Saxalin, Manda Peuhu, Edla Mäkelä, Maria Rasi, Anna Nurminen, Finu Killing, Anna Peuhu, Hanna Benk, tuntematon, Maria Jämsä.

4 rivi: Kolme ensimmäistä tuntemattomia, Johan Onnela, Palonen, Antti Nikula, Johan Stör, Herman Lahtinen, Saarinen, tuntematon, Qvick.

5 rivi: Tuntematon, Matti Heinonen, Eero Skinnari, kaksi tuntematonta, Taavi Puisto, Kajander, tuntematon, Taavi Eklund, tuntematon, Vilenius, Songer.

6 rivi: Antti Lehtinen, Eero Nurminen, Kauppinen, Matti Inginmaa, kolme tuntematonta, Matti myyrä, kolme tuntematonta, Matti Kajander, tuntematon.

7 rivi: Tuntematon, Kalle Volanen, Matti Vilenius, Haapasilta, tuntematon, Kekkonen.

IITILÄISIÄ SANANPARSIA.

Kun on taikina talos, ei varpuinkah räystähäl nälkäh kuale.

Ei silmä osaa ota.

Ota leipä maasta, älä toisen suusta.

Kyl miä kontille konstin tiälän, jos se ei kävel niin miä kannan.

Kuluu se päivä pilvessäkihi, menee se aika piikana-kihi.

Nälkä kaikki syättelee, hätä kaikkii tiättelee.

Ompahan tässä tilaa jos on virsuissakih varaa.

Varjel laps seittenvuatiaaks tulelt ja velelt.

Ei kaikki riijookset ol naimiseks, eikä kaikki tau-
lit kualemaks.

Köyhän poika naip mistä lystää, rikkah tytär me-
nee mihkä viäläh.

Älä ol kuulevanans äläkä näkevänäns, kätke kaik-
ki kiälens tahe ja puhu vaan pualel suulla.

Kuusankosken tehtaitten kutomoitten keväänäyttely pidettiin toukokuun 22—23 p:nä Voikan seuratalossa. Näyttely oli jälleen osoituksena kutomaharrastuksen elinvoimaisuudesta ja korkeatasoisuudesta. Vaikka tälläkään kertaa ei ollut suoritettu mitään karsintaa, oli kokonaisvaikutelma yhtenäinen ja kaunis, kiitos kudonnan ohjaajan, tekstiilitaiteilija Annikki Salmen taitavuuden ja väsymättömän uurastuksen.

Nämä näyttelyt eivät kärsi yleisön puutetta. Tälläkin kertaa kävi näyttelyssä tuhatkunta katsojaa. Avajaistilaisuudessa piti sosiaalipäällikkö Aunis K. Kantonen tervehdyspuheen ja taiteilija Salmi esitteli näyttelyn. Kudonnaisten lisäksi oli erääseen huoneeseen pantu näytteille erilaisia sekä aikuisten että lasten sänkymalleja, mm. sellaisia, jotka sopivat pieniin tiloihin ja kesämökille. Tämä pieni sänkyosasto lisäsi osaltaan näyttelyn mielenkiintoa.

Kuvanäkymä näyttelystä: Ylhäällä vasemalla: Sieviä joululahjakurssitoita. Oikealla: Telineellä riippuva kukkamatto "Koralli" herätti ihastusta erikoisen pintakäsittelynsä vuoksi. Maton takana kestäviä tiivispintaisia kuvikassidoksella kudottuja huonekalukankaita. Alhaalla vasemmalla: Kilpi- ja kuvikassidoksella kudottuja pöytäliinoja. Lattialla tämän kevään uutuus, kuvikas kaksipuolinen matto "Kukkatarha". Oikealla: Näyttelyn mattohuone. Suurin osa matoista oli sidoksella kuvioituja.

Vuolenkosken keväisillä hangilla.

Maaliskuun loppupuolella kolmisenkymmentä hiihtoharrastuskilpailun onnellista voittajaa rentoutui muutaman päivän Vuolenkosken lomakodissa. Päivät kuluivat tietysti rattaosasti. Keväiset hanget houkuttelivat hiihtoretkille ja eräänä päivänä hiihdettiin Vierumäelle saakka. Runsasantiminen ruokapöytä oli myös tärkeä ohjelmanumero. Iltaisin katseltiin urheiluaiheisia elokuvia, leikittiin ja seurusteltiin.

Välittömästi palkintoloman päätyttyä kokoontui lomakotiin lähes 40 urheiluyhdysmiestä 2-päiväisille koulutuskursseille täydentämään tehdasurheilussa tarvittavia tietoja. Ohjelmassa oli myös suomalaista kansanluonnetta käsittelevä psykologinen esitelmä, opeteltiin hiihtotekniikkaa ja perehdyttiin muihin alan kysymyksiin. Yläkuvassa kurssilaiset.

HALLA VOITTI VOIKAN

toisessakin tehtaiden välisessä painiottelussa.

Toukokuun 7 p:nä suoritettiin Voikan Seuratalossa painiottelu, jossa Hallan ja Voikan tehtaitten painijat kiistelivät paremmuudesta. Hallan väkivahvat "painurhot" osoittautuivat tälläkin kerralla lujemmiksi ja korjasivat tasaväkisessä ottelussa voiton pistein 8—6. A-ottelut päättyivät Voikan hyväksi pistein 4—3 ja B-ottelut Hallan hyväksi pistein 5—2. Kilpailtavana olevaan kiertopalkintoon sai Halla toisen kiinnityksen. Mainittakoon, että viime vuonna Hallassa suoritettu ottelu päättyi Hallan voittoon samalla pistemäärällä.

Ottelun käytännöllisestä järjestelystä huolehtivat paikalliset urheiluseurat Voikan Viesti ja Voikan Urheilu-Veikot. Kilpailujen tuomaristo ylituomari Esko Elorannan johdolla onnistui tehtävässään erinomaisesti, joten mitään "tuomarivoittoja" ei päässyt syntymään. Yleisöä oli tilaisuuteen saapunut n. 200 henkeä. Kutsuvieraiden joukossa nähtiin mm. yhtiön varatoimitusjohtaja Knut von Troil ja tehtaan isännöitsijä C. Cedercreutz.

Varatuomari Aunis K. Kantosen pidettyä tervehdyspuheen suoritettiin joukkueiden esittely. Välittömästi tämän jälkeen aloitettiin ottelut. Ne päättyivät seuraavasti:

A. Sarja alle 52 kg: E. Borgenström, H—E. Puranen, V. Purasen niskaheitto toi voiton ajassa 1.04. Pisteet: Voikka 1 — Halla 0.

B. Sarja yli 79 kg: P. Mikkola, H—O. Hasu, V. Mikkolan selkävoitto ajassa 50 sek. Pisteet: Voikka 1 — Halla 1.

A. Sarja alle 57 kg: U. Blomqvist, H—R. Karjalainen, V. Karjalainen aloitti reippaasti, sai onnistuneen sidonnan ja heitti vastustajansa suoraan selälleen. Aikaa ennätti kulua vain 54 sek. Pisteet: Voikka 2 — Halla 1.

B. Sarja alle 79 kg: V. Kivelä, H—E. Seppäläinen, V. Kivelän selkävoitto ajassa 1.38. Pisteet: Voikka 2 — Halla 2.

A. Sarja alle 62 kg: A. Vihersalo, H—S. Nyman, V. Tasainen ja luja ottelu, jossa kaksinkertainen Suomen mestari Vihersalo sai paremman mattopainin ansiosta 3—0 voiton. Pisteet: Halla 3 — Voikka 2.

B. Sarja alle 73 kg: N. Ropa, H—P. Rantanen, V.

Rantanen loukkasi polvensa jo ottelun alkuvaiheissa niin pahasti, ettei pystynyt enää jatkamaan ja näin ollen Ropa sai luovutusvoiton. Pisteet: Halla 4 — Voikka 2.

A. Sarja alle 67 kg: A. Vauhkonen, H—E. Rantanen, V. Nuori Rantanen paini yllättävän hyvin ja hankki tarkalla ja rauhallisella painillaan niukan, mutta ansaitun 3—0 voiton. Pisteet: Halla 4 — Voikka 3.

B. Sarja alle 67 kg: E. Laine, H—T. Partti, V. Laine oli johtavampi alusta alkaen ja selätti vastustajansa, kun aikaa oli kulunut 3.20. Pisteet: Halla 5 — Voikka 3.

A. Sarja alle 73 kg: V. Roos, H—O. Topo, V. Hyvä ja tilannerikas ottelu, jossa Roos kokeneempiana saavutti voiton ajassa 9.43. Pisteet: Halla 6 — Voikka 3.

B. Sarja alle 62 kg: T. Kylkisalo, H—A. Heinonen, V. Kylkisalo saavutti selkävoiton ajassa 1.55. Pisteet: Halla 7 — Voikka 3.

A. Sarja alle 79 kg: J. Koponen, H—V. Nurminen, V. Kova, mutta tapahtumaköyhä ottelu päättyi Nurminen niukkaan 3—0 työvoittoon. Pisteet: Halla 7 — Voikka 4.

B. Sarja alle 57 kg: R. Vihersalo, H—A. Järvinen, V. Vauhdikas ottelu, joka päättyi Järvisen komeaan syyliheittoon ja voittoon ajassa 4.55. Pisteet: Halla 7 — Voikka 5.

A. Sarja yli 79 kg: V. Virtanen, H—V. Pettinen, V. Tasainen ja kova ottelu, jossa Virtanen urasti itsellen niukan 3—0 voiton. Pisteet: Halla 8 — Voikka 5.

B. Sarja alle 52 kg: A. Mukala, H—S. Paasonen, V. Paasonen niskaheitto toi illan nopeimman voiton ajassa 36 sek.

Lopulliset pisteet: Halla 8 — Voikka 6.

Palkintojen jaon suoritti yhtiön varatoimitusjohtaja Knut von Troil yhdessä varatuomari Kantosen kanssa. Kunniapalkinnon Hallan A-joukkueen parhaana sai V. Roos ja B-joukkueen parhaana E. Laine. Vastaavat palkinnot Voikan joukkueissa saivat E. Rantanen ja A. Järvinen. Kunniapalkinnon nopeimmasta selkävoitosta sai Voikan S. Paasonen.

TALVIURHEILUKAUDEN PÄÄTTÄJÄISET.

KYMIN—KUUSANKOSKEN TEHTAITTEN

talviurheilukauden päättäjäs- ja palkintojenjakojuhla pidettiin huhtikuun 16 p:nä Kuusankosken Seuratolossa Kymin rakennusosaston huolehtiessa tällä kertaa järjestelypuolesta. Tilaisuuteen oli saapunut palkinnonsaajien lisäksi mm. useita osastonjohtajia ja urheiluyhdysmiehiä. Alkajaisiksi soitteli Kymen Pojista muodostettu yhtye ja sen jälkeen lausui Tauno Kotiranta läsnäolijat rakennusosaston puolesta tervetulleiksi. Sitten saatiin kuulla vahvistetun mieskvartetin esityksiä. Kvartetti oli kokoonpantu pääasiallisesti rakennusosastolaisista ja sitä johti ins. P. Michelsson. Illan päätapahtuma oli palkintojen jako, jonka suoritti sos.-pääll. Ake Launikari liik.-neuvoja Raine Vallealan avustamana. Puheessaan sos.-pääll. Launikari kiitti osanottajia yhä kasvavasta innostuksesta ja onnitteli palkinnonsaajia. Lisäksi hän kiinnitti erikoista huomiota osastojen oma-aloitteeseen urheilutoimintaan, joka viime talvena saavutti suu-remmat mittasuhteet kuin koskaan aikaisemmin.

Välittömästi palkintojen jaon jälkeen nautittiin maukkaat pullakahvit. Kun sitten oli suoritettu naisten ja miesten kesken hauska pussinpuhalluskilpailu, oli filmiesitysten vuoro. Tällä kertaa saatiin seurata entisen maailmanmestarin Maria Isakovin harjoitusta ja kilpailemista ja nähtiin välähdyksiä Neuvostoliiton mestaruuskilpailuista painissa, nyrkkeilyssä, painonnostossa ja voimistelussa. Lisänä oli vielä pari musiikkifilmiä. Tilaisuus päättyi karkeloon.

Palkinnot jakaantuivat seuraavasti:

Hiihtomestaruuskilpailut: Yleinen 15 km: 1) Esko Salovaara, Ky.korjausp., 56.38. 2) Rauno Korjala, s.n, 58.53. 3) Veikko Saarinen, Ky.pap., 1.00.00. — Yli 35-v. 15 km: 1) Erkki Mauno, Ky.sell., 1.00.48. 2) Veikko Lupunen, rak.-os., 1.02.09. 3) Unto Jyräs, Kuu.korjausp., 1.05.08. — 19-v. 10 km: 1) Eero Lahtinen, Ky.sell., 51.24. 2) Raine Mäkelä, rak.-os., 53.07. 3) Niilo Katainen, rak.-os., 54.20. — Naisten 5 km: Hilppa Pohjonen, Kauppa Oy., 30.32.

Kymenlaakson Viestin muistoplaketin saivat Paavo Makkonen, Raine Mäkelä, Olavi Nikulainen, Rauno Korjala, Esko Salovaara, Eino Rossi, Erkki Mauno, Unto Jyräs, Veikko Saarinen, Veikko Pasi, Eino Ritari ja Veikko Lupunen.

"Neljän suuren" (Ky.paperi, Ky.rakennus, Ky.sell. ja Ky.korjaus) 10x3 km viestinhihto, 10 parasta: 1) Esko Salovaara, korjausp., 10.35. 2) Veikko Lupunen, rak., 10.45. 3) Urho Niemi, sell., 10.46. 4) J. Heikkilä, korj. 10.48. 5) Rauno Korjala, korj., 10.49. 6) Tauno Levänen, rak. ja Veikko Saarinen, pap., 10.51. 8) Erkki Mauno, sell., 10.58. 9) Eero Lahtinen, sell., 11.09. 10) A. Heikkilä, rak. 11.12.

Harrastushiihdossa jaettiin viisi palkintoa kussakin sarjassa sekä lisäksi harrastusmerkki määrätty vaatimukset suorittaneille. Näiden nimet on julkaistu toisaalla lehdessämme.

VOIKAN TEHTAAN

talviurheilukauden päättäjäs- ja palkintojenjakojuhla pidettiin huhtikuun 18 p:nä Yrjönojan kerhohuoneistossa. Tilaisuuteen, johon oli kutsuttu palkinnonsaajat puolisoineen, osastojen urheiluyhdysmiehet, TyPu:n jäsenet ja työosastojen johtajat, oli saapunut n. 100 henkeä.

Kymen Poikien yhtyeen soitettua alkumarssin piti liikuntaneuvoja O. Rautjärvi tervehdyspuheen, jossa lyhyesti kosketteli talven kilpailusaavutuksia sekä niitä suuntaviivoja, joiden puitteissa tehtaan liikuntatoimintaa on pyritty toteuttamaan. Sen jälkeen reippaista urheilijapojista koottu kisälliryhmä esitti kolme laulua. Suurta riemastusta herättivät erilaiset soittonumerot, joita hra Svante Relander esitti kenttäpakilla, polkupyörän pumpulla ym. "instrumenteilla". Illan pääohjelmaksi oli palkintojen jako talven kilpailuista. Sen suoritti sosiaalipäällikkö, varatuomari Aunis K. Kantonen apunaan liikuntaneuvoja

Naisten sarjan voittaja Selma Vepsäläinen noutamassa palkintoaan.

Rautjärvi. Palkintojen jaon jälkeen tuomari Kantonen kiitti osanottajia ja osastojen urheiluyhdysmiehiä siitä erinomaisesta harrastuksesta, jota he kilpailuja kohtaan ovat osoittaneet.

Tämän jälkeen seurasi muutamia urheiluaiheisia filmiesityksiä ja sitten nautittiin makoisat pullakahvit. Loppuilta vietettiin karkelon merkeissä.

Harrastusmerkin saivat tässä tilaisuudessa seuraavat henkilöt:

Kolmella leijonalla: Aune Peltola, talous, Sanni Kääriäinen, sell., Aino Saario, sell., Toini Luoranen, pap., Annikki Lonka, ulkotyö, Erkki Knapp, korjauspaja, Eino Peltola, talous, Olavi Ylönen, karbidi, Dag Hansen, sell. ja Väinö Lehtinen, korjauspaja. — Kahdella leijonalla: Selma Vepsäläinen, puuhiomo, Elma Vanhala, pap., Anja Lahdelma, pap., Eira Peltonen, pap., Aino Ylönen, karbidi, Irma Talastie, konttori, Pauli E. Vehmassalmi, sell., Niilo Vepsäläinen, puu-

Voikan tehtaan shakkiturnaus.

Voikan tehtaan neljännet shakkimestaruuskilpailut järjestettiin tammi—huhtikuun välisenä aikana. Turnaukseen otti osaa kaikkiaan 31 pelaajaa, joista 6 A-sarjaan ja 25 B-sarjaan. Runsaasta osanottajamäärästä johtuen jouduttiin turnauksen läpiviemiseksi suorittamaan kaikkiaan 189 eri peliä. Aikaa niihin kuului yhteensä n. 390 tuntia, joten kyllä siinä "älynystyrät" joutuivat kovalle koetukselle. Pelihuoneesta vallinneesta tupakansavusta päätellen taisi tänä aikana toinenkin tupakka-aski tyhjäntyä.

A-sarjan mestaruuden korjasi aivan yllättäen viime vuonna B-sarjasta noussut Aimo Koikkalainen, joka ratkaisuoittelussa päihitti varmana voittajana pidetyn Väinö Salosen selvästi. Mainittakoon, että viime vuoden mestari Osmo Kvist on eronnut tehtaamme palveluksesta eikä näin ollen voinut puolustaa mestaruuttaan.

B-sarja muodostui tällä kertaa erittäin mielenkiintoiseksi ja vasta viimeiset pelit ratkaisivat voiton sähköosaston Antero Klemolan hyväksi. Sarja kokonaisuudessaan oli tasainen ja osoitti, että shakkiharrastuksella on tehtaamme palveluksessa olevien keskuudessa vankka jalansija. Sarjan viisi parasta, Antero Klemola, Esko Kattelus, Eino Karhu, Pentti Ruusunen ja Anssi Schön nousivat ensi vuodeksi A-sarjaan. — Tulokset:

A-sarja: 1) Aimo Koikkalainen, sell., 4 pist. 2) Väinö Salonen, puuhiomo, 3,5. 3) Olavi Kalke, sähkö, 2,5. 4) Olavi Rinne, korjauspaja, 2. 5) Paavo Rinne, korjauspaja, 2. 6) Pentti Parvinen, rak.-os., 1.

B-sarja: 1) Antero Klemola, sähkö, 14 pist. 2) Esko Kattelus, pap., 13,5. 3) Eino Karhu, pap., 13,5. 4) Pentti Ruusunen, karbidi, 10,5. 5) Anssi Schön, sähkö, 10,5. 6) Oiva Rautjärvi, sos.-os., 10. 7) Heikki Käätä, karbidi, 10. 8) Arvo Toivonen, korjauspaja, 10. 9) Harry Luoma, korjauspaja, 9,5. 10) Kaarlo Kauppinen, karbidi, 9,5. 11) Taavi Laamanen, karbidi, 8. 12) Lauri Syväjärvi, puuhiomo, 7. 13) Toivo Ahonen, pap., 7. 14) Toivo Taari, karbidi, 5. 15) Kalevi Aarnio, korjauspaja, 5. 16) Pekka Linnankallio, sähkö, 4,5. 17) Aake Hämäläinen, sell., 4. 18) Kaarlo Salmi, karbidi, 0,5.

hiomo, Esko Rantanen, korjauspaja, Eino Kauppila, höyry, Erkki Roitto, ulkotyö, Jorma Raschka, pap., Ritva ja Ulla Salo, sell., Teuvo Toivonen, rak.-os., Hannu Qvick, sähkö, Unto Pöyhönen, pap., Pauli O. Vehmassalmi, sell., Ilkka Tirkkonen, karbidi ja Juhani Kärki, korjauspaja. — Yhdellä leijonalla: Eila Tiuhonen, sell., Anna Hänninen, sell., Sulo Houni, sell., Eino Puranen, sell., Toivo Ahonen, pap., Toivo Nikkinen, puuhiomo, Väinö Kuhanen, puuhiomo, Oili Leppänen, sell., Raili ja Leila Houni, sell., Hannu Käätä, sell., Markku Parvinen, puuhiomo, Teuvo Turpeinen, pap., Matti Tirkkonen, karbidi, Juha Puholainen, karbidi, Lars Lönegren, korjauspaja ja Risto Nurminen, sell.

PUTKI JA KONE

Ida Voutilainen.

Alina Häkkinen.

70-VUOTIAS.

Siivooja Ida Voutilainen 28. 5. 52. Hän on syntynyt Kemijärvellä. Putki ja Koneeseen hän tuli 26. 9. 1946 tehdassiivoojaksi, jona on edelleenkin. Hän on iästään huolimatta erittäin nuorekas ja pirteä. Hyvä huumorintaju ja leikinlasku ovat hänelle ominaisia.

50-VUOTIAS.

Pistehitsaaja Alina Häkkinen 23. 9. 52. Hän on syntynyt Jaakkimassa, mistä nuorena muutti Lappeenrantaan ja sieltä edelleen Lahteen. Putki ja Koneeseen hän tuli 27. 12. 1949 radiaattoriosastolle pistehitsaajaksi, missä toimessa on edelleenkin.

Muuan kalastaja souti kerran filosofi Schopenhauerin vuolaan virran yli. Matkalla kysyi filosofi soutajalta, ymmärsikö tämä aritmetiikkaa.

— Siitä en ole koskaan kuullut puhuttavankaan, vastasi ukko.

— Ikävä kuulla, ystäväni, siinä tapauksessa on neljäsosa elämästänne mennyt hukkaan.

Hetken kuluttua filosofi kysyi jälleen:

— No tiedätkö sitten mitään geometriasta?

— En tiedä, vastasi kalastaja hymyillen.

— Voi voi! Taas on neljäsosa elämästänne mennyt hukkaan.

Filosofin kolmas kysymys koski tähtitiedettä. Kun kalastaja ei siitäkään ollut perillä, pahoitteli Schopenhauer jälleen uuden neljänneksen menetystä.

Äkkiä törmäsi vene vedenalaiseen kariin, kaatui ja alkoi upota. Kalastaja hypähti pystyyn, otti takin yltään ja kysyi huolestuneena filosofilta:

— Osaatteko uida?

— En.

— Hypätkää selkääni ja pitäkää lujasti kiinni, muussa tapauksessa pelkään pahasti, että neljä neljäsosaa elämästänne menee hukkaan yhdellä kertaa.

SALON VALIMO ESITTÄYTYY.

Vanhasta meijeristä uudenaikaiseksi armatuuritehtaaksi.

Viime numerossa kerroimme yhtiömme kuopuksesta, Putki ja Koneesta. Tällä kertaa liitämme tehdaslaitosten esittelysarjaan Salon Valimon, yhtiömme toiseksi nuorimman yrityksen. Nämä kaksi tehdasta ovat monessa suhteessa toistensa kaltaisia. Molemmat ovat metallialan tehtaita täydentäen omilla erikoisaloillaan päätehdasta, Högforsia, jonka kokoneeseen hoiwaan ne kuuluvat. Kummallekin on myös ominaista nuorukaismainen riipeys ja voimakas halu laajentua.

Salo on kaupunkimainen kauppala, laajan ja vauraan maaseudun keskus. Leveän valtakaadun varrella on liikkeitä vierä vieressä. Teollisuuslaitokset ovat sijoittuneet rautatien läheisyyteen. Salo on tunnettu raakasokeritehtaastaan, joka on suuresti edistänyt ympäröivän maaseudun maataloutta ja vaurautta. Komea mylly korkeine siiloineen juhlistaa kauppalakuvaa. Mutta on myös muuta teollisuutta, metalli- ja puusepäntalan tehtaita, ei mitään suuryrityksiä, mutta ei mitään nyrkkipajojakaan. Ne puolestaan lisäävät kauppalan teollista leimaa, antavat työtä ja toimeentuloa.

Salon Valimo sijaitsee edullisella paikalla vastapäätä rautatieasemaa ratapihan toisella

puolella laajan peltoaukeaman laidassa. Jo ensi silmäyksellä toteamme, että tehdas on äskettäin kasvanut tilojensa puolesta ainakin toisella puolella. Vanha, harmaaseinäinen tehdasosa on saanut viereensä uutuuttaan komeilevan, valoisaa konepajarakennuksen. Keskustellessamme tehtaan konttorissa isännöitsijä Aksel Häggström ja konttoripääll. Laila Kuusinen kanssa saamme kuulla, että uusi tehdasrakennus on valmistunut vuoden vaihteessa ja aloittanut toimintansa viime helmikuussa. Tämä laajennus on parantanut huomattavasti työolosuhteita ja lisännyt tuotantoa.

Mutta kertokaamme ensin jotakin Salon Valimon varhaisemmista vaiheista. Juuri haastattelupäivänä konttoripäällikkö Laila Kuusinen on tullut olleeksi tasan 22 vuotta Salon Valimon palveluksessa, joten hän tuntee tarkoin tämän tehtaan asiat. Salon Valimo perustettiin vuoden 1927 loppupuolella ja aloitti toimintansa seuraavan vuoden maaliskuussa. Tehdas täyttää siten kohdakkoin 25 vuotta. Alku oli vaatimaton. Osakepääoma oli puoli miljoonaa markkaa jakaantuneena useiden osakkeenomistajien kesken. Vuosikausia käyttämättömänä ollut meijerirakennus muutettiin tehtaaksi. V. 1933 Hög-

Isännöitsijä Aksel Häggström.

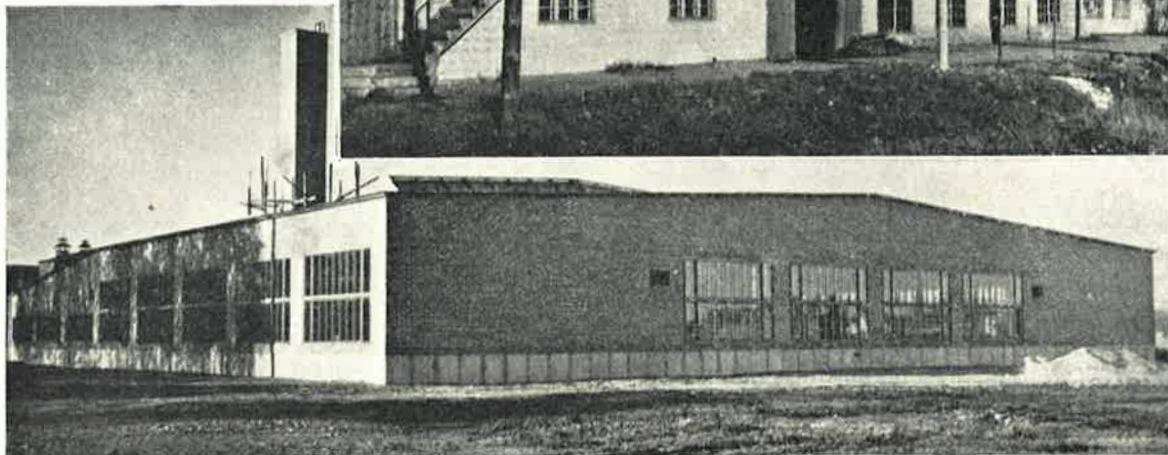

Konttoripäällikkö Laila Kuusinen.

Oikealla: Salon Valimon
vanha tehdasryhmä.

Alla: Äskettäin valmistunut konepajarakennus.

forsin Tehdas osti Salon Valimon, ja siitä lähtien se on vähitellen kehittynyt tuotantokykyiseksi armatuuri-tehtaaksi. Vanha meijerirakennus on läpikäynyt monta laajennusta. Ne ovat kuitenkin olleet suhteellisen vaatimattomia edistysaskeleita verrattuna viimeiseen laajennukseen, uuden n. 8.000 kuution suuruisen armatuuri-tehtaan koneistusosaston rakentamiseen. Uusi tehdas sijaitsee vanhan osan välittömässä läheisyydessä. Se on yksikerroksinen, suuri-ikkunainen rakennus, johon taitteinen kattoikkuna antaa vielä lisävaloa. Tähän rakennukseen on sijoitettu luisti- ja säätöventtiiliosastot, työkaluosasto ja varasto sekä ajanmukaiset henkilöstöhuoneet. Vanha rakennus on kokonaan valimon hallussa. Parhaillaan on lisä uudistuksia tekeillä. Konttorirakennuksen jatkeena olevaan aikaisemmin konepajan hallussa olleeseen osaan sijoittamaan valimon ruokatupa ja uutuutena kuumapuristosasto. Tehtaan tuotanto tulee muutenkin monipuolistumaan, sillä Högforsin tehdas siirtää lähiaikoina kaikki armatuuri-työt Salon Valimoon.

Salon Valimo on erikoistunut putkivarusteiden valmistamiseen. Se valmistaa tärkeitä osia

vesi- ja höyryjohtoja, keskuslämmityslaitteita ja monenlaisia muita putkiverkostoja varten. Näitä tarvitaan sekä "siviilikäytössä" että teollisuudessa. Kooltaan tuotteet vaihtelevat suuresti: toista sataa kiloa painavista luistiventtiileistä pienen pieniin säätöventtiileihin ja radi-aattorien ilmaruuveihin saakka. Raaka-aineena tarvitaan pääasiassa valurautaa, punametallia, messinkiä ja kuparia. Luistiventtiilejä on neljää eri lajia, joita kutakin valmistetaan useita eri kokoja. Säätöventtiilien osastolla artikkelilaatuja on 14 ja eri koot huomioon ottaen lähes 50. Säätöventtiilien rungot valetaan punametallista, ja muut osat ovat messinkiä ja kuparia. Säätöventtiilien lisäksi valmistetaan säätötulppia ja valimossa varsinaisten armatuuri-työiden lisäksi tilausvalua.

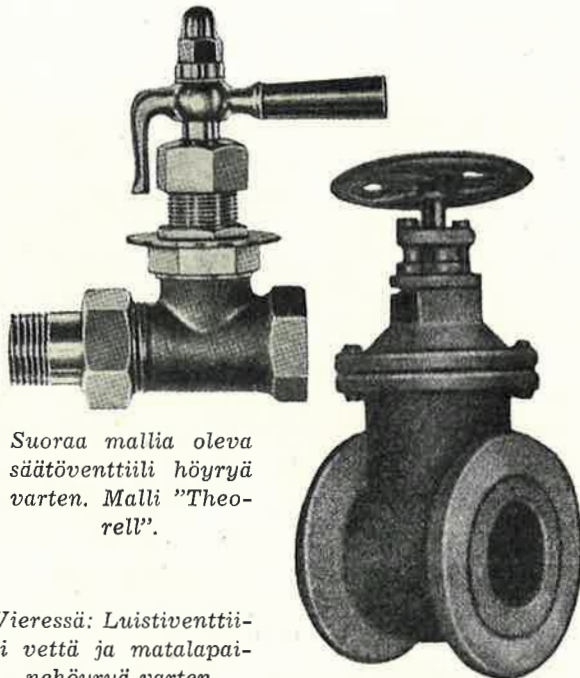
Raaka-aine saadaan kotimaasta. Vain poikkeustapauksissa on tarvinnut turvautua ulkomaiseen tuontiin. Tuotteet myydään valtaosaltaan kotimaiseen kulutukseen. Jonkin verran on luistiventtiilejä myyty myös ulkomaille, Norjaan, Tanskaan, Israeliin ja parhaillaan melkoisen erä Argentiinaan.

Uuden armatuuri-tehtaan valmistuttua lisää-

tyi työväki puolella sadalla. Tällä hetkellä on tehtaan palveluksessa 220 työntekijää, joista naisia 70. Kokemus on osoittanut, että naiset sopivat erinomaisen hyvin tällaisen tehtaan kevyempiin vaihetöihin. Pääasiassa he toimivat valimossa "keernantekijöinä" ja säätöventtiiliosastolla sorvaajina sekä kokoojina. Näppäryytensä ja nopeutensa ansiosta he soveltuvat näihin ammatteihin paremmin kuin miehet. Suurin osa miesten suorittamasta työstä on myös vaihetöitä. Melkein kaikki työt suoritetaan urakalla.

Työväki asustaa kauppalassa ja lähiympäristössä. Se on työpaikassaan pysyvää, ja yli 10 vuotta palvelleita on jo nelisenkymmentä. Vain nuoren väen keskuudessa on jonkin verran havaittavissa halua tulla ja mennä. Mutta niin pian kuin mies tai nainen oikein pääsee "kiinni" työhönsä, hän jää tavallisesti pysyväisesti taloon.

Keskustelun kuluessa olemme saaneet sellaisen kuvan, että tehdas elää voimakasta nousukautta ja että työnteossa pitkälle kehitettyine työnjakoineen on amerikkalaismallista otetta ja riuksuutta. Tämä ennakkokäsitys osoittautui todeksi suorittaessamme tehtaassa kiertokäynnin, jonka aikana saamistamme havainnoista kerromme seuraavassa reportaashissa.

Suoraa mallia oleva säätöventtiili höyryä varten. Malli "Theorell".

Vieressä: Luistiventtiili vettä ja matalapainehöyryä varten.

Luisti- ja säätöventtiili —

monen ahkeran käden ja nopean koneen yhteistulos.

Edellä olemme jo todenneet, että Salon Valimosta on vuosien kuluessa kehittynyt uudenaikaisin konein varustettu armatuuritehdas, joten nimestä itsestään ei enää käy selville tehtaan tuotannollinen laatu. Mutta eihän nimi miestä pahenna, ja vanhalla nimellä on aina oma arvonsa. Eikä se kokonaan ole kadottanut merkitystäänkään, sillä valimolla on yhä keskeinen asema tämän tehtaan piirissä. Siellä valetaan venttiilien rungot, jotka sitten saavat lopullisen silauksensa ja varusteensa toisilla osastoilla. Sen tähden on paikallaan, että aloitamme kiertokäyntimme valimosta.

Joudumme ensiksi toimeliaasti työnsä ääressä häärivien naisten joukkoon. He "leipovat" monenlaisten muottien avulla hiekasta erikoisen muotoisia "kakkuja" ja asettavat ne pellin päälle. Maallikon silmissä hupaisa näky, joka tuo ensi silmäyksellä mieleen sekä lasten hiekkakakkuleikin että emäntäväen leipomistouhun. Mutta kysymys ei tietenkään ole leikistä, vaan totisesta työstä, jonka tottuneet ja näppärät kädet suorittavat. Sideaineilla ja öljyllä kyllästetystä hiekasta muodostetaan käden käänteessä "keerna", joka myöhemmin valua suoritettaessa muodostaa esineen ontoksi jäävän sisuksen. Seuraavassa vaiheessa tämä "keernan" teko muuttuu yhä enemmän oikeata leipomista muistuttavaksi. Täyteen ladotut pellit pannaan uuniin ja "keernat" paistetaan kypsän ruskeiksi. Sitten ne vielä huolellisesti puhdistetaan ja luovutetaan valajien huostaan. Seuraavassa huoneessa leivotaan järeätä "ruisleipää", isoja keernoja, ja leipojina ovat miehiset miehet. Näille kakuille ei riitä enää tavallinen uunikaan, vaan ne on pantava huoneen kokoiseen savustusuuniin koko yöksi paistumaan.

Varsinaisen valimon puolella on ahkera kaavaus käynnissä. Se on pääasiassa koneellista, mutta myös maakaavausta. Sekin on eräänlaista leipomista. Jauhott ovat vain muuttuneet mustiksi ja apuna käytetään lapiota ja seulaa. Keernat ja mallikappaleiden avulla syntyneet valutilat häviävät toinen toisensa perään kaavauskehyksiin odottamaan valua, joka rautapuolella tapahtuu kerran päivässä.

Valun seuraaminen on ensikertalaiselle elämys, suorastaan epätodelliselta vaikuttava näky. Punahehkuinen, sula rauta virtaa sulatusuunista, josta se vuorostaan kaadetaan valajien "valukuppeihin" ja "senk-

koihin". Tottuneesti, melkein juoksujalkaa kantavat miehet sulan raudan valumuottien ääreen ja kaavatavasti metallin muottien rei'istä sisään. Valukupin kantaa mies yksinään, mutta sen sijaan raskasta senkkaa kuljettaa kolme miestä, yksi takana ja kaksi edessä, toinen ulommaisella kädellään työ-kumppaninsa hartioihin nojaten. Sula rauta hehkuu joka puolella. Kaadettaessa se sinkoaa ympärilleen

kipinöitä, ja muoteista leimahtelee tukahtuneita tulen lieskoja. Muoteista kohoavat kaasupilvet lisäävät "dantemaista" tunnelmaa. Mutta tämä on tietysti vain ensikertalaisen vaikutelma. Valajille se on jokapäiväinen tapaus ja nopeasti he kiikuttavat sulaa rautaa keernantekijöiden pitäessä pitkän "kummarin" avulla kuonan pois valureiän ulottuvilta.

Ylhäällä: Naiset keernoja tekemässä.

Vieressä: Konekaavaus käy nopeasti ja reippaassa tahdissa.

Hyvässä järjestyksessä olevat valumuotit odottavat sisuksiinsa sulaa rautaa. Päivän tärkein työvaihe, valaminen, alkamassa.

Tulee neljänneksen tauko. Ensimmäinen rautannos on käytetty ja odotetaan toisen sulamista. Pian koksilla lämmitettävä uuni antaa toisen erän ja tavallisesti kaksi vielä sen jälkeen. Keskimäärin sulatetaan rautaa päivisin n. 8.5 tonnia, mutta joskus 10:kin tonnia. Valun loppunäytös on dramaattinen. Uunin suu avataan ja uunissa olevat kuona-aineet syöksyvät tulisena virtana lattialle. Samanaikaisesti avataan uunin pohja, jolloin sulamaton rauta ja palamatta jääneet koksit putoavat maahan. Ne sammutetaan ruiskulla, ja kuona-aineista muodostuu uunin eteen kettainen kerros, ikään kuin lohikäärme olisi siihen luonut nahkansa.

Valajat ovat tehneet päivätyönsä, peseytyvät ja lähtevät koteihinsa. Mutta tilalle tulee 7 miestä, jotka kiskaisevat paidat päältä ja purkavat nopeasti rautaleivonnaiset. Ne ovat kuumia kuten lämpimäiset ainakin.

Olemme nähneet niin paljon rautaa ja ihmisen niin taitavasti sitä käsittelevän, että tunnemme ihmiskunnan yhä elävän rautakautta kaikenlaisista aikamme muista tunnuskimistä huolimatta. Ja kun menemme valimon toiseen osaan, toteamme, että eletään sitä yhä vielä pronssikaudessakin. Täällä valetaan pienten keurnojen ja mallien avulla punametallista säätöventtiilien runkoja. Tätä valua tapahtuu pitkin päivää. Keskimäärin valetaan päivisin n. 1.800 kiloa

punametallia, joka on kuparin, sinkin, tinan ja lyijyn sekoitus.

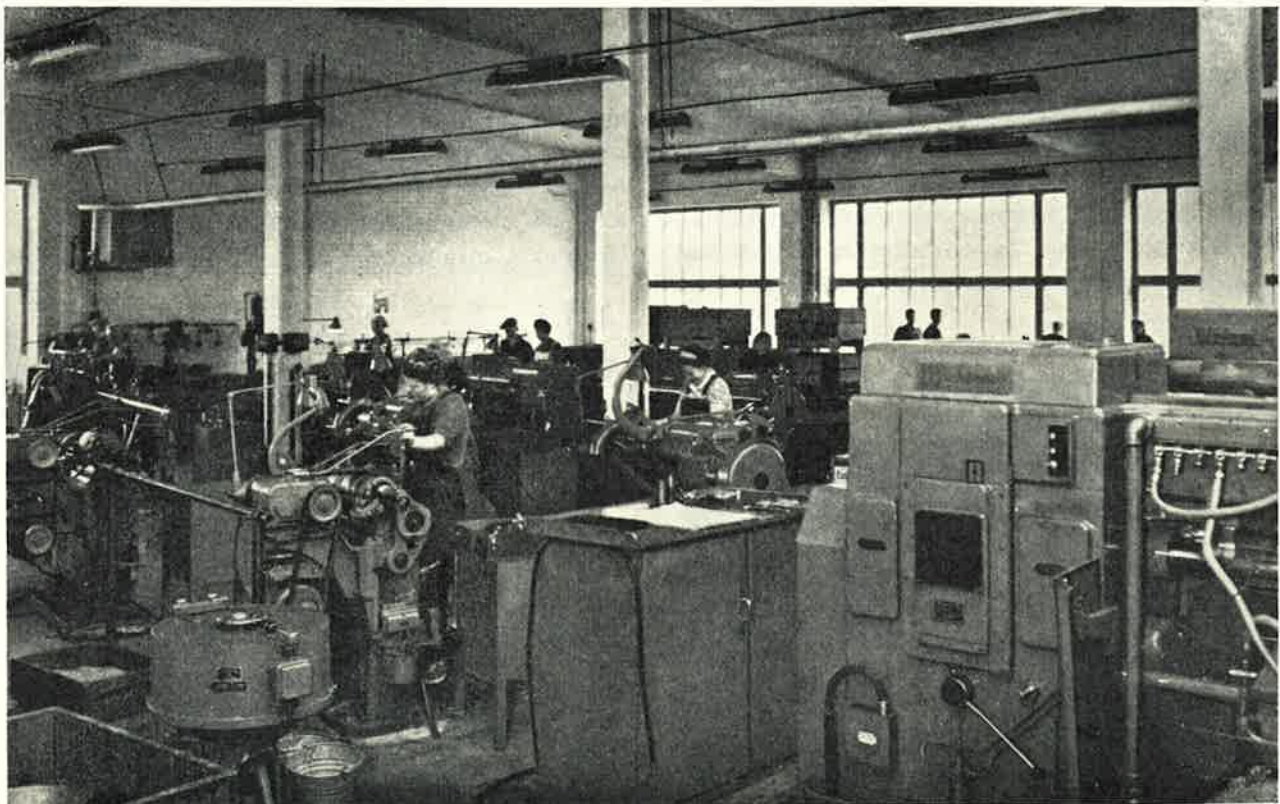
Valetut esineet saavat valimossa vielä päällisen puolisen puhdistuksen, mm. valureiän kohdalle jäävä "jöötti" katkaistaan. Perusteellisen käsittelyn kohteeksi valutuotteet joutuvat uudessa tehdasrakennuksessa, jossa luisti- ja säätöventtiiliolosastot sijaitsevat. Edellinen on miesten ja raskaampien koneiden puoli. Kun luistiventtiilin runko tulee valimosta, joutuu se täällä monenlaisen vaihteyden alaiseksi. Ensin se käsitellään jyrsinkoneessa, jossa päät tasoitetaan. Erikoisorvissa tehdään siihen tiivistysrenkaiden uurteet ja ruuvipuristimessa tiivistysrenkaat puristetaan niihin kiinni. Sitten on vuorossa porakone, joka poraa runkoon yht'aikaa neljä reikää. Sorvia tarvitaan toistamiseenkin, jonka jälkeen seuraa luistin sovitus. Tämä kuten kaikki muukin venttiilityö on tarkkuutta vaativa. Vuosien kuluessa saatu kokemus on suureksi avuksi, samoin yhteistoiminta sorvarien ja luistin sovittajien kesken. Jokaisessa työssä on omat niksinsä, niin tässäkin. Vesikoe lopulta osoittaa, kuinka työ on onnistunut. Vasta sen läpäistyään ja suojavaarin päälle saatuaan luistiventtiili on valmis asennettavaksi johonkin putkistoon tärkeätä tehtävänsä suorittamaan.

Tehdassalin toisella puolella hyrräävät nopeasti sorvit. Revolverisorveja on 17 ja kaikkia niitä käyt-

Luistiventtiiliosastolta: Oikealla sorveja, taustalla ruuvipuristin ja porakone.

Alhaalla: Osa säätöventtiiliosaston sorveja. Etualalla oikealla 5-karainen automaattisorvi. Takana ikkunarivin ääressä tapahtuu säätöventtiilien kokoaminen.

tävät naiset. Lisäksi on puristimia, porakoneita ja kaksi komeata 5-karaista täysautomaattisorvia, joita miehet käyttävät. Tällä osastolla punametallista valesäätöventtiilien rungot saavat päihinsä kierteitä ja monella muulla tavoin muuttavat muotoaan. Kaikenlaisia lisäosia sorvataan messingistä, automaattisorvit syyttävät niitä vallan vimmatusti. Monien vaiheiden jälkeen — niitä on valimossa suoritettua työvaiheita mukaan luettuna kaikkiaan lähes puolisataa — panevat naiset säätöventtiilin osat paikoilleen. Tämä työ muistuttaa rakennuspeliä sillä erotuksella vain, ettei rakentajien tarvitse miettiä, mihin minkin osan sijoittaisi ja missä järjestyksessä. Kaikki näyttää itsestään selvältä ja käy kuin vettä valaen. Naisien työssä saama tottumus on käynyt automaattiselta näyttäväksi näppärydeksi.

Kiertokäyntimme aikana kunkin osaston työnjohtaja on toiminut oppaanamme, ja meille on tarjoutunut tilaisuus keskusteluun heidän sekä muutaman työntekijän kanssa.

Valimon mestarina on Hj. Ruotsalainen, joka 13-vuotiaana lähti Juantehtaalta maailmalle valajan oppiin ja on siitä lähtien uskollisesti pysynyt lestissään. Onpa hän pannut molemmat poikansakin töihin valimoon. Vanhempi on jo valimomestari, ja nuorempi harjoittelee Salon Valimossa keernojen tekoa. Kerran viikossa isä pitää pojalleen oppitunnin. Poika kertoo viikon aikana tekemistään havainnoista ja isä täydentää niitä omilla kokemuksillaan. Sillä tavalla sitä ammattitaitoa pidetään yllä polvesta polveen. V. 1936 Ruotsalainen tuli mestariksi Salon Valimoon. Siitä lähtien on valaminen raudan osalta kasvanut 4-kertaiseksi ja messingin osalta yli 10-kertaiseksi. Menetelmiä on vuosien kuluessa parannettu ja par-

hailaan on eräitä uudistuksia tekeillä. Keernojen paistamista varten on rakenteilla uusi sähköuuni ja täten osa nykyistä uunitilaa saadaan keernaosaston käyttöön. Kierrämme valimon joka nurkan, kiipeämme torniinkin, josta rauta ja koksi pudotetaan sulatusuuniin.

Pian juttu vierähdä urheiluun. Ruotsalainenhan on mestarikävelijä. Neljä kertaa — viimeksi niin myöhään kuin 1946 — hän on saavuttanut Suomen mestaruuden 30 kilometrin kävelyssä, jolla matkalla hänellä on edelleenkin Suomen ennätys nimissään. Maailmanmestaruuskilpailuissa Torinossa v. 1934 hän saavutti 6:n tilan. ”Kävelykunnan hankkiminen ja ylläpitäminen on kovan työn takana”, tuumii Ruotsalainen. ”Lenkille on lähdeittä sekä aamuin että illoin, jos mieli pysyä kilpailukunnossa. Terveystekseni — valimossa työskentelevälle kävely on erittäin sopiva urheilumuoto — pistäydyn vielä nykyisinkin 3—4 kertaa viikossa lenkillä, jonka pituus vaihtelee 10:stä 25:een kilometriin. Lienee tuon kävelyn ansiota, etten ole milloinkaan sairastanut. Olympialaisiin otan osaa palkintotuomarin ominaisuudessa”. Ruotsalainen kertoo meille myös työpaikkansa harrastusurheilusta, jota hän on ollut innokkaasti ohjaamassa. Erityisesti kävely, hiihto ja palloilu ovat suosittuja lajeja. N. 30 prosenttia tehtaan henkilökunnasta osallistuu harrastusurheiluun, mitä on pidettävä hyvänä saavutuksena.

Valimossa kaavauskehän ääressä tapaamme riuskan nuoren miehen, Erkki Relavuon, joka nuoresta iästään huolimatta on toiminut tehtaan työntekijöiden luottamusmiehenä lähes neljä vuotta ja samalla myös tuotantokomitean jäsenenä, tällä kertaa sen puheenjohtajana. Jo puhetavasta huomaamme, ettei hän ole kotoisin täältä ”kyl mar mä” seudulta. Hän onkin karjalainen, syntyisin Viipurin lähistöltä,

mutta joutunut siirtolaisena etsimään itselleen uuden kotiseudun. "Hyvin täällä päin karjalainen viihtyy", toteaa Relavuo: "Täällä on paljon karjalaisia, esimerkiksi tässä tehtaassammekin kymmenisen prosenttia työntekijöistä". Haastateltavamme sanoo olevansa kutakuinkin tyytyväinen työhönsä. Vaikka valajan ammatti on raskasta, voi tässä työssä melko itsenäisesti toteuttaa omaa rytmiänsä. Niin kaavauksessa kuin valussa voi raskaamman ponnistuksen jälkeen pitää lepotauon. Jos on suoritettavana tavallista raskaampi valu, saa toisilta apua. Pääluottamusmiehen tehtävissä joutuu ratkaisemaan monenlaisia kysymyksiä. "Pitäisi olla kaikkitietävä ja -taitava. Joustavuutta ja harkintaa tässä tehtävässä tarvitaan. Järkevästi keskustellen ja maltillisesti asioita punniten asiat parhaiten selviävät". Haastateltavamme esitti toivomuksenaan, että valimossa vallitsevaan, työtä vaikeuttavaan tilanahtauteen saataisiin parannusta. Lähiaikoina suoritettavat järjestelyt ja uudistukset varmaan jo jonkin verran parantavat tilannetta.

Pääluottamusmies Relavuon vierustoverina työskentelee valaja Eino Lehtosaari, jonka leppoisa olemus kuvastaa hyvántahtoisuutta ja rauhallisuutta. Hän on työnjohtaja Laaksosen kanssa tämän tehtaan vanhin, ollut mukana ensimmäisestä päivästä saakka. "Muistan hyvin maaliskuun 8:nnen vuonna 1928, jolloin täällä aloitettiin työt. Valimon puolella ei ollut silloin kuin pari vanhempaa valuria, joita jouduin auttamaan. Vain kerran viikossa valettiin. Aluksi tehtiin pääasiassa uuninrosteja. Alkuaikoihin verrattuna tämä meidän työmme on muuttunut verrattain koneelliseksi. Hyvin minä olen täällä viihtynyt ja aion tehdä täällä töitä niin kauan kuin jaksan".

Valaja Lehtosaaren kanssa samanaikaisesti työnsä aloittanut työnjohtaja Niilo Laaksosen toimii luistiventtiiliosaston mestarina. "Olin nuori mies, kun minut houkuteltiin mukaan perustamaan Salon

Valimoa. Kovin vaatimatonta oli alussa. Osa meijerin vanhoista koneistakin muutettiin palvelemaan valimon ja konepajan tarkoituksia". Sitä suuremmalla syyllä työnjohtaja Laaksos tuntee tyydytystä johtaessaan uuden, avaran tehtaan suojissa luistiventtiilien valmistusta. Hänellä on apunaan työnsä osaavia miehiä ja tehokkaita koneita: yhdeksän sorvia, jyrskone, ruuvipuristin ja monta muuta koneellista apuvälinettä. Trukki puolestaan pitää huolen valmisteiden siirroista. Eipä olisi sopimatonta, vaikka työnjohtaja Laaksos tyytyväisyyden tunteeseen sekoittuisi mausteeksi hieman tervettä ja oikeutettua ammattimiehen ylpeyttäkin.

Palvelusvuosia on kertynyt myös työnjohtaja Pentti Suomiselle, sillä hän tuli Salon Valimoon jo ennen talvisotaa. Silloin oli tällä osastolla 3 revolverisorvia ja nyt 17 sekä nuo kaksi erinomaista automaattisorvia. Kiertäen kaartuen koetimme udella, säilyykö tällä säätöventtiiliosastolla hyvin järjestys, kun henkilökunta on niin naisvaltainen. Mutta huomasimme epäilleemme turhia, sillä mestari antoi alaisilleen aivan varauksettoman tunnustuksen.

Naiset tekevät työnsä tunnontarkasti ja nopeasti ja työpaikalla vallitsee sovinnollinen mieliala.

"Kyl mar mä olen tääl viihtyny, koskei ol tullu muhalka lähretty", vastaa hausalla lounaissuomen murteella rva Annikki Virta, jolle teemme tuota asiaa koskevan kysymyksen. Rva Virta on tullut Salon Valimoon jo v. 1938, ja nykyisin on myös hänen miehensä täällä töissä. Alkuvuosina haastattelutavamme oli sorvissa, mutta nyttemmin hän toimii kokoojana. Näytteeksi työstään hän kokoa muutamaa hetkessä säätöventtiilin kokoon, kiertää mutte-

rit tarpeeksi tiukalle ja suorittaa ilmanpaineen avulla vesiasiassa tarkistuksen. Hän mainitsee, että uudelta työntekijältä menee tietysti jonkin aikaa, ennen kuin hän saavuttaa riittävän kätevyuden. Vanhemmat työntekijät tarjoavat hänelle kuitenkin auliisti apuaan ja neuvojaan, ja niin tulokas saavuttaa pian tarvittavan kätevyuden ja tottumuksen.

Kiertokäyntimme on päättynyt. Olemme nähneet venttiilien valmistusprosessin valusta viimeistelyvaiheeseen saakka. Ahkerat kädet ja koneet muovaavat metallin tärkeiksi hyödykkeiksi, joita ilman ei tulisi toimeen.

Kaunein voima ihmisessä on se, joka mahtuu yhteeseen sanaan: palvele.

Elämä ei koskaan ole siunannut niitä, jotka kaikessa katsovat omaa etuaan, omaa mainettaan, tuloja ja rikkautta, vaan ainoastaan niitä, jotka ovat kaiken toisille antaneet, koska heidän on täytynyt antaa ja yhä antaa, niitä, joilla ei sydämessä ole kappale aivoja, vaan aivoissakin kappale sydäntä.

Jalmari Finne.

METSÄOSASTO.

Metsäneuvos Bj. Bützow

saanut Keskusmetsäseura Tapion kultaisen taitomerkin.

Viime huhtikuussa vietetyn metsäviikon aikana pitämässään kokouksessa jakoi Keskusmetsäseura Tapion hallintoneuvosto joukon Tapion erilaisia ansiomerkkejä metsätalouden alalla ansioituneille kansalaisille. Kultaisen taitomerkin tunnustukseksi erinomaisista ammatillisista ansioista sai mm. yhtymämme metsäpäällikkö, metsäneuvos Bj. Bützow.

TYÖNJOHTAJA TAAVETTI PYLKKÖ.

Huhtikuun 16 p:nä kuoli kotonaan Suomenniemen Orraintaipaleella pitkällisen sairauden murtamana työnjohtaja Taavetti Pylkkö. Hän oli syntynyt 23. 5. 1887 Savitaiipaleella. V. 1909 hän tuli Halla Oy:n palvelukseen. 1. 1. 1921 alkaen hän toimi uittokaudet Orraintaipaleen ylikuljetustyömaan työnjohtajana ja talvella metsätyönjohtajana. Pylkkö oli erittäin ahkera ja tunnollinen palvelustehtävissään saavuttaen työnantajansa ja esimiestensä täyden luottamuksen. Hän oli myös alaistensa ja ympäristönsä pitämä henkilö, joka vaatimattomalla ja rehellisellä olemuksellaan edisti hyvien suhteiden rakentumista yhtiömme ja paikkakuntalaisten välille.

Paavo Pasanen.

Jaakko Teppo.

Anselm Varjoaho.

Merkipäiviä.

80-VUOTIAS.

Talonmies Paavo Pasanen Juankoskella 3. 3. 52. Hän on koko ikänsä työskennellyt Juantehtaalla. Jo 12-vuotiaana hän toimi tehtaalla miilunpolttajana. Vakinaisesti Juantehtaan töihin hän tuli 1. 11. 1893 tehtaan tallille hevos- ja tallimieheksi. 10 vuoden kuluttua hän siirtyi metsäosaston palvelukseen toimien siitä lähtien metsäkonttorin talonmiehenä. Uskollisesti ja kaikella kiitoksella hän on työnsä suorittanut. Kymin Oy:n palveluksessa on hänelle kertynyt 58 palvelusvuotta. Pasanen on aina ollut reipas urheilumies. Vielä juhlapäivänsä aattona hän osallistui Juantehtaan puulaakihiihtoihin saaden kunnia-palkinnon kilpailujen vanhimpana osanottajana.

60-VUOTIAITA.

Metsäyönjohtaja Jaakko Teppo 26. 3. 52. Hän on syntynyt Suistamolla. Jo v. 1920 hän jätti maanviljelyksen siirtyen Läskelä Oy:n palvelukseen työnjohtajaksi kotipitäjässään. Kun Läskelä Oy. yhtiyi Kymin Osakeyhtiöön, Teppo jatkoi työtään tässä yhtiössä. Sotavuosina 1940—41 hän työskenteli Pohjanmaalla mm. Vedenpään tehtailla työnjohtajana, kunnes v. 1942 pääsi palaamaan takaisin kotiseudulleen entiseen toimeensa. Vielä kerran hän joutui lähtemään synnyinseudultaan ja toimipaikaksi tuli nyt Kiuruvesi. Sieltä hän siirtyi syksyllä v. 1942 Iisal-

meen Poroveden piiriin, jossa edelleenkin työskentelee. Teppo tunnetaan rehellisenä, tunnollisena ja tinkimättömänä työnjohtajana.

Metsäyönjohtaja Anselm Varjoaho (ent. Vilén) Hartolassa 21. 4. 52 Hän lähti nuorena miehenä syntymäpitäjästään Leivonmäeltä maailmaa kiertämään ollen mm. v. 1911—12 Voikan tehtaalla ulkotyöosastolla ja paperinrullaajana. Palattuaan kotiseudulleen hän 1. 10. 18 ryhtyi Kymin Oy:n töihin rakennustyöläisenä ja aputyönjohtajana Leivonmäen piirissä. Tultuaan 1. 7. 23 vakinaiseksi työnjohtajaksi hän siirtyi Hartolan piiriin. 16. 7. 30 Varjoaho siirrettiin Heinolan piiriin vanhemmaksi työnjohtajaksi. Uudestijärjestelyjen yhteydessä hän 15. 4. 47 siirtyi takaisin Hartolan piiriin, missä edelleenkin työskentelee asuinpaikkanaan yhtiön Niemistenmaan tila. Yhtiön ansiomerkin 25-vuotisesta palveluksesta Varjoaho sai v. 1948.

Piirityönjohtaja Leo Klaus Seppälä Paltamossa 2. 5. 52. Hän on syntynyt Haminassa. Koulunkäyntinsä lopetettuaan hän antautui metsäalalle ja on v:sta 1910 alkaen toiminut metsäyönjohtajana yhtiössämme. Vuodesta 1916 lähtien Seppälä on hoitanut piirityönjohtajan tehtäviä, ensin Kaipiaisten piirissä, mistä hänet v. 1920 siirrettiin Hyrynsalmen piiriin ja v. 1932 Paltamon piiriin piirityönjohtajaksi. Viidettä vuosikymmentä kestäneen toimintansa aikana metsäosaston

Leo Seppälä.

Herman Kakkonen.

L. V. Nikander.

Ingrid Hagelin.

Kalle Hakkarainen.

Juho Räsänen.

palveluksessa Seppälä on osoittautunut monipuoliseksi ammattimieheksi.

Työnjohtaja Herman Kakkonen Säyneisissä 8. 5. 52. Hän on syntynyt Värtsilässä ja tullut Oy. Läs-kelä Ab:n palvelukseen 1. 10. 21 jakomieheksi. Vuodesta 1923 alkaen hän oli työnjohtajana. Talvisodan jälkeen hän joutui siirtolaisena Leppävirroille toimien siellä työnjohtajana Kymin Oy:ssä. Jatkosodan aikana hän muutti takaisin Karjalaan, mutta joutui uudelleen lähtemään sieltä ja meni Juankoskelle Kymin Oy:n palvelukseen. Parin vuoden kuluttua hän siirtyi Säyneisiin, missä toimii edelleenkin työnjohtajana. Pitkäaikaisesta palveluksesta hän on saanut Kymin Osakeyhtiön ansiomerkin. Työnjohtaja Kakkonen on rehellenä ja tunnollisena miehenä saavuttanut sekä esimiestensä että alaistensa luottamuksen.

Piiriesimies L. V. Nikander Iisvedellä 4. 7. 52. Hän tuli Kymin Osakeyhtiön palvelukseen 1. 5. 1921 metsäharjoittelijaksi. Käytyään v. 1913—15 Tuomarniemen Metsäkoulun hän toimi piirityönjohtajana Kajaanissa, Keiteleellä ja Rautalammilla. Piiriesimieheksi hänet nimitettiin Savon hoitoalueen Rautalammin hoitopiiriin 1. 12. 1946. Viime keväänä hän tuli olleeksi 40 vuotta Kymin Osakeyhtiön metsäosaston palveluksessa. Perusteellisilla tiedoillaan kaikissa metsäalan kysymyksissä sekä oikeudenmukaisella ja suoralla toiminnallaan hän on saavuttanut esimiestensä ja alaistensa samoin kuin myös metsänmyyjien luottamuksen. Tiiviin ja raskaan työn ohessa on piiriesimies Nikanderilta riittänyt aikaa myös yhteisten asioiden hoitoon. Hän on toiminut sk:n paikallispäällikkönä, keskikoulun johtokunnan puheenjohtajana, Rautalammin Sähkö Oy:n toimitusjohtajana sekä kirkkovaltuuston, verotus- ja tutkijalautakunnan ynnä useiden muiden lauta- ja toimikuntien jäsenenä.

50-VUOTIAITA.

Karkkilan Metsäkonttorin konttoristi, rouva Ingrid Hagelin 18. 3. 52. Hän on syntynyt Helsingissä, mutta jo pikkutyttönä siirtyi Pietarsaareen suorittaen sikäläisessä yhteiskoulussa ylioppilastutkinnon v. 1920. Käytyään konekirjoitus- ja kirjanpitokurssit saman vuoden syksyllä hän muutti Karkkilaan Högforsin Tehtaan palvelukseen laskuttajaksi myyntiosastolle. Hoideltuaan välillä perheenäidin tehtäviä hän

tuli Högforsin Tehtaan palvelukseen jälleen v. 1935, tällä kertaa metsäosastolle, jonka palveluksessa on edelleenkin. Rouva Hagelin tunnetaan paikkakunnalla erittäin tarmokkaana, vastuuntuntoisena ja aina avuliaana henkilönä. Lukemattomat ovat ne hyväntekeväisyysjärjestöt, joihin hän on tuonut oman merkityksellisen panoksensa. Tällä hetkellä hän on mm. SPR:n Karkkilan osaston puuhakkaana puheenjohtajana.

Piirityönjohtaja Kalle Hakkarainen Korpilahdella 24. 3. 52. Hän on syntynyt Nilsiässä. Käytyään Nikkarilan metsäkoulun v. 1926—1928 hän tuli yhtiömme palvelukseen työnjohtajaksi Suolahden piiriin. 1. 11. 1934 lähtien hän on toiminut piirityönjohtajana Korpilahden piirissä.

Työnjohtaja Juho Räsänen Kaavin Niinivaarassa 1. 5. 52. Hän on koko palvelusaikansa työskennellyt Kaavilla. Yhtiömme palveluksessa hän on ollut metsätyömiehenä lyhyttä väliaikaa lukuun ottamatta vuosina 1922—30, sen jälkeen aputyönjohtajana ja 1. 1. 45 alkaen työnjohtajana, jota tointa edelleenkin hoitaa. Työnjohtaja Räsänen on tunnettu rehtinä ja velvollisuudentuntoisena sekä varsin huumorintajuisena metsämiehenä.

Metsätyönjohtaja Uno Aaltonen Pusulan Antiaisissa 10. 5. 52. Hän on syntyisin pohjois-Pusulasta ja tuli yhtiömme palvelukseen n. 10 vuotta sitten, mistä lähtien hän on taidolla ja antaumuksella hoitanut hänelle uskottuja työnjohtajan tehtäviä. Vapaa-ajan harrastuksista mainittakoon erityisesti kalastus, johon hänellä onkin mitä parhaimmat mahdollisuudet asuessaan luonnonkauniiden ja kalarikkaiden Antiaisten ja Vaherman järvien rantamilla.

Konttoristi Bruno Fredriksson Kuusankoskella 28. 6. 52. Hän on syntynyt Helsingissä. Käytyään siellä kauppakoulun hän toimi n. 3 vuotta pääkaupunkilaisten eri toimimien palveluksessa, kunnes v. 1924 siirtyi Kuusankoskelle kirjanpitäjäksi metsäosastolle. Siellä hän on sitten yhtäjaksoisesti palvellut 28 vuotta. Ammattitoverit ja ystävät tuntevat "Fripen" ahkerana työntekijänä sekä rauhallisena ja huumorintajuisena ihmisenä. Hän on osallistunut varsinkin uskonnollisiin rientoihin paikkakunnalla ja mm. kuulunut kirkkoneuvostoon n. 10 vuotta. Hänen vapaa-aikojen harrastuksiaan ovat puutarhanhoito ja urheilu, varsinkin hiihto ja uinti.

OMAKOTITALOT NOUSEVAT.

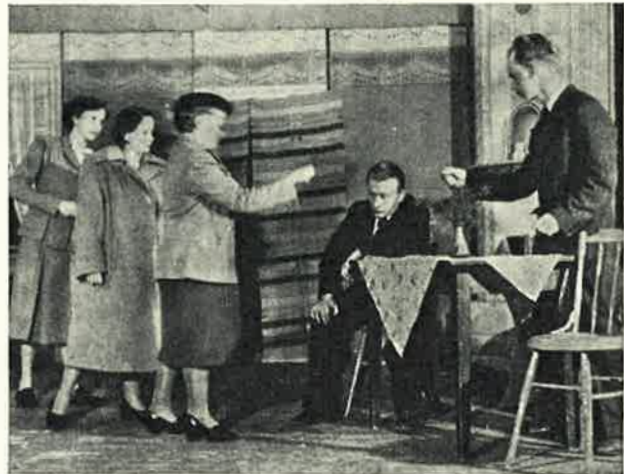
Toista vuotta ovat ahkerat kädet veistäneet ja vasaroinneet omakotialueella. Viime vuoden keväällä ja kesällä kaikuivat vasaraniskut aina myöhäiseen yöhön saakka. Talvi katkaisi osittain rakennustyöt, mutta kevään jälleen koittaessa alkoi toiminta uudelleen täydellä teholla. Rakennustilanne on tällä hetkellä seuraava: yksi talo on valmis, 3 vesikatossa, 7:ssä on perustus laskettu ja kahdessa on tontinraivaustyöt käynnissä.

Ensimmäisenä sai talonsa valmiiksi virtamies Emil Myöhänen, joka jo vuodenvaihteessa muutti perheineen rakentamaansa taloon. Kävimme eräänä sunnuntaina paikan päällä, sunnuntaina, jolloin keväiset hanget vielä piirittivät uudistalon. Myhäilevän isännän opastuksella tutustuimme taloon.

Tyytyväisin saavutettuun tulokseen tuntui olevan talon emäntä. Ja miksikäs ei. Uutuuttaan hohtavassa keittiössä on hauska työskennellä. "Kun vielä syksyllä raivattuun kasvitarhaan istutetaan peruna ja vihannekset sekä kukkia talon ympärille, niin olen täysin tyytyväinen", vakuutti emäntä iloisena.

Myöhäsen perhe uudessa talossaan kahvipöydän ääressä.

Kohtaus näytelmästä "Elokuvia". Sankari on joutunut pahaan pulaan.

NÄYTELMÄHARRASTUKSESTA JUANTEHTAALLA.

Juantehtaalla on vanhoja perinteitä omaava soittokunta. Täällä on tällä hetkellä toiminnassa myös kolme kuoroa. Lisänä näihin vapaa-aikojen harrastuksiin liittyi viime keväänä vireä näytelmätoiminta.

Tosin jo aikaisemminkin on silloin tällöin esitetty jokin lyhyempi kappale, mutta nyt valmistui sos.dem. työväenyhdistyksen näytelmäkerho koko illan näytelmän "Elokuvia". Juankoskella esitettiin kappale kaksi kertaa. Molemmilla kerroilla oli näytännöllä hyvä yleisömenestys. Se olikin ansaittu, sillä monista vaikeuksista huolimatta esitys muodostui varsin nautittavaksi. Useat näyttelijöistä ovat vuorotyöläisiä, mikä vaikeutti harjoitusten pitämistä. Seuratalokaan ei ollut iltaisin vapaa harjoituksia varten kuin vasta klo 21 jälkeen. Sitä mieluisampaa olikin todeta, että varsinkin juuri jälkimmäisellä kerralla yleisö oli lämpimästi mukana esityksessä. Saavutettu menestys kannusti esiintyjä vierailemaan myös lähipitäjissä.

Uskomme, että juantehtaalaiset toivottavat näytelmäharrastajat kesän tauon jälkeen taasen tervetulleiksi parrasvaloihin.

Högforsin Tehdas

HARRASTUSTYÖNÄYTTELYMME

oli monipuolinen ja mielenkiintoinen.

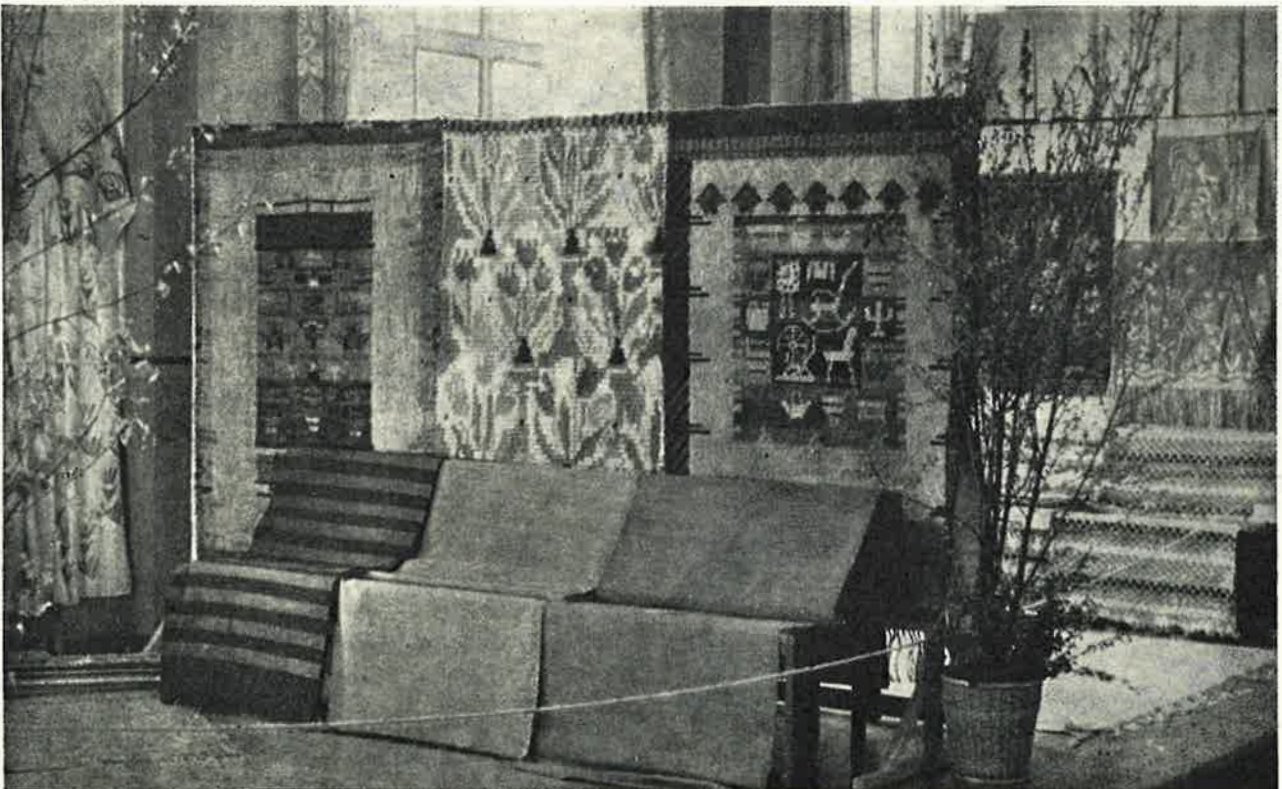
Högforsin Tehtaan naisten kerho, torstaikerho, on jo 10 vuoden ajan antanut apuaan tehtaamme kotona ja työssä olevien naisten vapaa-aikoinaan suorittamien harrastustöiden ohjauksessa. Joka kevät on sitten Seuratalossa pidetty naistemme harrastustöiden näyttely laajemmissa tai ahtaammissa puitteissa. V. 1950 oli tällaisen näyttelyn yhteydessä pieni miesten osastokin, jossa oli muutamia taidemaalauksia, valokuvia ja puutöitä. Tästä näyttelystä sai alkunsa kipuna, josta syntyi 17.—18. 5. 52 järjestetty Högforsin Tehtaan harrastustyönäyttely, joka samalla pidettiin kilpailuna eri harrastustyömuodoissa ja jonka suojelijana oli vuorineuvoksetar Carin Arppe.

Viikon varrella olivat rakennusosaston miehet pysyttäneet näyttelytelineet ja perjantaina alkoi näyttelyesineiden toimittaminen näyttelyhuoneistoon.

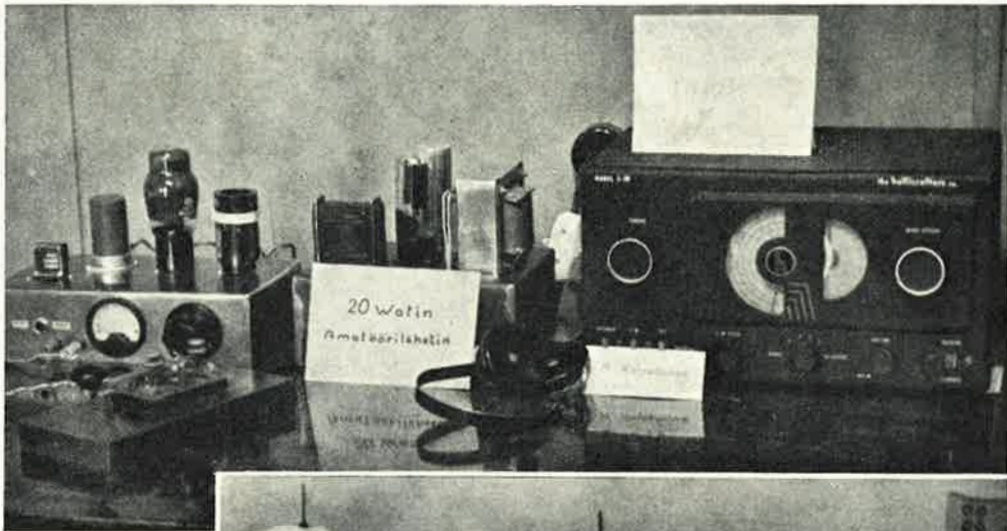
Myöhään yöhön ripusteltiin ryijyjä, täkänöitä, seinäverhoja, ikkunaverhoja, tauluja, valokuvia y.m. paikoilleen, ja lauantaina vähän ennen kutsuvieraiden saapumista olivat viimeisetkin tavarat esille asetettuina. Kutsuvieraiden joukko tuntui olevan tyytyväinen näkemäänsä, josta päätellen saattoi olettaa muunkin yleisön olevan tyytyväisen. Noin tuhat henkeä kävi tutustumassa näyttelyyn, jossa oli n. 300 eri esinettä naisten ja miestenkin valmistamista ryijyistä ynnä muista kangastavaroista aina kauniisiin taidemaalauksiin, valokuviin ja vieläpä amatööriradioasemaan saakka.

Yleisön arvosteluna kuultiin, että näyttely oli monipuolinen ja mielenkiintoinen.

Koska kysymyksessä oli myös kilpailu, suoritti yhteiskoulun opettaja Sanni Gebhard taide-esineiden

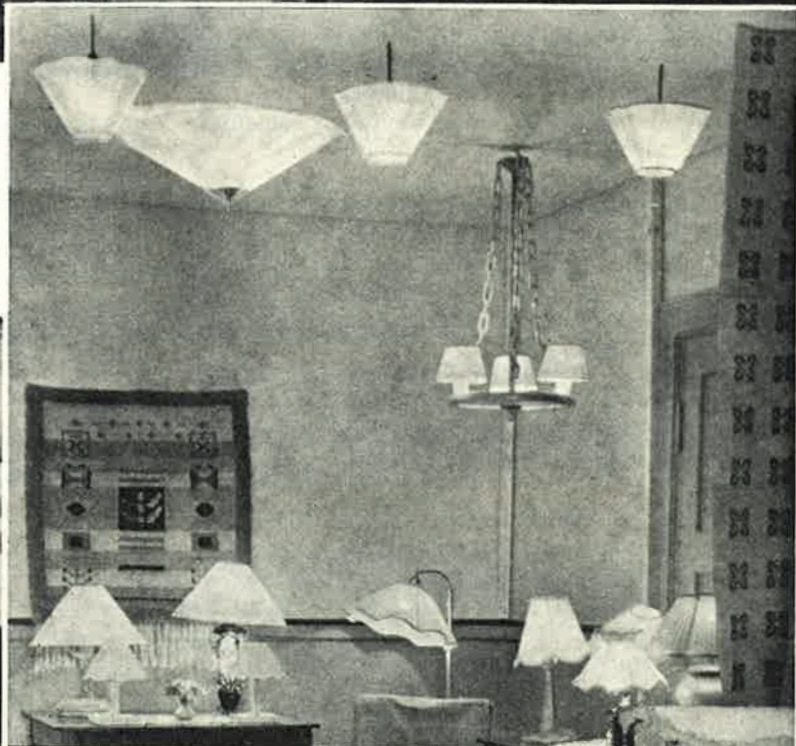
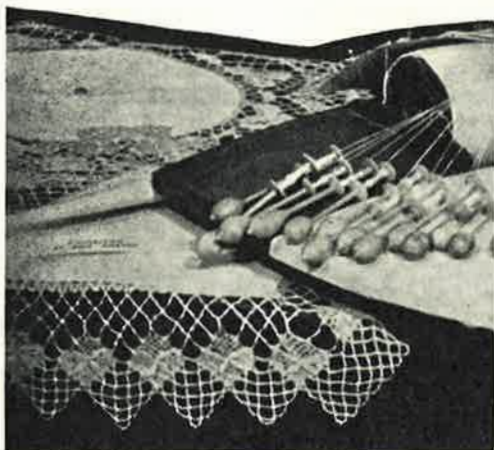
Vieressä: Martti ja Erkki Korpelaisen rakentama amatööriradioasema sai 1. palkinnon.

Keskellä: Rva Lindholm'n hienoja nypyläystöitä ja puristaja Yrjö Niemen käsin puusta valmistama kattovalaisin sekä rva Kerttu Martiskaisen tekemiä varjostimia.

Alhaalla: Puutarhuri R. Lindströmin maalauksia. Kukka-asetelma sai 1. palkinnon.

Viereisellä sivulla: Kaunis näyttelynäkymä: ryijyjä, täkänöitä, huopia ja huonekalukankaita.

arvostelun, insinööri T. Nissinen puu- ja teknillisen alan arvostelun ja sunnuntaina Helsingistä opintoretkeilylle saapunut Helsingin Kameraseura valokuvien arvostelun. Samana päivänä annettiin näyttelylepanijoille ohjausta eri aloilla. Opettaja Gebhard käsitteli taideteoksia, konsulentti Usmi tekstiilialan töitä ja kameraseuralaiset valokuvauksen niksejä. Tilaisuudesta muodostui varsin opettava ja antoisa hetki uutiterille harrastajille.

Näyttelylepanijoita oli kaikkiaan 102. Tesktiilitöitä oli 23 eri lajia, esim. 13 ryijyä, 5 täkänää, 11 leposohvan peitettä, 14 isoa mattoa, 26 pöytäliinaa, 250 m pyyheliinakangasta, 70 m ikkunaverhoa ja 60 m käytävämattoa. Kerhotyöiltä oli lisäksi virkkaus- ja neuletöitä, ompelu-, revinnäis- ja painettuja liinoja sekä korusompelutöitä ja ryijyjä. Leikkikoululaisetkin olivat valmistaneet erilaisia askartelutöitä paperista, savesta ja langasta. Taideosastossa oli öljy- ja vesivärimaalauksia, tushi-, hiili- ja lyijykynäpiirroksia sekä keramiikka- ja porsliinimaalauksia. Kun lisäksi mainitsemme postimerkkiosaston, puutyöt, pakotustyöt ja radiotyöt, onkin näyttelyn esineluettelo melko täydellinen.

Naisten harrastustöiden monipuolinen ja edustava näyttely katsottiin yksimielisesti parhaiten palkituksi siten, että tehtaan palkintoihin myöntämä rahamäärä käytetään tämän asian edistämiseksi tarkoitettuun opintoretkeilyyn ja Toimelan työvälineiden kartuttamiseen. Miesten puolella ja taideosastolla jakautuivat palkinnot seuraavasti:

Maalaukset: 1) R. Lindström, öljyväri, kukka-asetelma. 2) A. Metsola, vesiväri, rakennusryhmä. 3) A. Nousiainen, öljyväri, maisema. Piirroksat: 1) A. Metsola, tushipiirros, paja. 2) A. Toivanen, lyijykynäpiirros.

Keramiikka ja varjostimet: 1) Kerttu Martiskainen, valaisinvarjostimet. 2) Lea Leskinen, keramiikka, varsa.

Hienomekaaninen ala, sarja A: 1) M. Korpelainen, amatööriradioasema. 3) A. Lindstedt, taskuradio.

Puutyöt, sarja B: 1) E. Enqvist, katajatyösarja, ja A. Nousiainen, vanerikanootti. 2) S. Kilpinen, lipas ja peili. 3) L. Kuosmanen, vanerikanootti.

Lennot, sarja C: 1) I. Saaristo, tikkalennokki.

Valokuvat: 1) S. Forsell, akvaariokuva. 2) E. Sarkki, ukonkasvot ja laivat. 3) E. Sarkki, lumipeite.

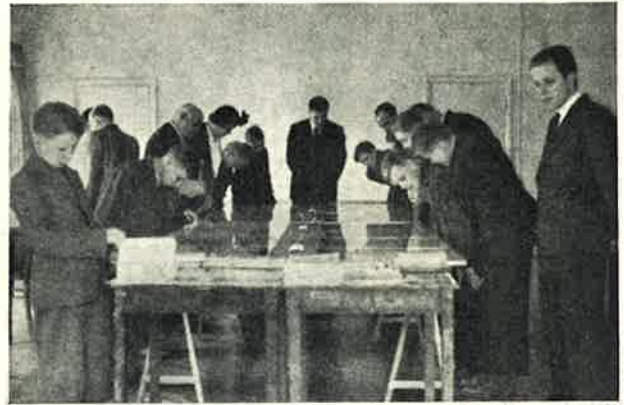
Erikoisaininnan ansaitsevat vielä O. Willemin postimerkkikokoelma, K. Morsbachin pakotustyöt, S. Forsell'in akvaario ja retkeilykuvakokoelma sekä nti ja rva Hagelinin porsliini- ja silkkimaalaukset.

Lehtemme seuraava numero

ilmestyy vasta kolmen kuukauden kuluttua eli syyskuun 20 päiväksi. Siihen tarkoitettut kirjoitukset ja kuvat pyydetään lähettämään toimittukselle elokuun 15. päivään mennessä.

Toivotamme kaikille lukijoillemme iloista juhannusta.

TOIMITUS.

Sekä vanhat että nuoret olivat kiinnostuneita postimerkkinäyttelystä.

Postimerkkeilyharrastus.

Postimerkkeily on eräitä vanhimpia keräilyharrastuksia massamme "rahankeräilyn" jälkeen.

Postimerkkikärpäsen puremia henkilöitä on myöskin Högforsin Tehtaan henkilökunnan joukossa ollut vuosien varrella hyvin monta. Toiminta on näiden kesken tapahtunut omassa hiljaisessa piirissä suurempaa melua siitä pitämättä. Mutta jotta harrastus saataisiin laajemmalle pohjalle ja enemmän julkiseksi, keräännettiin 19. 2. 51 tehtaan Virkamieskerholle kokoukseen, jossa yksimielisesti päätettiin perustaa oma kerho ja sen nimeksi tuli Karkkilan Postimerkkikerho. Yhdistysrekisteriin kerho merkittiin 3. 10. 51 ja nimen perään liitettiin kaksi tärkeätä kirjainta r.y.

Karkkilan Postimerkkikerho r.y. hyväksyttiin 29. 4. 52 koko maan käsittävään postimerkkeilijäin yhdistykseen eli Suomen Filatelistiliitto r.y.:hyn, joka on hyvin tunnettu järjestö Euroopassa ja varsinkin Skandinavian maissa.

Tehtaan johto on suhtautunut suurella myötämällisyydellä tätä harrastusta kohtaan mm. luovuttamalla kokouksia ja postimerkkinäyttelyä varten tarvittavat huonetilat ilmaiseksi.

Ensimmäinen kerhon järjestämä postimerkkinäyttely Karkkilassa oli historiallinen tapaus, sillä se oli samalla ensimmäinen tämän laatuinen näyttely paikkakunnalla. Sunnuntaina 27. 4. 52 näyttely sitten oli avoinna tehtaan seuratalossa Teknillisen Kerhon huoneistossa ja tällöin esiteltiin postimerkkejä melkein kaikista maailman maista. Postimerkit oli asetettu omille erillisille kartonkialustoille, jotka olivat pöydillä lasilevyjen alla ja siten yleisön hyvin nähtävissä.

Näytteille asetetut noin 4000—5000 postimerkkiä saivatkin ansaittua huomiota osakseen, sillä näyttelyyn tutustui noin 250 henkilöä, joukossa tehtaan johto ja kauppalan hallinnollisen ja julkisen elämän johtohenkilöitä.

Postimerkkeilystä eli filateliasta on paljon kirjoitettu ja tullaan vast'edeskin kirjoittamaan, joten tämän lehtitilan puitteissa ei liene syytä siihen enempää kajota.

Otto Willem.

Monivuotinen leirinjohtaja maisteri Kerttu Salmela tarkastelee tyttöjen aikaansaannoksia.

Alhaalla: Kerhotyttöjen keijukaisleikin osanottajat.

ONNISTUNEET JUHLAT TYTTÖKERHOLAISILLA.

Hyvissä ajoin kokoontuivat tytöt Marianpäivän aamuna Seuratalolle juhlaansa viimeistelemään. Ohjelma oli jo selvillä, mutta kaiken varalta harjoitettiin vielä kerran. Tämän jälkeen oli saatava sali kuntoon, myyjäispöydät paikoilleen, penkit järjestykseen ja kullekin nuorisokerholaiselle oma tehtävä. Niin oltiin sitten valmiit vastaanottamaan Kerttu-täti ja Antti-setä. Heillä oli mukanaan muutamia tyttöjä Helsingistä.

Jo kello 17 alkoi sali täyttyä juhlayleisöistä. Tytöt saivat heti tehdä kauppaa. Myytiin tyttöjen painamia pääsiäisliinoja sekä leivonnaisia ja mehua.

Varsinaiseen juhlaan toivottivat nuorisokerholaiset yleisön tervetulleeksi laulamalla Kalevala-aiheisen tervehdyslaulun "Karsinat kohotkohon" ja lausumalla "Tervetultua talohon, alle kuulun kurkihirren". Ohjelmassa oli runoja ja kaksinlaulua, Antti-setä puhui ja tyttökerholaiset esittivät kuvaelman vuodenajoista. Kerttu-tätikin puhui ja piti loppurukouksen. Tämän jälkeen laulettiin yhteisesti "Maa on niin kaunis". Lopuksi saatiin nähdä monta hauskaa elokuvaa. Siihen sitten päättyikin tyttöjen juhla. Olimme kaikki kovasti tyytyväisiä.

T ä t i.

K. V. Nikander.

Wilhelm Haglund.

K. E. Fredriksson.

Frans Emil Backman.

MERKKIPÄIVIÄ.

75-VUOTIAS.

Eläkeläinen Kustaa Vihtori Nikander 30. 4. 52. Hän on syntynyt U.l. Pyhäjärven Siikalassa, jossa työskenteli kotitilalla 29 ikävuoteen saakka. V. 1906 hän tuli työhön Högforsin Tehtaan valimoon ja oli siellä 40 vuotta. Sen jälkeen hän oli vielä yövartijana kolme vuotta, mutta joutui sitten tapaturman takia eläkkeelle v. 1949.

70-VUOTIAITA.

Högforsin Tehtaan entinen lääkäri, tohtori Selim Wilhelm Haglund 11. 4. 52. Suoritettuaan Helsingin Yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa loppu-tutkinnon hän tuli 15. 9. 1915 U.l. Pyhäjärven kunnanlääkäriksi ja samalla Högforsin Tehtaan lääkäriksi. Tässä teollistetussa syrjäkylässä avautuikin valtavan työntäyteinen, uhrauksia vaativa tehtävä nuorelle lääkärielle. Täällä työskennellessään on tohtori Haglund toiminut myös Hyvinkään—Karkkilan rautatien, Karkkilan kauppalan sekä Pusulan kunnan ja kunnansairaalan lääkärinä. Lämmöllä ja innolla hän on osallistunut Mannerheimliiton Karkkilan osaston toimintaan ja kuulunut kauppalan terveydenhoitolautakuntaan. Hän kuului myös vapaaehtoiisiin maanpuolustusjoukkoihin ja oli erikoisen pidetty etevänä ja selväsanaaisena luennoitsijana ensiavun alalla. Sota-

aikana hänet kutsuttiin asejoukkojen lääkintäpalveluun. Tohtori Haglund on Högforsin Tehtaan Virkamieskerhon kunniajäsen. Hän on tunnettu Karkkilassa ja sen ympäristössä erittäin työteliääksi ja tunnolliseksi lääkäriksi. Hän ei ole suonut itselleen mitään vapaa-aikoja, ei kesälomia eikä täyttä yön lepoakaan. Varhaisempina aikoina, jolloin paikkakunnalla oli paljon sairautta ja puutetta, hän suoritti monia lääkärintoimia korvauksetta, jopa antaen rahat lääkkeisiinkin. Hän on saanut kaikkien täyden luottamuksen ja suosion osakseen.

Konekaavaaja Kustaa Evert Fredriksson 7. 7. 52. Hän on syntynyt Pusulassa, josta 1. 11. 1902 tuli työhön Högforsin Tehtaan valimoon. Valimo oli silloin nykyiseen verraten vielä pieni. Hieman yli 100 kaavaajaa oli sentään jo silloinkin työssä ja kaavauskoneitakin oli ehkä noin 10 kappaletta. Fredriksson työskentelee edelleenkin alavalimossa ja kertoi vielä viisi vuotta sitten itse valaneensakin. Hyvin näytti työ sujuvan 70-vuotiaaksi tulevalta, ja mikäpä ettei sujuisi, kun tulee syksyllä tehneeksi 50 vuotta samoja töitä ja kun voimat ja terveys ovat vielä tallella.

60-VUOTIAS.

Valimon uunimies Frans Emil Backman 14. 8. 52. Hän on syntynyt Karkkilassa. Poikasena hän oli aluksi maataloustöissä, tuli välillä Högforsin Tehtaan va-

A. J. Täkkäluoto.

K. E. Lahtisalmi.

Arvo Vahlsten.

Yrjö Reinhold Niemi.

TALVISIA HARRASTUKSIA.

Kesän vaihtuessa syksyyn muuttuvat myös harrastuksemme. Kesäinen aurinkoinen hiekkaranta on äänetön ja autio, ja laiturin äärellä sulautuu totisen harmaana syyspäivän koleuteen.

Mutta ihmismieli kaipaa luontoon, sen raikkauteen. Silloin on retkeily ensimmäisellä sijalla vapaa-aikojen vietossa, ja täällä onkin jo useamman vuoden ajan harrastettu syksyisin retkeilyä ja talvisin hiihtoa. Ahkerimmat ovat saaneet palkinnoksi viettää muutamman lomapäivän lomaviikkoalueella ilmaiseksi. Mutta työssä käyvä perheenemäntä ei juuri ennätä kävely- eikä hiihtolenkille ja sen vuoksi meidän perheen keskuuteen perustettiin oma talkoo- ja retkeilykerho, josta oli huvia ja hyötyä pitemmäksikin aikaa.

Meillä oli isäntä pitkin syksyä odotellut ilmojen

limoon, mutta vaelteli taas maataloustöissä naapuripitäjissä. V. 1923 hän tuli uudelleen tehtaamme valimoon, jossa on suurimman osan palvelusajastaan eli n. 23 vuotta ollut uunimiehenä, jona on edelleenkin. Nuorempana harrasti Backman kalastusta, mutta nykyään vie oman kodin rakentaminen kaiken liikenevän ajan.

50-VUOTIAITA.

Valimon uunimies Arvo Johan T ä h k ä l u o t o 2. 7. 52. Hän on syntynyt Vihdissä, jossa oli aluksi maatalousharjoittelijana ja asevelvollisuutensa suorittamaan tie- ja vesirakennushallituksen siltatöissä. V. 1936 hän tuli Högforsin Tehtaan valimoon uunimieheksi ollen tässä toimesta edelleenkin. Seuratalo Pohjanpirtin vahtimestarina hän on ollut talon koko olemassaolon ajan.

Kattilankasaaja Kustaa Emil L a h t i s a l m i 13. 8. 52. Hän on naapuripitäjän Pusulan poikia. Kotipuolellaan hän oli maa- ja metsätöissä vuoteen 1937 saakka, jolloin tuli Högforsin tehtaaseen kattilastoalle, missä edelleenkin työskentelee.

Työnjohtaja Arvo Nyyrikki V a h l s t e n 4. 9. 52. Hän on syntynyt Tampereella, mutta muutti vanhempiensa mukana Karkkilaan jo lapsena. Asevelvollisuutensa suorittamaan hän tuli 27. 1. 24 tehtaassa rakennusosastolle, jossa on miltei koko ajan työskennellyt. Aluksi hän oli varsinaisissa rakennustöissä, toimi sitten yli 20 vuotta rakennusvaraston hoitajana ja on nyt rakennusosaston työnjohtajana sahalla, lautatarhassa ja kuorma-autokuljetuksissa. Vapaa-aikoina hän on harrastanut opiskelua työväenopistossa ja laulua eri kuoroissa. Viime aikoina on oma rakennus vienyt suurimman osan vapaa-ajasta, tehtaassa mieskuoron saadessa pienemmän osan.

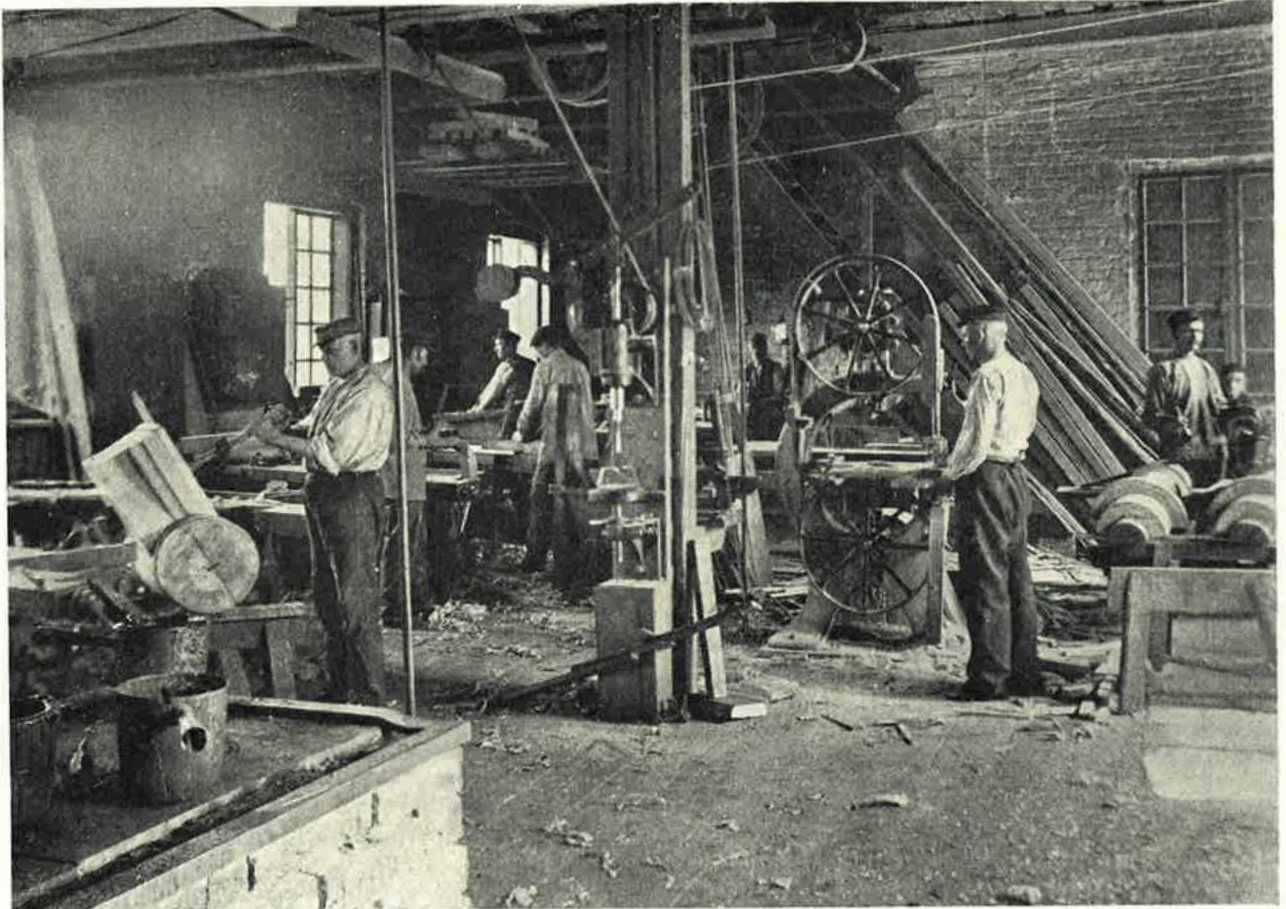
Puristaja Yrjö Reinhold N i e m i 4. 9. 52. Hän on syntynyt Tammelan Liesjärvellä. Vuoteen 1934 saakka hän oli kotipuolellaan maatalous- ja metsätöissä, mutta tuli mainittuna vuonna tehtaamme valimoon kaavaajaksi. Pari vuotta sitten hän sairauden takia siirtyi kevyempään työhön liesiosastolle.

kirkastumista, pakkasta ja lunta. Rakennuspuut olisi pitänyt saada kaadetuiksi oikein talkoovoimalla, mutta ilmat olivat sellaiset, ettei metsään tehnyt mieli ketään pyytää. Juolahti silloin mieleeni, että joskus olin luvannut olla mukana tämän maallisen vaelluksen vasta- ja myötämässä ja nyt oli sopiva tilaisuus sitä osoittaa. Sen vuoksi kainosti ehdotin, että jos kelpaisin, niin tulisin pariaksi tukinkaattoon. Pienen harkinnan perästä tuli hyväksyminen, ja eräänä joulukuuisena sunnuntaina koko perhe lähti sinne Sontiaisen rantamille. Eräs tuttava kysyi kerran, että mitä minä tein silloin, kun perheen pää kaatoi puita, johon vastasin, että minä seisoin puun toisella puolella ja vedin justeerin toisesta päästä. Eikä se homma sen kummempaa ollut, vaikka kyllä meidän isäntä sanoi, että minä iltapäivisin paremminkin makasin sen justeerin päällä. Ei hän sellaista ole kyllä minun kuulteni usein puhunut, ja minä olenkin sitä mieltä, että se oli perätöntä juttua, sillä eihän viisas ihminen omaansa kehu. Kun se sahaustahti rupesi minun puoleltani harvenemaan, niin ajattelin, että eiköhän se toppaa toiseltakin puolelta, kun painaa sahan puuhun kiinni. Täytyyhän sitä näet huilatakin välillä. Sellaisina taukohetkinä haettiin tervaskantoja ja kiehautettiin kahvit. Mukavalta tuntui haukata eväitä ja lämmitellä työn lomassa. Opinhan minä paljon muutakin, ainakin jalat, tuumat ja vartit eri ker-toimilla, eikähän siitä kovin paljosta oppimisesta ole muuta kuin räsistystä, kun en minä vielä mestariksi pyrikään näissä tukinkaatohommissa.

Pian kului syksyinen päivä, hämärä verhosi lammet ja metsäpolut, joiden varrelta kulkija saattoi säikäyttää yksinäisen metsälinnun siivilleen. Kun syksy oli ollut niin kovin leuto, niin lampien jäät jäivät heikoiksi, ja minä kun olen vähän "vesikauhuinen", en tahtonut uskaltaa jäälle, vaikka siellä kalamiehet olivat avantojensa reunalla narraamassa tyhmempiään. Lienee se vesikauhuisuus vaivannut minua siellä hämärillä metsäpoluillakin, vaikka vähän eri tavalla. Kun oli ollut pientä pakkasta, niin kivet ja kannot olivat jäässä ja hyvin luistavassa kunnossa, ja kun käsissä oli kirveet ja sahat, ei kaatumista voinut välttää, ja seuraus oli, että kehon pehmein paikka oli kohta myös kaikkein hellin paikka. Kulkiessani hanhenmarssissa peränpitäjänä ihmettelin, miten meidän perheenpää pysyi pystyssä, ja selvisihän se lopulta. Hän oli joskus ostoluvalla saanut liian suuret saappaat, ja kun varpaat nousivat, niin kantapää otti vastaan, ja kun kantapää nousi, niin varpaat ottivat vastaan, ja minä jännittyneenä seurasin, milloin se keskipiste livahtaisi ohi. Kerran se tapahtui, mutta siitä puhutaan vain kotona. Näin kuluivat talviset sunnuntait, sai olla raittiissa ilmassa, ja tulihan sitä luntakin lopulta. Luminen metsä on kaunis, kun sitä katsoo ladun varrelta, mutta kyllä runollisuus rapisee, kun siellä joutuu työskentelemään. Mutta jos yhtenä sunnuntaina tuli nuhaa, niin kyllä se seuraavaksi häipyi.

Tahtoisin vain lopuksi lausua kiitokset tehtaassa johdolle ja niille yksityisille, jotka hevosineen autoivat meitä näissä talvisissa harrastuksissamme.

L y y l i L a g e r k r a n t z.

Vanhat kuvat kertovat . . .

Vanhojen kuvien sarjassamme julkaisemme tällä kertaa sisäkuvan Högforsin Tehtaan malliveistämöstä vuosisadan vaihteen tienoilla. Malliveistämö oli tässä asussa vuoteen 1918, jolloin se vähän ennen uuden vuodenpäivää paloi. Kuvassa näkyvät työntekijät ovat aikoja sitten siirtyneet manan majoille. Henkilöt vasemmalla Matti Vikström, Bergman, Jansson ja August Halme, takana Simon Simolin ja Gustaf Helle sekä oikealla John Vikström ja Kalle Sjöholm. Takana olevan pojan nimeä ei ole onnistuttu saamaan selville.

Vähän tuntee sinua se, joka on sinua arkityön ahkeruudessa seurannut. Sano minulle, mitä teet levätessäsi, niin sanon sinulle, kuka olet.

Ludwig Fulda.

Monet etsivät onneansa samoin kuin hattua, joka heillä on päässään.

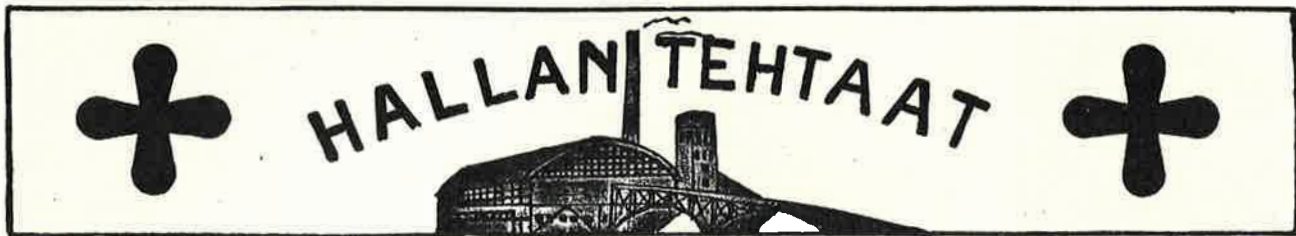
Tuntematon.

†

TYÖNJOHTAJA KALLE NORDBERG,

Maaliskuun 27 päivänä kuoli Karkkilassa Högforsin Tehtaan sisusosaston työnjohtaja Kaarlo Juhon Nordberg. Hän oli syntynyt Karkkilassa 17. 7. 1895, tullut tehtaamme palvelukseen sisusosastolle 12. 11. 34 ja nimitetty työnjohtajaksi samalle osastolle 1. 3. 42. Poismennyttä jäi lähinnä kaipaamaan vaimo.

Opetuskeittiö ja askarteluhuone valmistunut Hallan naisväen iloksi.

Voileipäkurssit käynnissä.

Kevättalvella valmistui Hallan naisten uusi valtakunta: opetuskeittiö ja askarteluhuone. Kauan olikin kaivattu sopivaa kotitaloudellista opinahjoa, jossa nuoret voisivat oppia kotitalouden perustietoutta ja vanhempi väki alan uusimpia niksejä. Hallan vanhasta kansakoulusta saatiinkin neliömetreiltään tilavat alat tähän tarkoitukseen, Työtehoseuralta ajankukaiset piirustukset sisustusta varten ja yhtiöltä hyvät nikkarit. Nyt tässä entisessä luokahuoneessa loistavat uutuutensa pitkät kaappirivit, joista yksi erottaa osan huoneesta ruokailunurkkaukseksi. Kaksi sähköhellää sijaitsee kätevästi keskellä lattiaa, patakaappi pyörii nurkassaan ja lämminvesiboileri palvelee auliisti lämpimän veden jakajana. Tilaa tuntuu olevan kaikelle ja kaikille. Eipä ihme, että keittiö on saanut ja saa monen saaren naisen toivomaan: ollapa tuosta edes osa omassa keittiössä!

Keittiötä on jo kokeiltu käytännössä. Karhulan kauppa toimeenpani sosiaaliosaston myötävaikutuksella voileipäkurssin, joka tuli niin ylikansoitetuksi, että oli heti pidettävä kakkoskurssi. Molempien kurssien opettajana toimi rva Isa Jansson. Kurssien tarkoituksena oli antaa vihjeitä eväs- sekä yksinkertaisen vierasvoileipiä laitos. Ooppera- ym. hienoudet jätettiin epäajankohtaisina tuonnempana opittavaksi.

Lämpimät appelsiinivoileivät, tartarvoileivät ja monet muut uutuudet saivat kurssilla paljon ystäviä.

Opetuskeittiön naapuruudessa on askarteluhuone, huone, jossa seinäkellon käki yrittää saada äänensä kuuluviin kangaspuiden melkskeessä ja vilkkaassa puheensorinassa. Tästä huoneesta on jo ehditty viedä monta uutta mattoa hallalaisten lattioille. 6-viikkoisen kutomakurssi, jonka opettajana toimi rouva Lea Pakkala, suoritti pelinavauksen, jonka tulokset olivat näytteillä äitienpäivänä. Monien kotien nurkkiin oli vuosien varrella kerääntynyt kuteita, jotka odottivat sopivaa hetkeä muuttuakseen matoiksi. Täten ensimmäisen kurssin pääasiallisena tuloksena olivat räsymatot. Inspiraation vallassa näille annettiin jopa nimet, joku sai "omenankukan", joku "rannan raidan" ja joku taas "pojan luonnossa". Tottuneemmat tekijät loihittivat monimutkaisempia töitä: pöytäliinoja, sohvatyynyjä ja nojatuolinmattoja. Innostus oli jokaisen kohdalla suuri ja mielikuvitus keksi ensimmäistä mattoa tukille pantaessa jo uutta kudottavaa.

Kurssin loputtua on askarteluhuoneen työtahti hieman rauhoittunut, niin että käkikin saa äänensä paremmin kuuluviin, vaikka näyttää siltä, että sillä tulee aina olemaan kilpailijoita.

August Karhunen.

Aleksander Liukko.

Maria Hilander.

MERKKIPÄIVIÄ.

75-VUOTIAITA.

Eläkeläinen August Karhunen 4. 7. Hän on syntynyt Kuopion maalaiskunnassa. Hallaan hän on tullut työhön v. 1911 ja jäänyt eläkkeelle 1. 6. 52.

Vartija Aleksander Liukko 24. 7. Hän on syntynyt Mikkelin maalaiskunnassa ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1950 vartijaksi, missä toimessa on edelleenkin.

70-VUOTIAITA.

Eläkeläinen Oskar Leskineen 19. 7. Hän on syntynyt Kymissä ja tullut työhön v. 1910 Hallan sahalle, mistä v. 1925 siirtyi Hallan selluloosatehtaal- le. Jäi eläkkeelle v. 1939.

Puhdistaja Maria Hilander 4. 9. Hän on syntynyt Heinolassa. Hallan sahalle hän tuli työhön v. 1928 ja siirtyi v. 1942 lautatarhalle työskennellen siellä edelleenkin.

Eläkeläinen Ida Ruotsalainen 12. 9. Hän on syntynyt Riistavedellä ja tullut työhön v. 1926 Jumal- niemen sahalle. Siirtyi eläkkeelle v. 1939.

Eläkeläinen Herman Pehkonen 22. 9. Hän on syntynyt Pieksämäellä. Yhtiön palvelukseen hän on tullut v. 1927 ja siirtynyt eläkkeelle v. 1945.

Eläkeläinen Otto Mäkinen 24. 9. Hän on syntynyt Laukaalla ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1909 lautatarhalle. Siirtyi eläkkeelle v. 1940.

60-VUOTIAS.

Kirvesmies Matti Okker 13. 8. Hän on syntynyt Hankasalmella ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1928 lautatarhalle, missä edelleenkin työskentelee.

50-VUOTIAITA.

Talonmies Alma Penttilä 31. 8. Hän on syntynyt Kirvussa. Yhtiön palvelukseen hän on tullut v. 1948 rakennusosastolle ja on myös hoitanut talonmie- hen tehtäviä.

Naulaaja Bertha Lassy 3. 9. Hän on syntynyt Kymissä ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1934 Jumal- niemen sahalle, mistä 1. 9. 1936 muutti Hallaan työ- hön.

Lajittelija Urho Ranni 12. 9. Hän on syntynyt Mäntyharjussa ja tuli ensi kerran yhtiöön v. 1918. Uudelleen hän tuli Hallan sahalle v. 1941 ja työsken- telee siellä edelleenkin.

Tukkityömies Lauri Kaipainen 26. 9. Hän on syntynyt Kymissä ja tullut v. 1927 tukkitöihin Hal- laan, missä edelleenkin työskentelee.

Ida Ruotsalainen.

Alma Penttilä.

Lauri Kaipainen.

†

LAIVAUSPÄÄLLIKKÖ K. E. LEHTONEN.

Huhtikuun 24 p:nä kuoli Hallassa laivauspäällikkö K. E. Lehtonen pitkäaikaisen taudin murtamana, taudin, joka ei kuitenkaan voinut estää häntä suorittamasta jokapäiväistä työtään laivausosaston päällikkönä viimeiseen saakka.

Laivauspäällikkö Lehtonen oli syntynyt 28. 2. 1889 Jurvassa. Koulunkäyntinsä hän aloitti Turussa ja jatkoi opiskeluaan Kotkan Suomalaisessa Yhteislyseossa. Keskikoulun käytyään hän suoritti vielä kauppaopiston kurssin. Palveltuaan jonkin aikaa sanomalehti Etelä-Suomen konttorissa hän siirtyi v. 1919 Hallan Tehtaitten palvelukseen laivausosastolle, jolla hän uskollisesti tuli palvelleeksi 33 vuotta. Lehtosen aikaisemmista monista harrastuksista mainittakoon voimistelu, ampumaurheilu, purjehdus ja musiikki. Oma-laatusella huumorillaan, suorasukaisuudellaan ja mielen herkkyydellään hän saavutti ystävyyttä ja arvonantoa laajoissa piireissä, jotka kauan tulevat häntä kaipaamaan.

Vainajaa jäivät lähinnä suremaan vaimo ja tyttäret.

Heikoinkin olento voi saada jotakin aikaan, jos hän keskittää voimansa yhteen ainoaan asiaan. Voimakaskaan ei saa mitään aikaan, jos hän hajottaa voimansa. Yhtä mittaa tippuva pisara kovertaa kolon kiveen, mutta kuohuva virta, joka huumaavalla mellulla syöksyy sen yli, ei jätä mitään jälkeä siihen.

Thomas Carlyle.

On enemmän masentuneita kuin epäonnistuneita ihmisiä. Heiltä ei puutu aatteita eikä rahoja tai loistavaa lahjakkuutta tai lujaa otetta, vaan ainoastaan yksinkertaista kestävyyttä. Tämä yksinkertainen, alkeellinen alkuvoima, tämä "älä anna perään", on työn valtakunnan kruunaamaton kuningas.

Henry Ford.

„Kymintehtaan kronikka“.

Eräs kymintehtaalainen on lähettänyt toimitukseen vanhoja muistelmia, jotka hän on itse kerännyt ja kirjoittanut muistiin 1930-luvun alussa. Tässä "Kymintehtaan kronikassa" on mielenkiintoisia pikku katkelmia ajan oloista ja tapahtumista ja ruukkilaisen elämästä. Olemme ottaneet muistiinpanot kiitollisuudella vastaan ja toivomme, että muut seuraavat lähettäjän esimerkkiä. Seuraavassa muutamia palasia kronikasta.

Kymintehtaan tallipihassa Vanhalaa vastapäätä sijaitsevassa rakennuksessa oli aikanaan tehtaalaisten yhteinen pakaritupa, jossa valmistettiin myös ajokaluja. Myöhemmin rakennuksessa toimi mm. ammattikoulun talousluokka. Entiseen aikaan oli tuvan nurkassa vanha, sivusta vedettävä sänky, jonka jalkaan poliisi Bamberg sitoi varkaat tutkintoajaksi kahleilla kiinni. Siinä he saivat olla jonkin päivän, kunnes vietiin vankikyydillä Viipuriin.

Muuan mies sai paikan tehtaassa. Insinööri tapasi miehen aamulla työpaikalla, ja kun mies ei nostanut hattua, kysyi insinööri: "Onko lakissa lintu?" Mies nosti hattua, katsoi siihen, painoi hatun takaisin päähänsä ja vastasi: "Ei ole." "Vai ei ole", vastasi siihen insinööri. "Tässä tehtaassa on tapana joka aamu tervehtiä esimiestä, ymmärrätkö?" "Joo, kyllähän minä, kun ensin opin talon tavat", tuumi mies ykskantaan.

Väkijuomien tuominen tehtaaseen oli ankarasti kielletty, ja siksi ryyppymiehet koettivat tuoda kotoa salaa kahvipulloon sekoitettua ryyppättävää.

Kerran eräs vanha viilari oli parhaillaan pajan ahjon luona lämmittämässä pulloaan, kun mestari astui ovesta sisään, meni viilarin luo ja kysyi, mitä Sandmarkilla oli kädessä selän takana. "Tässä pullossa on sellaista ainetta, joka ei siedä päivänvaloa", vastasi Sandmark. Samassa pullon pohja paukahti rikki ja "vahvat kahvit" juokisivat ahjoon. Pelastus tuli miehelle oikealla hetkellä.

Entiseenkin aikaan harrastettiin aloitetoimintaa. Niinpä eräälle verstaan apumiehelle tuli ajatus keksiä ikiliikkuja. Hän keräili verstaan nurkista vanhoja rattaita, painoja sekä vastapainoja ja kantoi ne salaa kotiin. Kone ei vain tahtonut lähteä käyntiin, ja hän valmisti vielä pieniä lyijypainoja ja satoi ne naruun kotiin viedäkseen. Painot hävisivät kuitenkin töpöydältä ennen miehen kotiin lähtöä. Jotkut tovereista, jotka olivat hänen puuhiaan seuranneet, olivat ne piilottaneet. Kun mies sitten tuli kotiin ja riisui palttoonsa, riippuivat lyijypainot palttoon selässä. Tästä ikiliikkujan keksijä suuttui ja jätti keksinnön kehittämisen sikseen.

Eräiden mielipiteiden helppo leveneminen johtuu etupäässä siitä, että useimpien ihmisten on mahdollista muodostaa itselleen erikoista, heidän omiin päätelmiinsä perustuvaa mielipidettä.

Gustave le Bon.

TOIMITUKSEN TUOLILTA.

Puhukaamme tällä kertaa lomanvietosta. Lukijamme saattaa kyllä hymähtää, että mitäs turhia vatvomaan. Laki säättää loman, ja kukin viettää sen niin kuin itse haluaa — pitkin tai poikin.

Yritämme siitä huolimatta. Jos aloittaisimme arvokkaaseen tyyliin, tulisi meidän sanoa, että lomasta ja sen viettämisestä on tullut tärkeä sosiaalipoliittinen kysymys. Voisimme puhua lomapolitiikasta valvutuneen kansalaisen tavoin, sen merkityksestä työntekijälle, työnantajalle, yhteiskunnalle ja niin pois päin.

Mutta karttakaamme teoreettista sivumakua. Voisi vielä hyvä aihe mennä piloille. Silti emme voi välttää hieman opettavaista sävyä. Sanommekin heti alkuun: Hyvä lomalainen, vietä lomasi oikein! Siten, että vapaudut tavallisesta työn säättämästä arkitahdistasi, rentoudut ja tunnet olevasi toinen ihminen.

Millaista reseptiä tällaiseen tarvitaan. Mitään yleistä patenttilääkettä meillä ei ole. Kukin laatikoon itse lomaohjeensa omien halujensa ja taipumustensa mukaan. Suunnittele loman käyttönsä hyvissä ajoin ennen loman alkamista. Vaikka meitä ihmisiä haukutaan laumamaisuudesta ja verrataan lammaskatrasseen, olemme me sittenkin kovin erilaisia. Esimerkiksi tässä loman viettämisessä. Eräiden mielestä ainoa tapa viettää lomansa kunnollisesti on paeta järvien rannoille ja elää siellä luonnonihmisen tavoin. Jotkut nauttivat lomakodin tai täyshoitolan hyvästä ruokapöydästä ja seurustelusta kuistin mukavissa korituoleissa. Toiset taas kiertävät rengaslipulla armasta Suomennientä ja hikoilevat täpötäydessä rautatievaunussa. Matkustaa ja nähdä, sitä he kaipaavat. Joku katsoo loman vietetyksi parhaiten harventamalla porkkanapenkkiä, jollekin suo parhaan virkistykseen puoli metriä romaaneja — tietysti kunnon romaaneja.

Jos suorittaisimme lomalle lähtevien keskuudessa haastattelun, uskoisimme saavamme tulokseksi jokuinkin ylläkuvatun tapaista. Voisi ilmaantua aivan ihmeellisiä lomaviettotapoja. Mutta varmasti olisi myös tapauksia, joissa loman viettämisestä ei olisi ajateltu ollenkaan. Tuumittaisiin, että kai se pari kolme viikkoa jotenkuten kuluu. Tehdään kotoisia askareita. Riittäähän niitä.

Hyvät ystävät. Älkää antako lomapäivienne vierähtää noin vain. Irtautukaa, rentoutukaa, vapautukaa. Silloin virkistytte, tunnette itsenne uudesti syntyneiksi ja uusin virkein voimin aloitate jälleen työne. Muistakaa, että seuraavaan lomaan on pitkä harppaus. Loma on uudistumisen, voimien kokoamisen aikaa, se on kuin patterin lataus.

Erälle porukalle meidän ei kannata loman vietosta saarnata. Tarkoitamme omakotirakentajia. Heidän lomaohjelmansa on selvä, eikä siihen kannata yrittää kiillata mitään väliin. He pyhittävät lomansa oman mökkinsä rakentamiseen, uurastavat aamusta iltaan oman kurkihirren kohottamisessa. Tehköt niin. Hyvähän on asia. Vietäköt loman lomana joskus myöhemmin. Ihmisen taipaleella on hetkiä, jolloin on yritettävä ja jolloin on myös halua yrittää. Mutta

älkää sentään liikaa reuhtako. Olkoon tahti sellainen kuin voimat noin luonnostaan myöten antavat.

Mutta älkäämme unohtako erästä suurta ryhmää, joka kipeästi kaipaasi lomaa, mutta joka sitä kaikkein vähimmin saa. Tuskin itse osaa siitä unelmoidakaan, saati sitten tuoda vaativin äänenpainoin lomantarpeensa julki.

Hyvät perheenemännät, teitä tarkoitamme. Nuoret aviovaimot, jotka ehkä ovat jo kasvaneet nykyajan henkeen, tulevat ajatelleeksi lomanviettoakin, mutta monelle keski-ikäiselle ja vanhemmalle äidille loma-ajatus on kokonaan vieras. Ja itsekäs perheen pää on tullut tuumineeksi sitä vielä vähemmän. Onhan se naapurin eukko ollut jossakin lomakodissa ja keuhnut, että kyllä oli ihanaa, mutta se on sellaista nykyajan touhotusta, joutavanpäiväistä. Vai meidän äiti lomalle ja vielä yksinään. Se on satua se.

Taisi tulla maalattua liian mustalla, mutta siltä varalta, että olisi vielä tuollaisia vanhanajan jukurapäitä kotityrannoja. Tuskinpa ovat kuolleet sukupuuttoon, joten toivottavasti olemme osanneet kolkutella heidän itsekeskeisyyden verhoamaa omaatuntoaan.

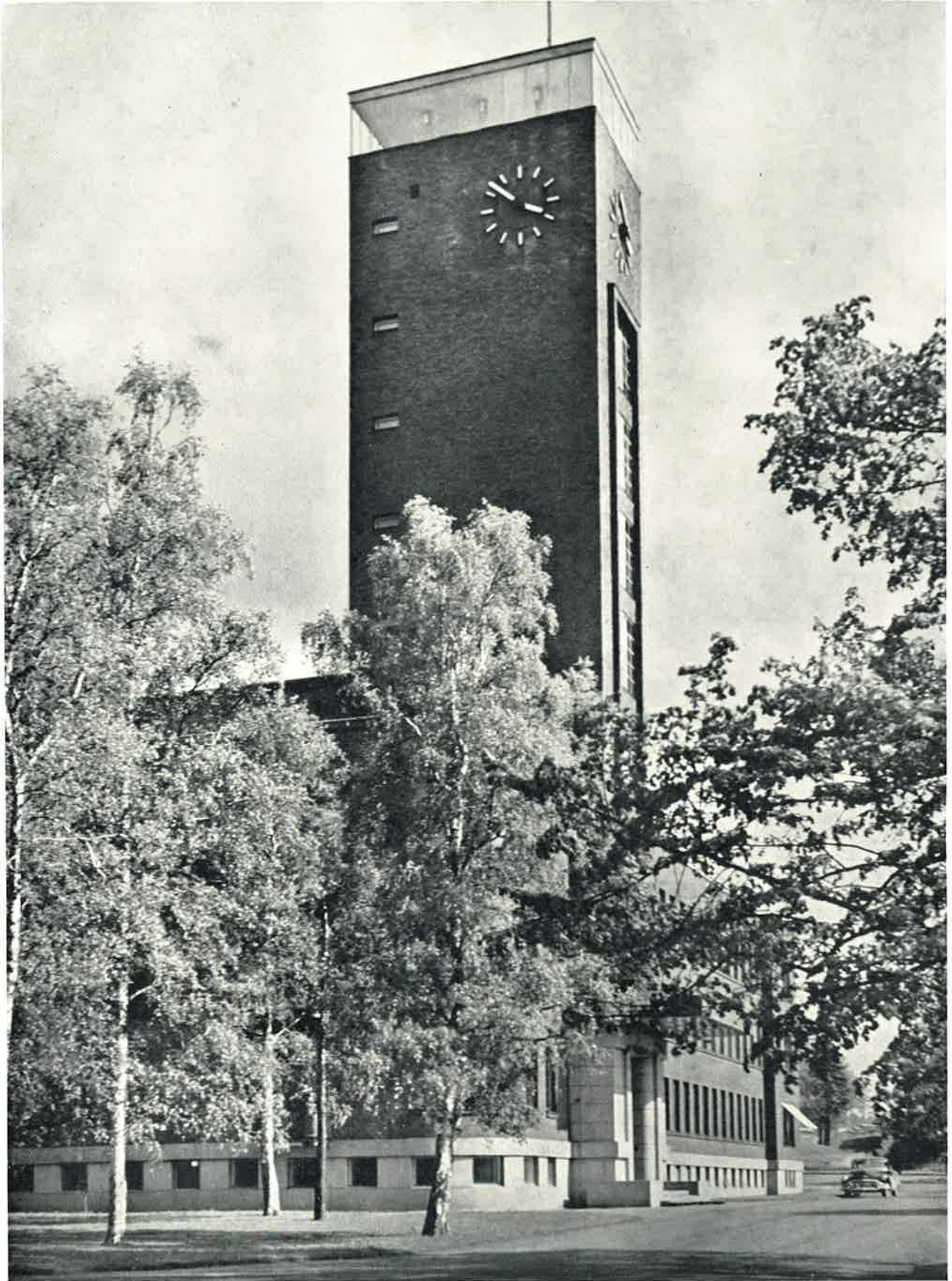
Mutta ennen kaikkea tämä loma-ajatus on tarkoitettu teidän mietittäväksenne, hyvät perheenemännät. Te olette niin tottuneet siihen ajatukseen, ettei koti tule toimeen ilman teitä. Mahdotonta jättää miestä ja lapsia yksin kotiin ja lähteä herrastelemaan jonnekin Vuolenkosken lomakotiin tai vielä etäämmälle. Tiedämme, että useassa tapauksessa esteet perheenäidin loman järjestämiseen ovatkin ylivoimaiset, mutta on myös monia koteja, joissa tämä loma voidaan perheenjäsenten yhteisymmärryksellä, sukulais- ja naapuriavulla tai jollakin muulla tavalla järjestää.

Ajatelkaa, perheenäiti kahdeksi viikoksi esimerkiksi Lomaliiton lomakotiin, jossa hän istuisi valmiin ruokapöydän ääreen, käyskentelisi luonnossa, lepäisi vapaana huolista ja seurustelisi toisten lomavieraiden kanssa. Kotoa tulisi joka päivä kortti, jossa kerrottaisiin, että kyllä pärjätään, ja äiti puolestaan lähettelisi perheelleen tervehdykseksi kauniita maisemakortteja.

Entä loman jälkeen. Isä ja lapset olisivat oppineet huomaamaan, kuinka äiti on kodin keskipiste, jota mielihyvin auttaa ja tottelee. Äiti puolestaan olisi virkistynyt ja hyväntuulinen, kertoisi monta viikkoa lomamuistojaan, ja ukonilmat perheen ilmapiirissä uusiutuisivat paljon harvemmin kuin ennen lomaa.

Entä rahat?, — kysytään. Tietysti lomaileminen maksaa. Ei kuitenkaan mahdottomia. Meillä on viime aikoina saatu tässä suhteessa paljon aikaan. Laihallakin kukkarolla pääsee jo loman vieton makuun. Hyvä tapa olisi vuoden mittaan säästää rahaa lomakassaan. Tulisi tinkiä jostakin vähemmän tärkeästä ja sujauttaa nuo rahat säästölippaaseen. Huoltokonttorista lomakassan kartuttaja saa myös itselleen hyvän ystävän.

Hyvää lomaa ja Jussinpäivää toivottaa lukijoilleen.
T u o m o.

Yhtiön pääkonttori kesäisen vihreyden ympäröimänä.

